สังวัธยายพระไตรปิฎก

อายุวัฒนมงคล ๗๕ ปี

พระธรรมรัตนดิลก

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

นัยแห่งปก : พระพุทธรูปปางนาคปรกเป็นพระพุทธรูปปางที่อาตมภาพมีความผูกพันและเกี่ยวข้องกันอยู่ในใจเป็นประจำ แม้ปีเกิดของอาตมภาพเป็นปีมะเส็งหรืองูเล็ก แต่ก็เป็นตระกูลเดียวกับปีมะโรงหรืองูใหญ่ จึงหมายเอางูใหญ่ให้เป็นสัญลักษณ์ ด้วยตระหนักว่าการเป็นใหญ่นั้น ต้องเป็นใหญ่ด้วยการกระทำดี ซึ่งงูใหญ่ตัวแรกที่ได้กระทำดีไว้ในพระพุทธศาสนาคือ **พระยามุจลินทนาคราช** คราวที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับนั่งเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ ๖ พระยามุจลินทนาคราช ออกจากที่อยู่ของตน มาวงรอบพระกายของพระผู้มีพระภาคด้วยขนดหาง ๗ รอบ แผ่พังพานใหญ่เบื้องบนพระเศียรด้วย ตั้งใจว่า ความหนาวอย่าได้เบียดเบียนพระผู้มีพระภาค ความร้อนอย่าได้เบียดเบียนพระผู้มีพระภาค สัมผัสแห่งเหลือบ ยุง ลม แดด และสัตว์เลื้อยคลานอย่าได้เบียดเบียนพระผู้มีพระภาค[๑] ด้วยเหตุเหล่านี้จึงนำภาพพระยามุจลินทนาคราชมาเป็นปกหนังสือสังวัธยายพระไตรปิฎก เสมือนว่ามาคอยปกป้องพระไตรปิฎกจากภยันตรายทั้งปวง ส่วนกรอบรูปพื้นสีชมพูคือสีประจำวันอังคารแทนวันเกิดของอาตมภาพ และอักษรสีฟ้าคือสีประจำวันศุกร์ซึ่งเป็นคู่มิตรของวันอังคาร ฯ

[๑] [๕๑] อุทาน มุจจลินทวรรคที่ ๒ ๑.มุจจลินทสูตร, พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่มที่ ๒๕ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๗ ขุททกนิกาย ขุททกปาฐ-ธรรมบท-อุทาน-อิติวุตตก-สุตตนิบาต. กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, พิมพ์ในปีฉลองรัชดาภิเษก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙, พุทธศักราช ๒๕๑๔.

ภาพ: จิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร ช่างภาพ: นายอดิศร กรมศรี และ นายธนารัตน์ คงชื่นจิตร

สังวัธยายพระไตรปิฎก

อายุวัฒนมงคล ๗๘ ปี

พระธรรมรัตนดิลก

วัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

ประวัติ
พระเดชพระคุณ พระธรรมรัตนดิลก (เชิด จิตฺตคุตฺโต ป.ธ.๙)
เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร
รักษาการแทนเจ้าคณะภาค ๔ รองแม่กองธรรมสนามหลวง
รองหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๓
ประธานมูลนิธิอัฏฐมราชานุสรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
กรรมการมูลนิธิโรงพยาบาลสงฆ์และกรรมการโรงพยาบาลสงฆ์

ชาติภูมิ

ชื่อ เชิด นามสกุล ฤกษ์ภาชะนี

เกิดวัน ๓ ฯ[๓] ๔ ค่ำ ปีมะเส็ง ตรงกับ วันอังคารที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๕

นามบิดา ชื่อ ฤกษ์ภาชนี นามมารดา ชั้น ฤกษ์ภาชะนี

บ้านเลขที่ ๑๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลรางจรเข้ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บรรพชา

วัน ๕ ฯ[๑๕] ๘ ค่ำ ปีมะเมีย ตรงกับ วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๗

วัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

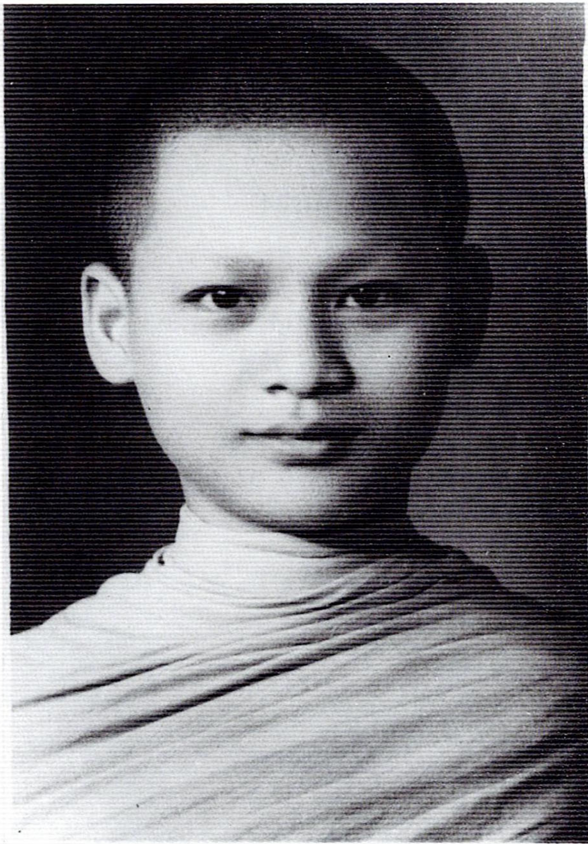
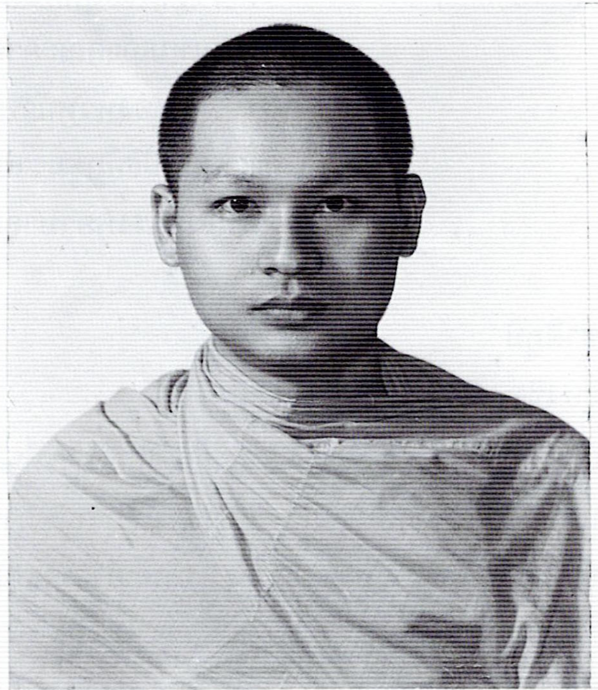
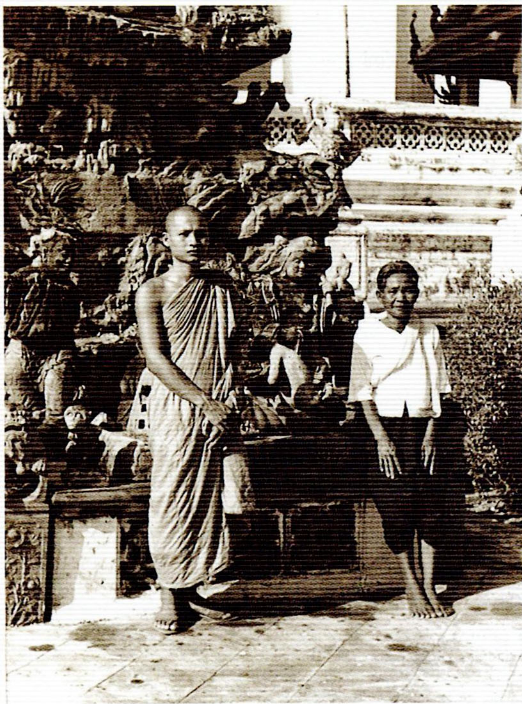
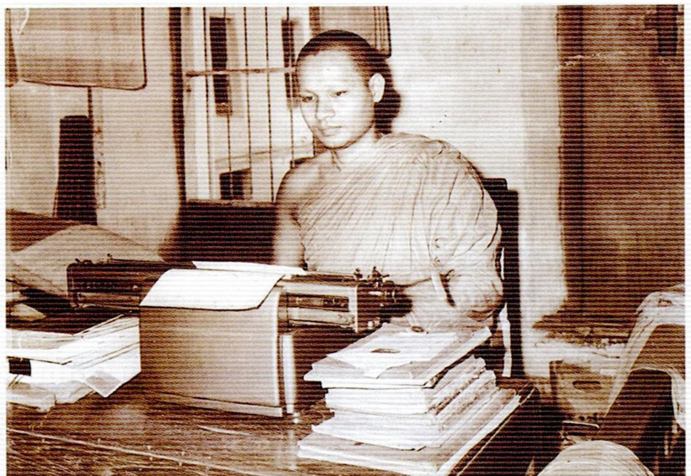
พระอุปัชฌาย์	พระครูปริยัติคุณูปการ (วาสน์ ธมฺมโชโต) วัดบ้านแพน ตำบลสามกอ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

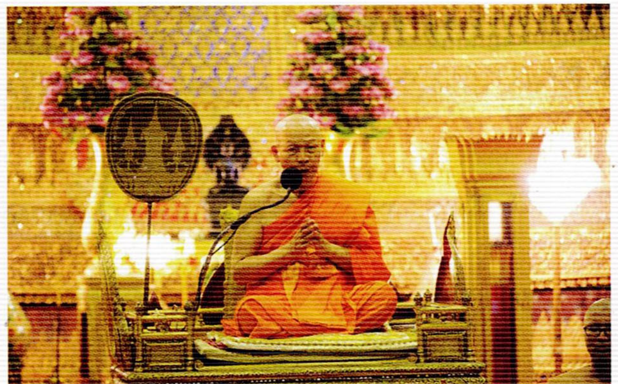
อุปสมบท

วัน ๕ ฯ[๑] ๘ ค่ำ ปีขาล ตรงกับ วันพฤหัสบดีที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๕

วัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระอุปัชฌาย์	พระครูพิศิษฐ์สังฆการ (สมบูรณ์ อิสิญาโณ) วัดบางกระทิง ตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พระกรรมวาจาจารย์	พระราชสุเมธาภรณ์ (มังกร กสฺสโป ป.ธ.๗) วัดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี (เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระสุเมธมุนี)
พระอนุสาวนาจารย์	พระครูประสาธน์วิหารกิจ (กุหลาบ ธมฺมสุทฺโธ) วัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระอธิการกุหลาบ ธมฺมสุทฺโธ)

วิทยฐานะ

พ.ศ. ๒๔๙๗ สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. ๒๕๐๔ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนคณะจังหวัดปทุมธานี วัดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

พ.ศ. ๒๕๒๓ สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค สำนักเรียนวัดสุทัศนเทพวราราม แขวงวัดราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ด้านการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๐๖–ปัจจุบัน กรรมการตรวจใบตอบธรรมสนามหลวง

พ.ศ. ๒๕๐๗–ปัจจุบัน กรรมการตรวจใบตอบบาลีสนามหลวง

พ.ศ. ๒๕๑๐ ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำวัดสุทัศนเทพวราราม

พ.ศ. ๒๕๑๔ ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ณ ศูนย์การศึกษาพระปริยัติธรรม วัดเกาะราษฎร์ศรัทธาธรรม ตำบลลาดงา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. ๒๕๒๐ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสุทัศนเทพวราราม

พ.ศ. ๒๕๒๑ เลขานุการเจ้าสำนักเรียนวัดสุทัศนเทพวราราม

พ.ศ. ๒๕๒๕ กรรมการตรวจทานพระไตรปิฎก ภาษาไทยฉบับหลวง สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

พ.ศ. ๒๕๓๑ ประธานกรรมการบริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสุทัศนเทพวราราม

พ.ศ. ๒๕๓๕ ประธานกรรมการบริหารการศึกษาพระปริยัติธรรม สำนักเรียนวัดสุทัศนเทพวราราม

พ.ศ. ๒๕๔๓ กรรมการยกร่าง–เฉลยข้อสอบบาลีสนามหลวง

พ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้ช่วยแม่กองธรรมสนามหลวง

พ.ศ. ๒๕๔๗ ผู้อำนวยการตรวจใบตอบธรรมศึกษาชั้นโท ส่วนภูมิภาค

พ.ศ. ๒๕๔๘–ปัจจุบัน รองแม่กองธรรมสนามหลวง ฝ่ายธรรมศึกษา

พ.ศ. ๒๕๔๙ กรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎก เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

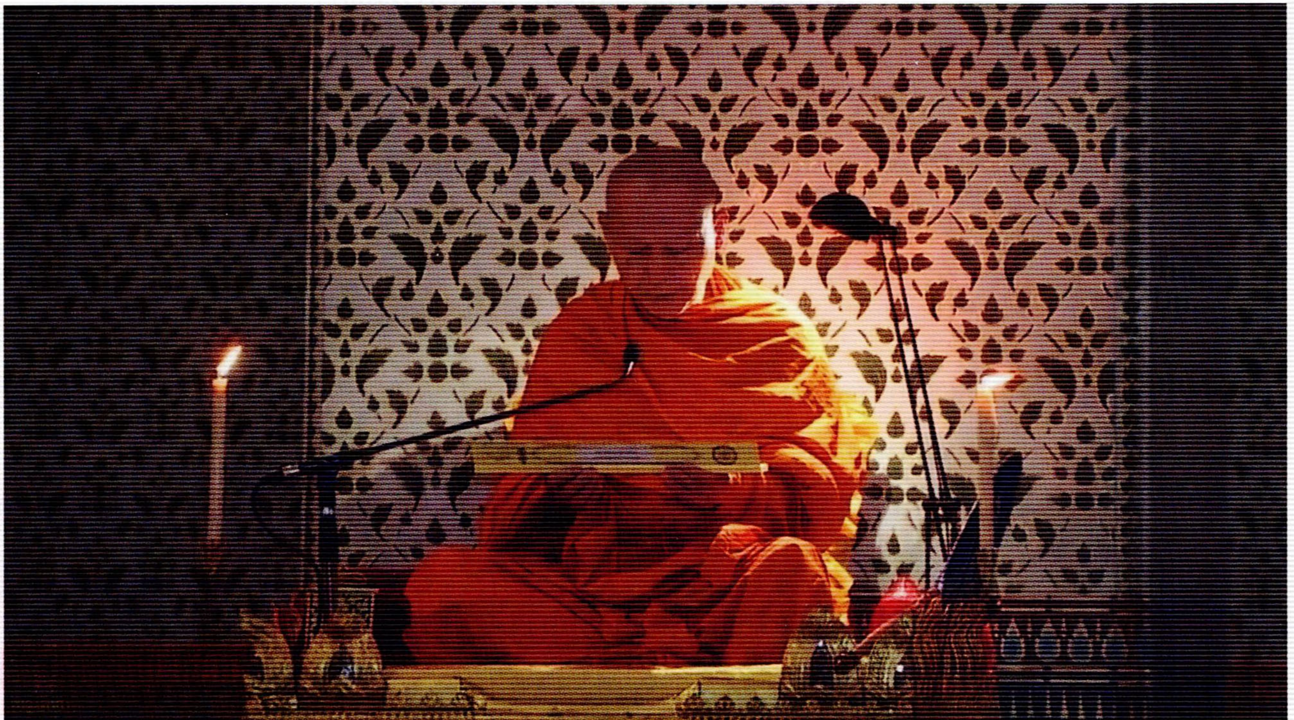
พ.ศ. ๒๕๕๓–ปัจจุบัน ประธานโครงการอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง คณะสงฆ์ภาค ๔

พ.ศ. ๒๕๕๓–ปัจจุบัน ประธานโครงการฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐาน คณะสงฆ์ภาค ๔

พ.ศ. ๒๕๕๙–ปัจจุบัน เจ้าสำนักเรียนวัดสุทัศนเทพวราราม

ด้านการเผยแผ่

พ.ศ. ๒๕๐๘–ปัจจุบัน แสดงพระธรรมเทศนาตามวาระต่าง ๆ ในวันสำคัญที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ พระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์ และวันธัมมัสสวนะ ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม

พ.ศ. ๒๕๔๕–ปัจจุบัน เป็นรองหัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ ๓

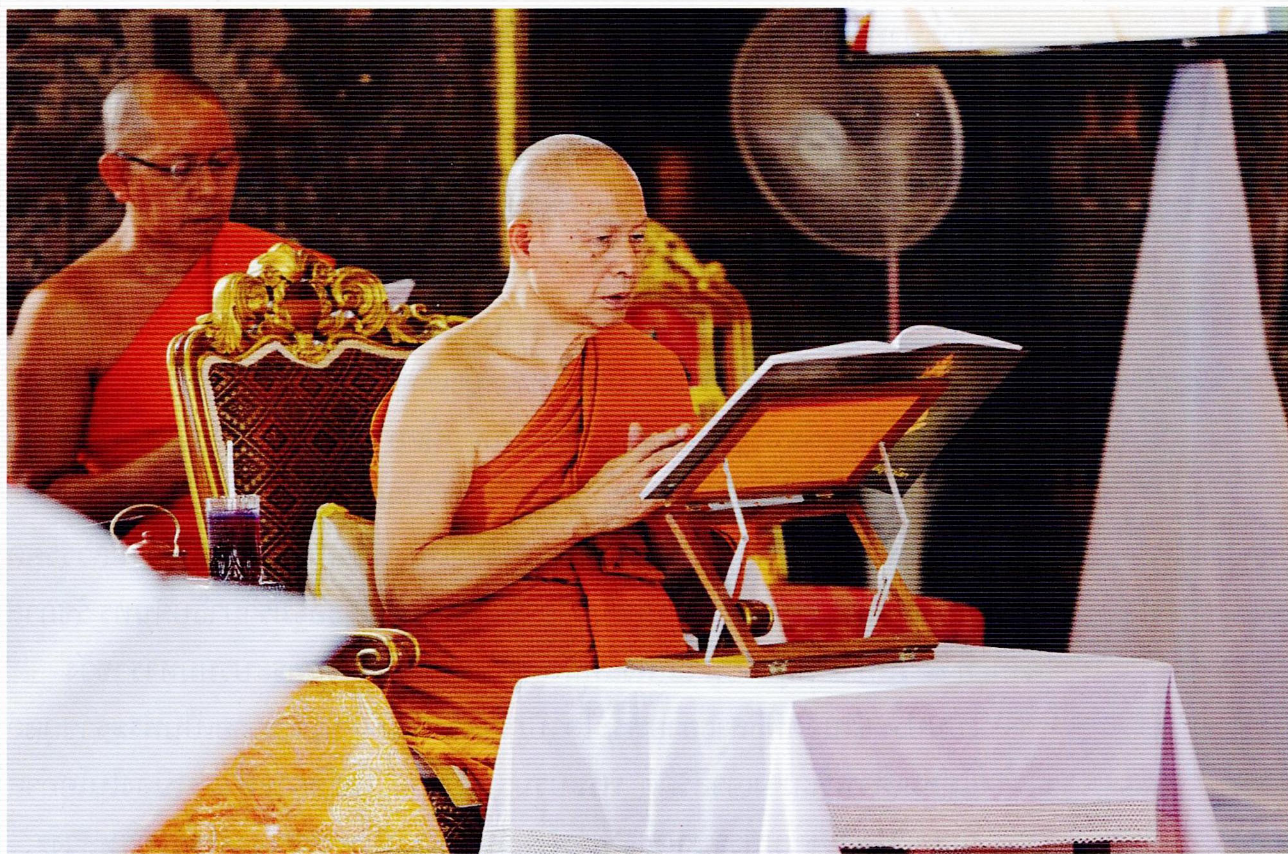
พ.ศ. ๒๕๕๔ แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล คล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ วันที่ ๙ มิถุนายน ณ ห้องประชุมอาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น ๑๔ โรงพยาบาลศิริราช

พ.ศ. ๒๕๕๕ แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล พระราชทานพระศพครบสัตมวาร (ครบ ๗ วัน) สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง

พ.ศ. ๒๕๕๗ แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล คล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ วันที่ ๙ มิถุนายน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง

พ.ศ. ๒๕๕๘
- แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล คล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ วันที่ ๙ มิถุนายน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๓ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๘ พรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม

พ.ศ. ๒๕๕๙
- แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล คล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ วันที่ ๙ มิถุนายน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ วันที่ ๒๐ กันยายน ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม ในนามคณะสงฆ์วัดสุทัศนเทพวราราม มูลนิธิอัฏฐมราชานุสรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสมาคมนักเรียนเก่าเยอรมัน ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ

พ.ศ. ๒๕๖๐

- เป็นประธานจัดโครงการบรรพชาอุปสมบทหมู่เพื่อน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในนามคณะสงฆ์วัดสุทัศนเทพวราราม ร่วมกับสำนักงานอัยการสูงสุด วันที่ ๑๖–๒๕ มกราคม ๒๕๖๐
- แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่วนราชการและเอกชน บำเพ็ญกุศลอุทิศถวายพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ณ พระที่ดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง
- แสดงพระธรรมเทศนา ถวายในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล คล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ วันที่ ๙ มิถุนายน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๕ พรรษา วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๕ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ วันที่ ๒๐ กันยายน ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม ในนามคณะสงฆ์วัดสุทัศนเทพวราราม มูลนิธิอัฏฐมราชานุสรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสมาคมนักเรียนเก่าเยอรมัน ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎก อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร สวรรคตครบ ๑ ปี วันที่ ๑๓ ตุลาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎก อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม และร่วมมือกับภาคส่วนราชการและเอกชน เป็นสถานที่รับรองประชาชนที่เข้าวางดอกไม้จันทน์ ณ พระเมรุมาศจำลอง ลานคนเมือง หน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎก อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันชาติ และวันพ่อแห่งชาติ วันที่ ๕ ธันวาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม

พ.ศ. ๒๕๖๑
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๖ พรรษา วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๖ พรรษา วันที่ ๑๒ สิงหาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร รัชกาลที่ ๘ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ วันที่ ๒๐ กันยายน ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม ในนามคณะสงฆ์วัดสุทัศนเทพวราราม มูลนิธิอัฏฐมราชานุสรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสมาคมนักเรียนเก่าเยอรมัน ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎก อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต วันที่ ๑๓ ตุลาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎก อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต วันที่ ๒๓ ตุลาคม ณ พระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม
- เป็นประธานจัดพิธีสาธยายพระไตรปิฎก อุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม

ด้านการสาธารณูปการ

พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นประธานในการสร้างศาลาการเปรียญวัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมเป็นจำนวนเงิน ๙,๕๐๐,๐๐๐ บาท

พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะ ๑ และได้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่ทั้งคณะ รวมเป็นจำนวนเงิน ๔,๘๐๐,๐๐๐ บาท

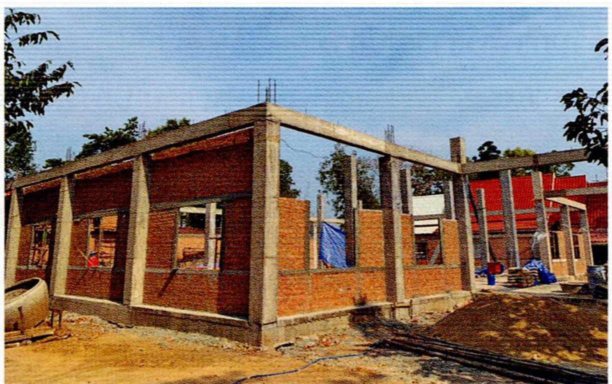
พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์อุโบสถวัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมเป็นจำนวนเงิน ๖,๗๐๐,๐๐๐ บาท

โรงเรียนพระปริยัติธรรม
วัดสุทัศนเทพวราราม

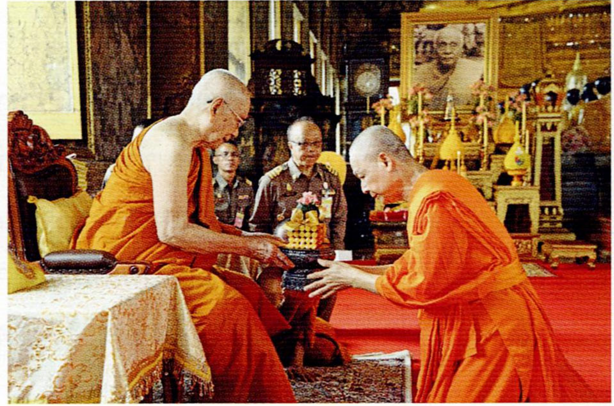

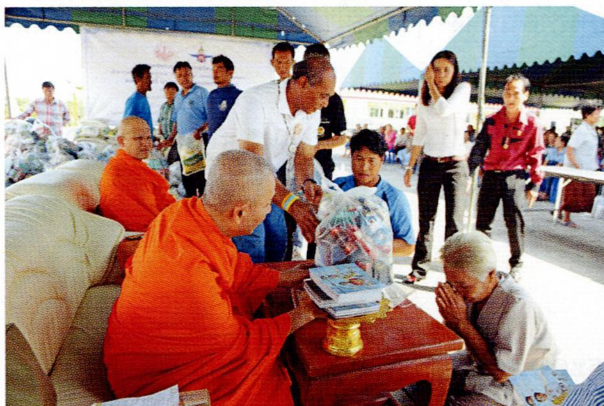
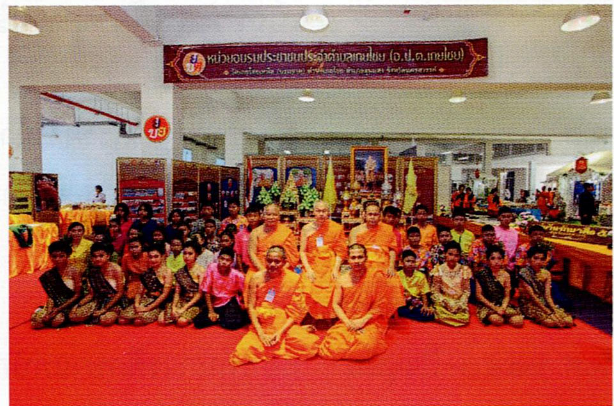

พ.ศ. ๒๕๕๖–ปัจจุบัน		ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานดำเนินการโครงการบูรณปฏิสังขรณ์ตำหนักสมเด็จพระสังฆราช (แพ ติสฺสเทวมหาเถร) คณะ ๖ เพื่อจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ สมเด็จพระสังฆราช พระองค์ที่ ๑๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และแหล่งการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา
พ.ศ. ๒๕๕๙	–	เป็นประธานทอดกฐินสามัคคี วัดโบสถ์ตาอินทร์ ตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เพื่อสร้างอุโบสถหลังใหม่ ซึ่งเดิมเป็นวัดร้าง รวมเป็นจำนวนเงิน ๒,๐๒๓,๔๕๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๖๐	–	เป็นประธานทอดกฐินสามัคคี วัดโบสถ์ตาอินทร์ ตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เพื่อสร้างอุโบสถหลังใหม่ รวมเป็นจำนวนเงิน ๕,๕๖๔,๗๘๓ บาท
	–	เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์อาคารเรียน ติดตั้งประตูหน้าต่างอะลูมิเนียม พร้อมเครื่องปรับอากาศทุกห้องเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม (หอติสสเทวาภิธาน) วัดสุทัศนเทพวราราม รวมเป็นจำนวนเงิน ๒,๕๘๒,๐๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๖๑	–	เป็นประธานทอดผ้าป่าสามัคคี วัดโบสถ์ตาอินทร์ ตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เพื่อสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่ รวมเป็นจำนวนเงิน ๑,๒๖๐,๐๐๐ บาท
	–	เป็นประธานทอดกฐินสามัคคี วัดโบสถ์ตาอินทร์ ตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร เพื่อสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่ รวมเป็นจำนวนเงิน ๓,๘๖๓,๓๖๗ บาท
	–	เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์ ศาลาลอย วัดสุทัศนเทพวราราม ทั้ง ๔ หลัง รวมเป็นจำนวนเงิน ๖,๗๐๐,๐๐๐ บาท
	–	เป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์ปิดทองพระพุทธตรีโลกเชฏฐ์ พระประธานภายในพระอุโบสถ วัดสุทัศนเทพวราราม รวมเป็นจำนวนเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท
	–	บูรณปฏิสังขรณ์ห้องรับรอง ห้องฉันภัตตาหาร และกุฏิสงฆ์ คณะ ๑ วัดสุทัศนเทพวราราม รวมเป็นจำนวนเงิน ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท
	–	เป็นประธานโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ต่าง ๆ ภายในเขตพุทธาวาส วัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๖๒	–	เป็นประธานโครงการผ้าป่ามหากุศล เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์ศาลาการเปรียญและพระระเบียงวิหารคด วัดสุทัศนเทพวราราม

ด้านการศึกษาสงเคราะห์

พ.ศ. ๒๕๕๐–ปัจจุบัน	มอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวนมากกว่า ๔๐ ทุนต่อปี

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเกษไชย (อ.ป.ต.เกษไชย)

พ.ศ. ๒๕๕๗–ปัจจุบัน	มอบทุนสนับสนุนแก่โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลรางจรเข้ และโรงเรียนวัดรางจระเข้ ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจำนวนเงินมากกว่า ๕๐,๐๐๐ บาทต่อปี
พ.ศ. ๒๕๖๑	สนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรที่สอบผ่านเปรียญธรรม ๖ ประโยค และ ๙ ประโยค เดินทางไปกราบนมัสการสังเวชนียสถาน ๔ ตำบล คือ สถานที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และเสด็จดับขันธปรินิพพาน ประเทศอินเดีย–เนปาล

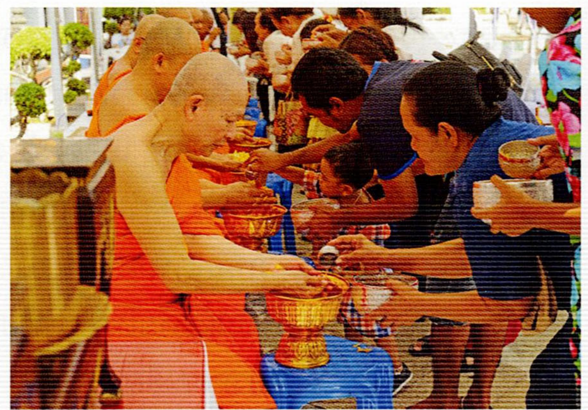
ด้านการสาธารณสงเคราะห์

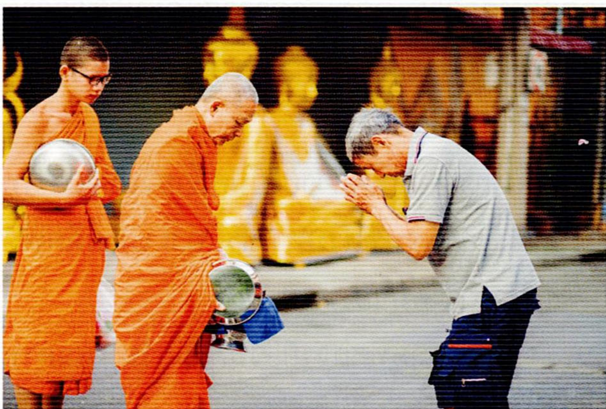
พ.ศ. ๒๕๔๘	กรรมการมูลนิธิโรงพยาบาลสงฆ์
พ.ศ. ๒๕๕๑	เป็นผู้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ภิกษุสามเณรอาพาธ วัดสุทัศนเทพวราราม ในวงเงินเบิกค่ารักษาพยาบาลรูปละ ๑๕,๐๐๐ บาทต่อปี
พ.ศ. ๒๕๕๔	ตั้งทุนช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยให้แก่วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ (นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร และเพชรบูรณ์) และหลายพื้นที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ปทุมธานี รวมเป็นจำนวนเงิน ๒,๐๕๕,๘๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๕๙–ปัจจุบัน	– ประธานมูลนิธิอัฏฐมราชานุสรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ – กรรมการโรงพยาบาลสงฆ์
พ.ศ. ๒๕๖๐	– เป็นประธานจัดสร้างรูปหล่อรูปเหมือน พระพิมลธรรม (อ้น ป.ธ.๘) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม รูปที่ ๒ และสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (วีระ ภทฺทจารีมหาเถร ป.ธ.๙) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม รูปที่ ๗ – เป็นผู้ริเริ่มให้จัดถวายนิตยภัตแก่พระสงฆ์ที่มีอายุ ๗๐ ปีขึ้นไป รูปละ ๖,๐๐๐ บาทต่อเดือน – เป็นประธานช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม มอบถุงยังชีพ น้ำดื่ม และข้าวสาร ๕ กิโลกรัม ในเขตพื้นที่ ๓ ตำบล ได้แก่ ตำบลรางจรเข้ ตำบลหัวเวียง และตำบลบ้านกระทุ่ม อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๒,๕๐๐ ชุด – เป็นผู้ริเริ่มให้มีการจัดบำเพ็ญกุศลอุทิศถวาย อดีตเจ้าอาวาสและบุรพาจารย์วัดสุทัศนเทพวราราม ณ ตำหนักสมเด็จพระสังฆราช (แพ ติสฺสเทวมหาเถร) คณะ ๖ ทุกวันที่ ๒๖ ของเดือน
พ.ศ. ๒๕๖๑	– เป็นผู้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งกองทุน บำเพ็ญกุศลอุทิศถวาย วันคล้ายวันมรณภาพเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เสงี่ยม จนฺทสิริมหาเถร ป.ธ.๖) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม วันที่ ๒๗ มกราคมของทุกปี – เป็นผู้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งกองทุน บำเพ็ญกุศลอุทิศถวาย วันคล้ายวันมรณภาพเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (วีระ ภทฺทจารีมหาเถร ป.ธ.๙) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม วันที่ ๑๑ เมษายนของทุกปี

Thai-Austria-Dhammaram Tempel

ศาสนกิจในต่างประเทศ

พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดธรรมรังษี ประเทศออสเตรเลีย

พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดไทยลอสแองเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดพระธรรมกายซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย

พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดศรีนครินทรวราราม ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดไทยพุทธอาภาวัฒนาราม ประเทศเยอรมนี และวัดไทยไอซ์แลนด์ ประเทศไอซ์แลนด์ และได้เยี่ยมเยือนวัดป่าโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก วัดสังฆบารมี ประเทศสวีเดน วัดพระธรรมกายนอร์เวย์ ประเทศนอร์เวย์

พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดไทยออสเตรียธรรมาราม ประเทศออสเตรีย

พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดธรรมกายโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น

พ.ศ. ๒๕๖๐
- เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดธรรมกายโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น
- นำคณะพุทธศาสนิกชน ประเทศมาเลเซีย กราบนมัสการสังเวชนียสถาน ประเทศอินเดีย วันที่ ๑๑–๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๐

พ.ศ. ๒๕๖๑
- เป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง นำข้อสอบธรรมศึกษาไปเปิดสอบ วัดศากยะมุนีพุทธะ ประเทศอินโดนีเซีย

เกียรติคุณ

พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขารัฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้เข้ารับพระราชทานเข็มเกียรติคุณวันอนุรักษ์มรดกไทย จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ด้านการปกครอง

พ.ศ. ๒๕๑๑ เลขานุการเจ้าคณะภาค ๒

พ.ศ. ๒๕๑๒ เลขานุการเจ้าคณะภาค ๑

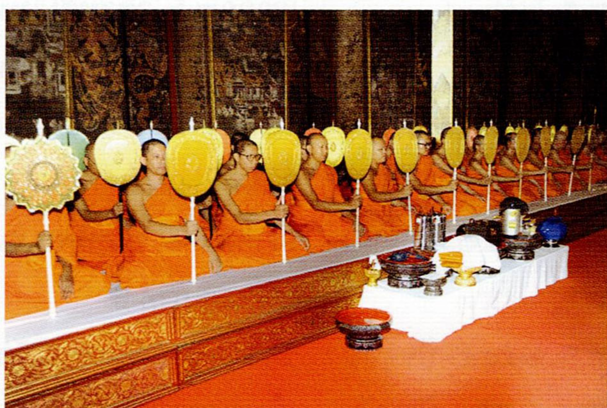
พ.ศ. ๒๕๑๘ พระกรรมวาจาจารย์

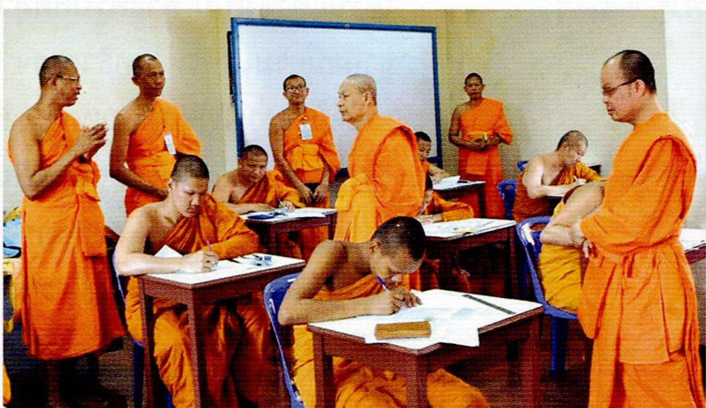
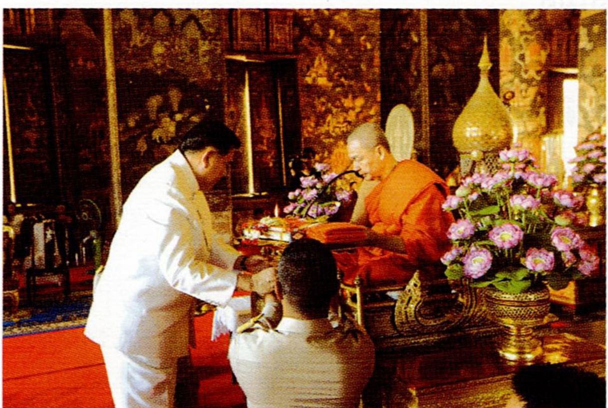
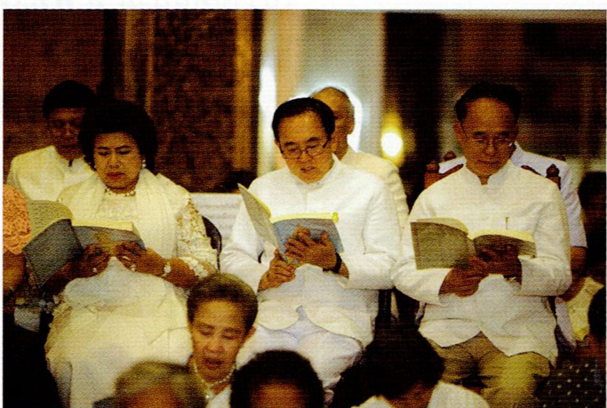

พ.ศ. ๒๕๑๙	เลขานุการวัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๒๐	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๒๑	เจ้าคณะ ๒ วัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๓๓	เจ้าคณะ ๗ วัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๓๔	รองเจ้าคณะภาค ๔ ฝ่ายการศึกษา
พ.ศ. ๒๕๓๖	พระอุปัชฌาย์
พ.ศ. ๒๕๕๐–ปัจจุบัน	เจ้าคณะ ๑ วัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๕๓	เจ้าคณะภาค ๔
พ.ศ. ๒๕๕๕–ปัจจุบัน	รักษาการเจ้าคณะ ๖ วัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๕๙–ปัจจุบัน	เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๖๑–ปัจจุบัน	รักษาการแทนเจ้าคณะภาค ๔

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๑๘	ได้รับแต่งตั้งเป็น **พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิคุณ** ฐานานุกรมในพระวิสุทธิวงศาจารย์ (เสงี่ยม จนฺทสิริมหาเถร) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๒๐	ได้รับแต่งตั้งเป็น **พระครูปลัดสัมพิพัฒนธุตาจารย์** ฐานานุกรมในสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เสงี่ยม จนฺทสิริมหาเถร) อดีตเจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม
พ.ศ. ๒๕๒๓	ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนาม ที่ **พระศรีวราภรณ์**
พ.ศ. ๒๕๓๗	ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในราชทินนาม ที่ **พระราชวิสุทธิดิลก**
พ.ศ. ๒๕๔๓	ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ในราชทินนาม ที่ **พระเทพวิมลโมลี**
พ.ศ. ๒๕๔๘	ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ในราชทินนาม ที่ **พระธรรมรัตนดิลก**

การสอบธรรมสนามหลวง ปีที่ ๒
ประจำปี พุทธศักราช 2558
ณ วัดไทยออสเตรียธรรมาราม
ประเทศออสเตรีย
2558

คำปรารภ

มนุษย์ทั้งหลายโดยมาก เมื่อขณะดำรงชีวิตอยู่นั้น มักต้องการแต่สิ่งที่ทำให้ตนได้รับความสุข มีความเจริญรุ่งเรือง ความสำเร็จ เป็นต้น จึงกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามความเชื่อที่ตนได้รับรู้หรือได้ยินมา ว่าสิ่งนั้นกระทำแล้วจะส่งผลให้เจริญรุ่งเรือง สิ่งโน้นกระทำแล้ว จะส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งการกระทำบางอย่างนั้น ก็ส่งผลดีบ้าง ส่งผลร้ายบ้าง เพราะเหตุว่าความเชื่อนั้นมิใช่สัจธรรมคือความจริงแท้

ครั้นเมื่อพระโพธิสัตว์สิทธัตถะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและได้เผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนอันเป็นสัจธรรมแก่มนุษย์ เทวดา พรหม มาร เปรต อสุรกาย ตลอดจนเดรัจฉานนั้น ส่งผลให้ผู้ที่ปฏิบัติได้สมประสงค์ตามสมควรแก่ธรรมที่ตนปฏิบัติไว้ เช่น ผู้ใดปฏิบัติตามทิฏฐธัมมิกัตถ-สังวัตตนิกธรรม ๔ ก็จะเจริญรุ่งเรือง, ผู้ใดปฏิบัติตามอิทธิบาท ๔ ก็จะประสบผลสำเร็จ ฯลฯ ซึ่งพระธรรมคำสั่งสอนในคราวนั้น เผยแผ่ด้วยวิธีมุขปาฐะคือการทรงจำและกล่าวเป็นภาษาบาลีสืบต่อกันมาโดยไม่มีลายลักษณ์อักษร ภายหลังมีการจดบันทึกครั้งแรกเป็นอักษรพราหมี ต่อมามีการรวบรวมเป็นคัมภีร์เรียกว่าพระไตรปิฎก ด้วยอักษรสิงหล อักษรขอม อักษรล้านนา อักษรโรมัน อักษรไทย เป็นต้น ดังนั้น พระไตรปิฎกจึงเป็นเครื่องรวบรวมสัจธรรมของสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้เป็นหมวดหมู่ สำหรับผู้ที่ประสงค์จะได้รับความสุขตามทำนองคลองธรรม ก็จะนำพระไตรปิฎกไปเป็นหลัก

ในการศึกษาและปฏิบัติตาม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการจัดสร้างพระไตรปิฎกเป็นการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าอีกทางหนึ่ง

ปัจจุบันบุคคลส่วนมาก ยากที่จะหาโอกาสได้อ่านพระไตรปิฎกฉบับแปลไทย และยากยิ่งขึ้นอีกที่จะมีโอกาสได้อ่านและเข้าใจพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีอักษรไทย เพราะอาจคิดว่าพระไตรปิฎกมีไว้สำหรับพระภิกษุสามเณรเท่านั้น ซึ่งอาตมภาพประสงค์ที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการเริ่มให้บุคคลทั่วไปได้รู้จัก ได้อ่าน และได้เข้าใจพระไตรปิฎกมากขึ้น ดังนั้นเนื่องในวาระคล้ายวันเกิดปีนี้ของอาตมภาพ เป็นโอกาสที่เหมาะสมอีกวาระหนึ่ง จึงคัดเลือกจัดพิมพ์หนังสือพระไตรปิฎกภาษาบาลีอักษรไทยฉบับสยามรัฐ และพระไตรปิฎกแปลไทยฉบับหลวง จำนวน ๔ สูตร คือ (๑) ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร (๒) อาฏานาฏิยสูตร (๓) มหาสมัยสูตร (๔) ยุคนัทธวรรคเมตตากถา เพื่อมอบให้พระภิกษุสามเณรสาธุชนพุทธบริษัท ตลอดจนผู้สนใจไว้เป็นเบื้องต้นในการศึกษาและปฏิบัติตาม โดยท่านอาจจะเริ่มต้นที่การเข้าร่วมสังวัธยายหรือสวดพระไตรปิฎกภาษาบาลีอักษรไทยกับวัดสุทัศนเทพวรารามในโอกาสต่าง ๆ สำหรับการสังวัธยายด้วยภาษาบาลีนั้น ก็เพื่อจะรักษาพระพุทธพจน์ให้ดำรงอยู่ ไม่ให้เปลี่ยนแปลงด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติหรือภาษา นอกจากพระไตรปิฎกทั้ง ๔ สูตรแล้ว ได้เพิ่มบทเจริญพระพุทธมนต์ที่ใช้ในงานมงคลไว้อีกหลายบท เช่น มงคลสูตร, รตนสูตร, กรณียเมตตสูตร ฯลฯ สำหรับผู้มีเวลาสวดน้อยจะสามารถเลือกสูตรสั้น ๆ ซึ่งทุกสูตรเป็นคำอ่านอักษรไทยทำให้ง่ายต่อการอ่าน

บุญกุศลอันใดที่เกิดจากการจัดพิมพ์หนังสือสังวัธยายพระไตรปิฎกและบทเจริญพระพุทธมนต์ ณ โอกาสนี้ ขอทุกท่านจงได้อนุโมทนาเพื่อเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญกุศลนี้ และขอให้ทุกท่านประสบความสุข ความเจริญ ปราศจากโรคาพยาธิ ภยันตรายทั้งปวงอย่าได้พ้องพาน มีความเกษมสำราญภายใต้ร่มเงาแห่งบวรพระพุทธศาสนา ตราบเข้าถึงพระนิพพานเทอญ ฯ

พระธรรมรัตนดิลก

พระธรรมรัตนดิลก
เจ้าอาวาสวัดสุทัศนเทพวราราม
รองแม่กองธรรมสนามหลวง, รักษาการแทนเจ้าคณะภาค ๔
๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

การอ่านภาษาบาลีอย่างง่าย

๑. พยัญชนะที่ใช้ในภาษาบาลีนั้นมีทั้งหมด ๓๓ ตัว

ก	ข	ค	ฆ	ง
จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
ฏ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
ต	ถ	ท	ธ	น
ป	ผ	พ	ภ	ม
ย	ร	ล	ว	ส
ห	ฬ	ํ (อ่านว่า อัง)		

พยัญชนะทุกตัวจะมีสระ "อะ" แฝงอยู่ แต่ไม่เขียนรูปสระให้เห็น เช่น

ก	ข	ค	ฆ	ง	อ่านว่า	กะ	ขะ	คะ	ฆะ	งะ
					ไม่อ่านว่า	กอ	ขอ	คอ	ฆอ	งอ

๒. ฑ ออกเสียงเป็น "ด" เช่น บัณฑิต อ่านว่า บัน-ดิด

๓. พยัญชนะที่มีพินทุ ฺ ให้ถือว่าเป็นตัวสะกด ถ้าพยัญชนะหน้าตัวสะกดมีสระอื่นอยู่ด้วย เช่น

ทุกฺขติ	อ่านว่า	ทุก-ขะ-ติ
สิทฺธิ	อ่านว่า	สิด-ทิ
เสยฺโย	อ่านว่า	เสย-โย

๔. แต่ถ้าพยัญชนะหน้าตัวสะกดไม่มีสระอื่น นอกจากถือเป็นตัวสะกดแล้ว ยังมีค่าเท่ากับไม้หันอากาศ ั เช่น

อตฺถิ	อ่านว่า	อัด-ถิ
วิปตฺติ	อ่านว่า	วิ-ปัด-ติ

๕. พินทุที่อยู่ใต้พยัญชนะบางตัวไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดให้อ่านออกเสียงเป็นตัวควบกล้ำเช่นเดียวกับภาษาไทย และอ่านออกเสียงกึ่งมาตรา (อ่านอย่างเร็ว) เช่น

กตฺวา	อ่านว่า	กัด-ตะ-วา
พฺรหฺม	อ่านว่า	พรัม-มะ
เทฺว	อ่านว่า	ทะ-เว ไม่อ่านว่า เท-วะ
เตฺวว	อ่านว่า	ตะ-เว-วะ ไม่อ่านว่า เต-เว-วะ

๖. สระในภาษาบาลีนั้นมีทั้งหมด ๘ ตัว คือ อะ (ไม่ปรากฏรูปสระ) ดังที่กล่าวแล้วข้อที่ ๑ ถ้าสระ อา, อิ, อี, อุ, อู, เอ, โอ ผสมกับพยัญชนะตัวใดก็ออกเสียงตามนั้น เช่น

อาทาย	อ่านว่า	อา-ทา-ยะ
อภิรติ	อ่านว่า	อะ-ภิ-ระ-ติ
จตูหปาเยหิ	อ่านว่า	จะ-ตู-หะ-ปา-เย-หิ

๗. นิคคหิต หรือ ํ ถ้าอยู่บนพยัญชนะ ออกเสียง “อัง” โดยออกเสียงแม่ กง คือตัว “ง” เป็นตัวสะกด เช่น

กรณํ	อ่านว่า	กะ-ระ-นัง
วจนํ	อ่านว่า	วะ-จะ-นัง
ธมฺมํ	อ่านว่า	ทำ-มัง

ถ้าอยู่บนสระ อิ มีรูปเป็น ึ ให้ออกเสียงเป็น “อิง” เช่น

ธมฺมจาริํ	อ่านว่า	ทำ-มะ-จา-ริง
กริํสุ	อ่านว่า	กะ-ริง-สุ

ถ้าอยู่บนสระ อุ มีรูปเป็น ุํ ให้ออกเสียงเป็น “อุง” เช่น

กาตุํ	อ่านว่า	กา-ตุง
ทาตุํ	อ่านว่า	ทา-ตุง
พาหุํ	อ่านว่า	พา-หุง

๘. สระพิเศษ คือ เอยฺย อ่านว่า "เอย-ยะ" หรืออ่านออกเสียงเป็น "ไอ-ยะ" ก็ได้ เช่น

กเรยฺย	อ่านว่า	กะ-เรย-ยะ	หรืออ่านว่า	กะ-ไร-ยะ
เสยฺโย	อ่านว่า	เสย-โย	หรืออ่านว่า	ไส-โย
อาหุเนยฺโย	อ่านว่า	อา-หุ-เนย-โย	หรืออ่านว่า	อา-หุ-ไน-โย

๙. พยัญชนะที่มี "ส" เป็นตัวสะกดให้อ่านออกเสียงกึ่งมาตรา (อ่านอย่างเร็ว) เช่น

ตสฺมา	อ่านว่า	ตัด-สะ-หมา
ตสฺมึ	อ่านว่า	ตัด-สะ-หมิง
วตฺถุสฺมึ	อ่านว่า	วัด-ถุด-สะ-หมิง

หมายเหตุ: การอ่านบาลีไทย

ยามักการ หรือ ◌๎ ถ้าอยู่บนพยัญชนะให้อ่านออกเสียงกึ่งมาตรา (อ่านอย่างเร็ว) เช่น

สุต๎วา	อ่านว่า	สุด-ตะ-วา
ภัท๎รานิ	อ่านว่า	ภัด-ทะ-รา-นิ
ค๎รีเมขลัง	อ่านว่า	คะ-รี-เม-ขะ-ลัง

สฺยามรฏฺฐสฺส เตปิฏกํ

สุตฺตนฺตปิฏเก สํยุตฺตนิกายสฺส

มหาวารวคฺโค

อหึสกตฺเถเรน เมธาธมฺมรเสน อาโท โสธิโต

อุตฺตมตฺเถเรน ธมฺมโกสาจริเยน ปุน โสธิโต

มหามกุฏราชวิทฺยาลเย คนฺถาธิการตฺเถเรหิ ปุนปิ โสธิโต

ราชปฺปมุเขน สฺยามรฏฺฐวาสินา มหาชเนน มุทฺทาปิโต

สฺยามรฏฺฐสฺส ราชธานิยํ

มหามกุฏราชวิทฺยาลเยน ปกาสิโต

พุทฺธปรินิพฺพานา ๒๕๕๒

ปญฺจเม วาเร

สจฺจสํยุตฺตํ

ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตนวคฺโค

ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตนวคฺโค ทุติโย

[๑๖๖๔] เอวมฺเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา พาราณสิยํ วิหรติ อิสิปตเน มิคทาเย ฯ ตตฺร โข ภควา ปญฺจวคฺคิเย ภิกฺขู อามนฺเตสิ เทฺวเม ภิกฺขเว อนฺตา ปพฺพชิเตน น เสวิตพฺพา ฯ กตเม เทฺว ฯ โย จายํ กาเมสุ กามสุขลฺลิกานุโยโค หีโน คมฺโม โปถุชฺชนิโก อนริโย อนตฺถสญฺหิโต โย จายํ อตฺตกิลมถานุโยโค ทุกฺโข อนริโย อนตฺถสญฺหิโต ฯ เอเตเต๒ ภิกฺขเว อุโภ อนฺเต อนุปคมฺม มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา จกฺขุกรณี ญาณกรณี อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ ฯ กตมา จ สา ภิกฺขเว มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา จกฺขุกรณี ญาณกรณี อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ ฯ อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค ฯ เสยฺยถีทํ ฯ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปฺโป สมฺมาวาจา สมฺมากมฺมนฺโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ ฯ อยํ โข สา ภิกฺขเว มชฺฌิมา ปฏิปทา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา จกฺขุกรณี ญาณกรณี อุปสมาย อภิญฺญาย สมฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ ฯ

[๑๖๖๕] อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ฯ ชาติปิ ทุกฺขา

๑ สี. อิทํ ปารทฺวยํ น ทิสฺสติ ฯ ๒ ม เอเต โข ฯ

ชราปิ ทุกฺขา พฺยาธิปิ[๑] ทุกฺขา มรณมฺปิ ทุกฺขํ อปฺปิเยหิ สมฺปโยโค ทุกฺโข ปิเยหิ วิปฺปโยโค ทุกฺโข ยมฺปิจฺฉํ น ลภติ ตมฺปิ ทุกฺขํ สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา[๒] ทุกฺขา ฯ อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺขสมุทโย[๓] อริยสจฺจํ ฯ ยายํ ตณฺหา โปโนพฺภวิกา นนฺทิราค- สหคตา ตตฺรตตฺราภินนฺทินี ฯ เสยฺยถีทํ ฯ กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา ฯ อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรโธ[๔] อริยสจฺจํ ฯ โย ตสฺสา เยว ตณฺหาย อเสสวิราคนิโรโธ จาโค ปฏินิสฺสคฺโค มุตฺติ อนาลโย ฯ อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจํ ฯ อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค ฯ เสยฺยถีทํ ฯ สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ ฯ

[๑๖๖๖] อิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจนฺติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ปริญฺเญยฺยนฺติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ ฯเปฯ ปริญฺญาตนฺติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ

[๑๖๖๗] อิทํ ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจนฺติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจํ ปหาตพฺพนฺติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ ฯเปฯ ปหีนนฺติ เม

๑ ม. ยุ. พฺยาธิปิ ฯ ๒ โป. ปญฺจุปาทานกฺขนฺธาปิ ฯ ๓ ม. ยุ. ทุกฺขสมุทยํ ฯ
๔ ม. ยุ. ทุกฺขนิโรธํ ฯ เอวมุปริปิ ฯ

ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ

[๑๖๖๘] อิทํ ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจนฺติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ สจฺฉิกาตพฺพนฺติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ สจฺฉิกตนฺติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ

[๑๖๖๙] อิทํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจนฺติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจํ ภาเวตพฺพนฺติ เม ภิกฺขเว ฯเปฯ ภาวิตนฺติ เม ภิกฺขเว ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ

[๑๖๗๐] ยาวกีวญฺจ เม ภิกฺขเว อิเมสุ จตูสุ อริยสจฺเจสุ เอวนฺติปริวฏฺฏํ ทฺวาทสาการํ ยถาภูตํ ญาณทสฺสนํ น สุวิสุทฺธํ อโหสิ เนว ตาวาหํ ภิกฺขเว สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก

สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธึ อภิสมฺพุทฺโธ ปจฺจญฺญาสึ ฯ ยโต จ โข เม ภิกฺขเว อิเมสุ จตูสุ อริยสจฺเจสุ เอวนฺติปริวฏฺฏํ ทฺวาทสาการํ ยถาภูตํ ญาณทสฺสนํ สุวิสุทฺธํ อโหสิ อถาหํ ภิกฺขเว สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ สมฺมาสมฺโพธึ อภิสมฺพุทฺโธ ปจฺจญฺญาสึ ฯ ญาณญฺจ ปน เม ทสฺสนํ อุทปาทิ อกุปฺปา เม วิมุตฺติ[๒] อยมนฺติมา ชาติ นตฺถิทานิ ปุนพฺภโวติ ฯ อิทมโวจ ภควา ฯ อตฺตมนา ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขู ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทุนฺติ[๓] ฯ

[๑๗๗] อิมสฺมิญฺจ ปน เวยฺยากรณสฺมึ ภญฺญมาเน อายสฺมโต โกณฺฑญฺญสฺส วิรชํ วีตมลํ ธมฺมจกฺขุํ อุทปาทิ ยงฺกิญฺจิ สมุทยธมฺมํ สพฺพนฺตํ นิโรธธมฺมนฺติ ฯ ปวตฺติเต จ[๔] ภควตา ธมฺมจกฺเก ภุมฺมา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ เอตํ ภควตา พาราณสิยํ อิสิปตเน มิคทาเย อนุตฺตรํ ธมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ อปฺปฏิวตฺติยํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมินฺติ ฯ ภุมฺมานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา จาตุมฺมหาราชิกา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ เอตํ ภควตา พาราณสิยํ อิสิปตเน มิคทาเย อนุตฺตรํ ธมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ อปฺปฏิวตฺติยํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน

---

๑ ม. ยุ. อภิสมฺพุทฺโธติ ฯ เอวมุปริปิ ฯ ๒ ยุ. เจโตวิมุตฺติ ฯ ๓ ยุ. อภินนฺทุํ ฯ ๔ สี. ม. จ ปน ฯ

วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมินฺติ ฯ จาตุมฺมหาราชิกานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา ตาวตึสา เทวา ฯ ยามา เทวา ฯ ตุสิตา เทวา ฯ นิมฺมานรตี เทวา ฯ ปรนิมฺมิตวสวตฺติ[1] เทวา ฯ พฺรหฺมกายิกา เทวา สทฺทมนุสฺสาเวสุํ เอตํ ภควตา พาราณสิยํ อิสิปตเน มิคทาเย อนุตฺตรํ ธมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ อปฺปฏิวตฺติยํ สมเณน วา พฺราหฺมเณน วา เทเวน วา มาเรน วา พฺรหฺมุนา วา เกนจิ วา โลกสฺมินฺติ ฯ

[๑๖๗๒] อิติห เตน ขเณน [2] เตน มุหุตฺเตน ยาว พฺรหฺมโลกา สทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉิ ฯ อยญฺจ ทสสหสฺสี โลกธาตุ สงฺกมฺปิ สมฺปกมฺปิ สมฺปเวธิ ฯ อปฺปมาโณ จ โอฬาโร[3] โอภาโส โลเก ปาตุรโหสิ อติกฺกมฺเมว[4] เทวานํ เทวานุภาวนฺติ ฯ

[๑๖๗๓] อถ โข ภควา อุทานํ อุทาเนสิ อญฺญาสิ วต โภ โกณฺฑญฺโญ อญฺญาสิ วต โภ โกณฺฑญฺโญติ ฯ อิติ หิทํ อายสฺมโต โกณฺฑญฺญสฺส อญฺญาโกณฺฑญฺโญเตฺวว นามํ อโหสีติ ฯ

[๑๖๗๔] อิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจนฺติ ภิกฺขเว ตถาคตานํ ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ปริญฺเญยฺยนฺติ ภิกฺขเว ตถาคตานํ ปุพฺเพ ฯเปฯ ปริญฺญาตนฺติ ภิกฺขเว ตถาคตานํ ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ

๑ ยุ. วสวตฺติโน ฯ ๒ ม. ยุ. เตน ลเยน ฯ ๓ ม. ยุ. อุฬาโร ฯ ๔ สี. ม. ยุ. อติกฺกมฺม ฯ

ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ

[๑๖๗๕] อิทํ ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจนฺติ ภิกฺขเว ตถาคตานํ ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจํ ปหาตพฺพนฺติ ภิกฺขเว ตถาคตานํ ปุพฺเพ ฯเปฯ ปหีนนฺติ ภิกฺขเว ตถาคตานํ ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ

[๑๖๗๖] อิทํ ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจนฺติ ภิกฺขเว ตถาคตานํ ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ สจฺฉิกาตพฺพนฺติ ภิกฺขเว ตถาคตานํ ปุพฺเพ ฯเปฯ สจฺฉิกตนฺติ ภิกฺขเว ตถาคตานํ ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ

[๑๖๗๗] อิทํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจนฺติ ภิกฺขเว ตถาคตานํ ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทิ ฯ ตํ โข ปนิทํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจํ ภาเวตพฺพนฺติ ภิกฺขเว

ตถาคตานํ ปุพฺเพ ฯเปฯ ภาวิตนฺติ ภิกฺขเว ตถาคตานํ ปุพฺเพ อนนุสฺสุเตสุ ธมฺเมสุ จกฺขุํ อุทปาทิ ญาณํ อุทปาทิ ปญฺญา อุทปาทิ วิชฺชา อุทปาทิ อาโลโก อุทปาทีติ ฯ

[๑๖๗๗] จตฺตารีมานิ ภิกฺขเว อริยสจฺจานิ ฯ กตมานิ จตฺตาริ ฯ ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจํ ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจํ ฯ

[๑๖๗๘] กตมญฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ฯ ปญฺจุปาทานกฺขนฺธาติสฺส วจนียํ ฯ กตเม ปญฺจ ฯ รูปูปาทานกฺขนฺโธ ฯเปฯ วิญฺญาณุปาทานกฺขนฺโธ ฯ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ฯ

[๑๖๗๐] กตมญฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจํ ฯ ยายํ ตณฺหา โปโนพฺภวิกา นนฺทิราคสหคตา ตตฺรตตฺราภินนฺทินี ฯ เสยฺยถีทํ ฯ กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา ฯ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจํ ฯ

[๑๖๗๑] กตมญฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ ฯ โย ตสฺสาเยว ตณฺหาย อเสสวิราคนิโรโธ จาโค ปฏินิสฺสคฺโค มุตฺติ อนาลโย ฯ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ ฯ

[๑๖๗๒] กตมญฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจํ ฯ อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค ฯ เสยฺยถีทํ ฯ สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ ฯ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจํ ฯ

---

๑ ม. ยุ. เสยฺยถีทํ ฯ ฯ สี. กตเม ปญฺจ เสยฺยถีทนฺติ ปมาทเลโข ฯ

[๑๖๗๓] อิมานิ โข ภิกฺขเว จตฺตาริ อริยสจฺจานิ ฯ ตสฺมาติห ภิกฺขเว อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค กรณีโย ฯเปฯ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ โยโค กรณีโยติ ฯ

[๑๖๗๔] จตฺตาริมานิ ภิกฺขเว อริยสจฺจานิ ฯ กตมานิ จตฺตาริ ฯ ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจํ ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจํ ฯ

[๑๖๗๕] กตมญฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ฯ ฉ อชฺฌตฺติกานิ อายตนานีติสฺส วจนียํ ฯ กตมานิ ฉ ฯ จกฺขฺวายตนํ ฯเปฯ มนายตนํ ฯ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ฯ

[๑๖๗๖] กตมญฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจํ ฯ ยายํ ตณฺหา โปโนพฺภวิกา นนฺทิราคสหคตา ตตฺรตตฺราภินนฺทินี ฯ เสยฺยถีทํ ฯ กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา ฯ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจํ ฯ

[๑๖๗๗] กตมญฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ ฯ โย ตสฺสาเยว ตณฺหาย อเสสวิราคนิโรโธ จาโค ปฏินิสฺสคฺโค มุตฺติ อนาลโย ฯ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรโธ อริยสจฺจํ ฯ

[๑๖๗๘] กตมญฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจํ ฯ อยเมว อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค ฯ เสยฺยถีทํ ฯ สมฺมาทิฏฺฐิ ฯเปฯ สมฺมาสมาธิ ฯ อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจํ ฯ

[๑๖๗๙] อิมานิ โข ภิกฺขเว จตฺตาริ อริยสจฺจานิ ฯ ตสฺมาติห ภิกฺขเว อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค กรณีโย ฯเปฯ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ โยโค กรณีโยติ ฯ

[๑๖๘๐] ธาเรถ โน ตุเมฺห ภิกฺขเว มยา จตฺตาริ อริยสจฺจานิ เทสิตานีติ ฯ เอวํ วุตฺเต อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อหํ โข ภนฺเต ธาเรมิ ภควตา จตฺตาริ อริยสจฺจานิ เทสิตานีติ ฯ ยถากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ธาเรสิ มยา จตฺตาริ อริยสจฺจานิ เทสิตานีติ ฯ ทุกฺขํ ขฺวาหํ ภนฺเต ภควตา ปฐมํ อริยสจฺจํ เทสิตํ ธาเรมิ ทุกฺขสมุทยํ ขฺวาหํ ภนฺเต ภควตา ทุติยํ อริยสจฺจํ เทสิตํ ธาเรมิ ทุกฺขนิโรธํ ขฺวาหํ ภนฺเต ภควตา ตติยํ อริยสจฺจํ เทสิตํ ธาเรมิ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทํ ขฺวาหํ ภนฺเต ภควตา จตุตฺถํ อริยสจฺจํ เทสิตํ ธาเรมิ ฯ เอวํ ขฺวาหํ ภนฺเต ธาเรมิ ภควตา จตฺตาริ อริยสจฺจานิ เทสิตานีติ ฯ

[๑๖๘๑] สาธุ สาธุ ภิกฺขุ สาธุ โข ตฺวํ ภิกฺขุ ธาเรสิ มยา จตฺตาริ อริยสจฺจานิ เทสิตานิ[๑] ฯ ทุกฺขํ โข ภิกฺขุ มยา ปฐมํ อริยสจฺจํ เทสิตํ ตถา นํ ธาเรหิ ทุกฺขสมุทโย โข ภิกฺขุ มยา ทุติยํ อริยสจฺจํ เทสิตํ ตถา นํ ธาเรหิ ทุกฺขนิโรโธ โข ภิกฺขุ มยา ตติยํ อริยสจฺจํ เทสิตํ ตถา นํ ธาเรหิ ทุกฺขนิโรธคามินี-ปฏิปทา[๒] โข ภิกฺขุ มยา จตุตฺถํ อริยสจฺจํ เทสิตํ ตถา นํ ธาเรหิ ฯ เอวํ โข ภิกฺขุ ธาเรหิ มยา จตฺตาริ อริยสจฺจานิ เทสิตานิ ฯ

---

๑ ม. เทสิตานีติ ฯ เอวมุปริปิ ฯ ๒ ยุ. ...ปฏิปทํ ฯ

ตสฺมา ติห ภิกฺขุ อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค กรณีโย ฯเปฯ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ โยโค กรณีโยติ ฯ

[๑๖๙๒] ธาเรถ โน ตุเมฺห ภิกฺขเว มยา จตฺตาริ อริยสจฺจานิ เทสิตานีติ ฯ เอวํ วุตฺเต อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อหํ โข ภนฺเต ธาเรมิ ภควตา จตฺตาริ อริยสจฺจานิ เทสิตานีติ ฯ ยถากถํ ปน ตฺวํ ภิกฺขุ ธาเรสิ มยา จตฺตาริ อริยสจฺจานิ เทสิตานีติ ฯ ทุกฺขํ ขฺวาหํ ภนฺเต ภควตา ปฐมํ อริยสจฺจํ เทสิตํ ธาเรมิ ฯ โย หิ โกจิ ภนฺเต สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา เอวํ วเทยฺย เนตํ ทุกฺขํ ปฐมํ อริยสจฺจํ ยํ สมเณน โคตเมน เทสิตํ อหเมตํ ทุกฺขํ ปฐมํ อริยสจฺจํ ปจฺจกฺขาย อญฺญํ ทุกฺขํ ปฐมํ อริยสจฺจํ ปญฺญเปสฺสามีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ ฯ ทุกฺขสมุทยํ ขฺวาหํ ภนฺเต ภควตา ฯเปฯ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทํ ขฺวาหํ ภนฺเต ภควตา จตุตฺถํ อริยสจฺจํ เทสิตํ ธาเรมิ ฯ โย หิ โกจิ ภนฺเต สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา เอวํ วเทยฺย เนตํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา จตุตฺถํ อริยสจฺจํ ยํ สมเณน โคตเมน เทสิตํ อหเมตํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทํ จตุตฺถํ อริยสจฺจํ ปจฺจกฺขาย อญฺญํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทํ จตุตฺถํ อริยสจฺจํ ปญฺญเปสฺสามีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ ฯ เอวํ ขฺวาหํ ภนฺเต ธาเรมิ ภควตา จตฺตาริ อริยสจฺจานิ เทสิตานีติ ฯ

[๑๖๙๓] สาธุ สาธุ ภิกฺขุ สาธุ โข ตฺวํ ภิกฺขุ ธาเรสิ มยา

จตฺตาริ อริยสจฺจานิ เทสิตานิ ฯ ทุกฺขํ โข ภิกฺขุ มยา ปฐมํ อริยสจฺจํ เทสิตํ ตถา นํ ธาเรหิ ฯ โย หิ โกจิ ภิกฺขุ สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา เอวํ วเทยฺย เนตํ ทุกฺขํ ปฐมํ อริยสจฺจํ ยํ สมเณน โคตเมน เทสิตํ อหเมตํ ทุกฺขํ ปฐมํ อริยสจฺจํ ปจฺจกฺขาย อญฺญํ ทุกฺขํ ปฐมํ อริยสจฺจํ ปญฺญเปสฺสามีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ ฯ ทุกฺขสมุทโย โข ภิกฺขุ ฯเปฯ ทุกฺขนิโรโธ โข ภิกฺขุ ฯเปฯ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา โข ภิกฺขุ มยา จตุตฺถํ อริยสจฺจํ เทสิตํ ตถา นํ ธาเรหิ ฯ โย หิ โกจิ ภิกฺขุ สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา เอวํ วเทยฺย เนตํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา จตุตฺถํ อริยสจฺจํ ยํ สมเณน โคตเมน เทสิตํ อหเมตํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทํ จตุตฺถํ อริยสจฺจํ ปจฺจกฺขาย อญฺญํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทํ จตุตฺถํ อริยสจฺจํ ปญฺญเปสฺสามีติ เนตํ ฐานํ วิชฺชติ ฯ เอวํ โข ตฺวํ ภิกฺขุ ธาเรหิ มยา จตฺตาริ อริยสจฺจานิ เทสิตานิ ฯ ตสฺมา ติห ภิกฺขุ อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค กรณีโย ฯเปฯ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ โยโค กรณีโยติ ฯ

[๑๖๙๔] เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ อวิชฺชา อวิชฺชาติ ภนฺเต วุจฺจติ กตมา นุ โข ภนฺเต อวิชฺชา กิตฺตาวตา จ อวิชฺชาคโต โหตีติ ฯ ยํ โข ภิกฺขุ ทุกฺเข อญฺญาณํ ทุกฺขสมุทเย อญฺญาณํ ทุกฺขนิโรเธ อญฺญาณํ ทุกฺขนิโรธคามินิยา ปฏิปทาย อญฺญาณํ ฯ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขุ อวิชฺชา เอตฺตาวตา

๑ ยุ. อยํ ปาโฐ นตฺถิ ฯ

จ อวิชฺชาคโต โหติ ฯ ตสฺมา ติห ภิกฺขุ อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค กรณีโย ฯเปฯ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ โยโค กรณีโย ฯ

[๑๖๙๕] เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข โส ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ วิชฺชา วิชฺชาติ ภนฺเต วุจฺจติ กตมา นุ โข ภนฺเต วิชฺชา กิตฺตาวตา จ วิชฺชาคโต โหตีติ ฯ ยํ โข ภิกฺขุ ทุกฺเข ญาณํ ทุกฺขสมุทเย ญาณํ ทุกฺขนิโรเธ ญาณํ ทุกฺขนิโรธคามินิยา ปฏิปทาย ญาณํ ฯ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขุ วิชฺชา เอตฺตาวตา จ วิชฺชาคโต โหติ ฯ ตสฺมา ติห ภิกฺขุ อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค กรณีโย ฯเปฯ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ โยโค กรณีโยติ ฯ

[๑๖๙๖] อิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจนฺติ ภิกฺขเว มยา ปญฺญตฺตํ ตตฺถ อปริมาณา วณฺณา อปริมาณา พฺยญฺชนา อปริมาณา สงฺกาสนา อิติปีทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจนฺติ ฯ อิทํ ทุกฺขสมุทโย อริยสจฺจนฺติ ภิกฺขเว ฯเปฯ อิทํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจนฺติ ภิกฺขเว มยา ปญฺญตฺตํ ตตฺถ อปริมาณา วณฺณา อปริมาณา พฺยญฺชนา อปริมาณา สงฺกาสนา อิติปีทํ ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสจฺจนฺติ ฯ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค กรณีโย ฯเปฯ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ โยโค กรณีโยติ ฯ

[๑๖๙๗] จตฺตาริมานิ ภิกฺขเว ตถานิ อวิตถานิ[๑] อนญฺญถานิ ฯ กตมานิ จตฺตาริ ฯ อิทํ ทุกฺขนฺติ ภิกฺขเว ตถเมตํ อวิตถเมตํ

---

๑ สี. อวิตฺถานิ ฯ

อนญฺญาตเมตํ ฯ อยํ ทุกฺขสมุทโยติ ตถเมตํ อวิตถเมตํ อนญฺญถเมตํ ฯ อยํ ทุกฺขนิโรโธติ ฯเปฯ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ ตถเมตํ อวิตถเมตํ อนญฺญถเมตํ ฯ อิมานิ โข ภิกฺขเว จตฺตาริ ตถานิ อวิตถานิ อนญฺญถานิ ฯ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว อิทํ ทุกฺขนฺติ โยโค กรณีโย ฯเปฯ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ โยโค กรณีโยติ ฯ

ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตนวคฺโค ทุติโย ฯ

ตสฺสุทฺทานํ

ตถาคเตน เทว วุตฺตา[1] ขนฺธา อายตเนน จ
ธารณาย[2] จ เทว วุตฺตา อวิชฺชา วิชฺชา สงฺกาสนา ตเถน จาติ[3] ฯ

---

๑ ม. ธมฺมจกฺกํ ตถาคตํ ฯ ๒ ม. ธารณา จ เทว อวิชฺชา ฯ ยุ. ธารณาย เทว... ฯ
๓ ม. ...ตถาติ ฯ

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๙
พระสุตตันตปิฎก เล่ม ๑๑ สังยุตนิกาย มหาวารวรรค
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ
พิมพ์ในปีฉลองรัชดาภิเษก
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
พุทธศักราช ๒๕๑๔

ธรรมจักกัปปวัตตนวรรคที่ ๒

ตถาคตสูตรที่ ๑

[๑๖๖๔] ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้ :

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้พระนครพาราณสี ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุปัญจวัคคีย์มาแล้วตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ส่วนสุดสองอย่างนี้ อันบรรพชิตไม่ควรเสพ ส่วนสุดสองอย่างนั้นเป็นไฉน คือ การประกอบตนให้พัวพันด้วยกามสุขในกามทั้งหลาย เป็นของเลว เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ประเสริฐ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑ การประกอบความลำบากแก่ตน เป็นทุกข์ ไม่ประเสริฐ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑ ข้อปฏิบัติอันเป็นสายกลาง ไม่เข้าไปใกล้ส่วนสุด ๒ อย่างเหล่านี้ อันตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว กระทำจักษุ กระทำญาณ ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน ก็ข้อปฏิบัติอันเป็นสายกลางนั้น ... เป็นไฉน คือ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ นี้แหละ ซึ่งได้แก่ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ วาจาชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ ตั้งใจชอบ ข้อปฏิบัติอันเป็นสายกลางนี้แล อันตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว กระทำจักษุ กระทำญาณ ย่อมเป็นไปเพื่อความสงบ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน ฯ

[๑๖๖๕] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ทุกขอริยสัจนี้แล คือ ความเกิดก็เป็นทุกข์ ความแก่ก็เป็นทุกข์ ความเจ็บก็เป็นทุกข์ ความตายก็เป็นทุกข์ ความประจวบ

ด้วยสิ่งอันไม่เป็นที่รักก็เป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักก็เป็นทุกข์ ปรารถนาสิ่งใดไม่ได้ แม้ข้อนั้นก็เป็นทุกข์ โดยย่อ อุปาทานขันธ์ ๕ เป็นทุกข์ ก็ทุกขสมุทยอริยสัจนี้แล คือ ตัณหาอันทำให้มีภพใหม่ ประกอบด้วยความกำหนัด ด้วยอำนาจความพอใจ ความเพลิดเพลินยิ่งนักในอารมณ์นั้นๆ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ก็ทุกขนิโรธอริยสัจนี้แล คือ ความดับด้วยการสำรอกโดยไม่เหลือแห่งตัณหานั้นแหละ ความสละ ความวาง ความปล่อย ความไม่อาลัย ก็ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนี้แล คือ อริยมรรคประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ ซึ่งได้แก่สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิ ฯ

[๑๖๖๖] ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่างได้เกิดขึ้นแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ทุกขอริยสัจ ฯลฯ ทุกขอริยสัจนั้นควรกำหนดรู้ ฯลฯ ทุกขอริยสัจนั้นเรากำหนดรู้แล้ว ฯ

[๑๖๖๗] ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่างได้เกิดขึ้นแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ทุกขสมุทยอริยสัจ ฯลฯ ทุกขสมุทยอริยสัจนั้นควรละ ฯลฯ ทุกขสมุทัยอริยสัจนั้นเราละแล้ว ฯ

[๑๖๖๘] ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่างได้เกิดขึ้นแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ทุกขนิโรธอริยสัจ ฯลฯ ทุกขนิโรธอริยสัจนั้นควรกระทำให้แจ้ง ฯลฯ ทุกขนิโรธอริยสัจนั้นเรากระทำให้แจ้งแล้ว ฯ

[๑๖๖๙] ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่างได้เกิดขึ้นแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ฯลฯ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนั้นควรเจริญ จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมที่เราไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนั้น เราเจริญแล้ว ฯ

[๑๖๗๐] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ญาณทัสสนะ (ความรู้ความเห็น) ตามความเป็นจริง มีวนรอบ ๓ อย่างนี้ มีอาการ ๑๒ ในอริยสัจ ๔ เหล่านี้ของเรา ยังไม่บริสุทธิ์เพียงใด เราก็ยังไม่ปฏิญาณตนว่า เป็นผู้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ

ในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณะ พราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ เพียงนั้น ก็เมื่อใด ญาณทัสสนะ (ความรู้ความเห็น) ตามความเป็นจริง มีวนรอบ ๓ อย่างนี้ มีอาการ ๑๒ ในอริยสัจ ๔ เหล่านี้ของเรา บริสุทธิ์ดีแล้ว เมื่อนั้น เราจึงปฏิญาณตนว่า เป็นผู้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณะ พราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ ก็ญาณทัสสนะได้บังเกิดขึ้นแก่เราว่า วิมุติของเราไม่กำเริบ ชาตินี้เป็นชาติที่สุด บัดนี้ ภพใหม่ไม่มี พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระพุทธพจน์นี้แล้ว ภิกษุปัญจวัคคีย์ปลื้มใจ ชื่นชมภาษิตของพระผู้มีพระภาค ฯ

[๑๖๗๑] ก็เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสไวยากรณภาษิตนี้อยู่ ดวงตาเห็นธรรมอันปราศจากธุลี ปราศจากมลทิน ได้เกิดขึ้นแก่ท่านโกณฑัญญะว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลล้วนมีความดับเป็นธรรมดา ก็เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงประกาศธรรมจักรแล้ว พวกภุมมเทวดาได้ประกาศว่า นั่นธรรมจักรอันยอดเยี่ยม อันพระผู้มีพระภาคทรงประกาศแล้ว ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้พระนครพาราณสี อันสมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใครๆ ในโลก ประกาศไม่ได้ พวกเทพชั้นจาตุมหาราชได้ฟังเสียงของพวกภุมมเทวดาแล้ว ... พวกเทพชั้นดาวดึงส์ได้ฟังเสียงของพวกเทพชั้นจาตุมหาราชแล้ว ... พวกเทพชั้นยามาได้ฟังเสียงของพวกเทพชั้นดาวดึงส์แล้ว ... พวกเทพชั้นดุสิตได้ฟังเสียงของพวกเทพชั้นยามาแล้ว ... พวกเทพชั้นนิมมานรดีได้ฟังเสียงของพวกเทพชั้นดุสิตแล้ว ... พวกเทพชั้นปรนิมมิตวสวัตตีได้ฟังเสียงของพวกเทพชั้นนิมมานรดีแล้ว ... พวกเทพที่นับเนื่องในหมู่พรหมได้ฟังเสียงของพวกเทพชั้นปรนิมมิตวสวัตตีแล้ว ได้ประกาศว่า นั่นธรรมจักรอันยอดเยี่ยม อันพระผู้มีพระภาคทรงประกาศแล้ว ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้พระนครพาราณสี อันสมณะ พราหมณ์ เทวดา มาร พรหม หรือใคร ๆ ในโลก ประกาศไม่ได้ ฯ

[๑๖๗๒] โดยขณะนั้น โดยครู่นั้น เสียงได้ระบือขึ้นไปจนถึงพรหมโลก ด้วยประการฉะนี้ ก็หมื่นโลกธาตุนี้สะเทือนสะท้านหวั่นไหว ทั้งแสงสว่างอันยิ่งหาประมาณมิได้ ได้ปรากฏแล้วในโลก ล่วงเทวานุภาพของพวกเทพดาทั้งหลาย ฯ

[๑๖๗๓] ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคได้ทรงเปล่งอุทานว่า โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ เพราะเหตุนั้นคำว่า อัญญาโกณฑัญญะ จึงได้เป็นชื่อของท่านโกณฑัญญะ ด้วยประการฉะนี้แล ฯ

จบ สูตรที่ ๑

ตถาคตสูตรที่ ๒

[๑๖๗๔] ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแก่พระตถาคตทั้งหลาย ในธรรมที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ทุกขอริยสัจ ฯลฯ ทุกขอริยสัจนั้นควรกำหนดรู้ ฯลฯ ทุกขอริยสัจนั้น พระตถาคตทั้งหลาย กำหนดรู้แล้ว ฯ

[๑๖๗๕] ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแก่พระตถาคตทั้งหลาย ในธรรมที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ทุกขสมุทยอริยสัจ ฯลฯ ทุกขสมุทัยอริยสัจนั้นควรละ ฯลฯ ทุกขสมุทยอริยสัจนั้น พระตถาคตทั้งหลายละได้แล้ว ฯ

[๑๖๗๖] ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแก่พระตถาคตทั้งหลาย ในธรรมที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ทุกขนิโรธอริยสัจ ฯลฯ ทุกขนิโรธอริยสัจนั้น ควรกระทำให้แจ้ง ฯลฯ ทุกขนิโรธอริยสัจนั้น พระตถาคตทั้งหลายกระทำให้แจ้งแล้ว ฯ

[๑๖๗๗] ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแก่พระตถาคตทั้งหลาย ในธรรมที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ฯลฯ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนั้นควรเจริญ จักษุ ญาณ ปัญญา วิชชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแก่พระตถาคตทั้งหลาย ในธรรม

ที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนั้น พระตถาคตทั้งหลาย เจริญแล้ว ฯ

จบ สูตรที่ ๒

ขันธสูตร

[๑๖๗๘] ดูกรภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ ๔ เหล่านี้ อริยสัจ ๔ เป็นไฉน คือ ทุกขอริยสัจ ทุกขสมุทัยอริยสัจ ทุกขนิโรธอริยสัจ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ฯ

[๑๖๗๙] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ทุกขอริยสัจเป็นไฉน

ควรจะกล่าวได้ว่า อุปาทานขันธ์ ๕ อุปาทานขันธ์ ๕ เป็นไฉน ได้แก่อุปาทานขันธ์คือรูป อุปาทานขันธ์คือเวทนา อุปาทานขันธ์คือสัญญา อุปาทานขันธ์คือสังขาร อุปาทานขันธ์คือวิญญาณ นี้เรียกว่าทุกขอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๐] ก็ทุกขสมุทยอริยสัจเป็นไฉน

ตัณหาอันทำให้มีภพใหม่ ประกอบด้วยความกำหนัดด้วยอำนาจความพอใจ เพลิดเพลินยิ่งนักในอารมณ์นั้น ๆ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา นี้เรียกว่า ทุกขสมุทยอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๑] ก็ทุกขนิโรธอริยสัจเป็นไฉน

ความดับด้วยการสำรอกโดยไม่เหลือแห่งตัณหานั้นแหละ ความสละ ความวาง ความปล่อย ความไม่อาลัยตัณหานั้น นี้เรียกว่า ทุกขนิโรธอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๒] ก็ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเป็นไฉน

อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ นี้แหละ คือ สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิ นี้เรียกว่า ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๓] ดูกรภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ ๔ เหล่านี้แล เพราะเหตุนั้นแหละ เธอทั้งหลายพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

จบ สูตรที่ ๓

อายตนสูตร

[๑๖๘๔] ดูกรภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ ๔ เหล่านี้ อริยสัจ ๔ เป็นไฉน คือทุกขอริยสัจ ทุกขสมุทยอริยสัจ ทุกขนิโรธอริยสัจ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา-อริยสัจ ฯ

[๑๖๘๕] ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็ทุกขอริยสัจเป็นไฉน ควรจะกล่าวว่า อายตนะภายใน ๖ อายตนะภายใน ๖ เป็นไฉน คือ อายตนะคือตา ฯลฯ อายตนะคือใจ นี้เรียกว่า ทุกขอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๖] ก็ทุกขสมุทยอริยสัจเป็นไฉน ตัณหาอันทำให้มีภพใหม่ ประกอบด้วยความกำหนัดด้วยอำนาจความพอใจ เพลิดเพลินยิ่งนักในอารมณ์นั้น ๆ ได้แก่กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา นี้เรียกว่า ทุกขสมุทยอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๗] ก็ทุกขนิโรธอริยสัจเป็นไฉน ความดับด้วยการสำรอกโดยไม่เหลือแห่งตัณหานั้นแหละ ความสละ ความวาง ความปล่อย ความไม่อาลัยตัณหานั้น นี้เรียกว่า ทุกขนิโรธอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๘] ก็ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเป็นไฉน อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ นี้แหละ คือ สัมมาทิฏฐิ ฯลฯ สัมมาสมาธิ นี้เรียกว่า ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ฯ

[๑๖๘๙] ดูกรภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ ๔ เหล่านี้แล เพราะเหตุนั้นแหละ เธอทั้งหลายพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

จบ สูตรที่ ๔

ธารณสูตรที่ ๑

[๑๖๙๐] ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วไว้เถิด ฯ

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว ภิกษุรูปหนึ่งได้กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทรงจำซึ่งอริยสัจที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว ฯ

พ. ดูกรภิกษุ เธอทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วอย่างไร

ภิ. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทรงจำทุกขอริยสัจเป็นข้อที่ ๑ ทุกขสมุทยอริยสัจเป็นข้อที่ ๒ ทุกขนิโรธอริยสัจเป็นข้อที่ ๓ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเป็นข้อที่ ๔ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทรงจำอริยสัจ ๔ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วอย่างนี้แล ฯ

[๑๖๙๑] พ. ดูกรภิกษุ ดีละ ๆ เธอทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วได้ถูกต้อง เราแสดงทุกขอริยสัจเป็นข้อที่ ๑ เธอทรงจำได้ เราแสดงทุกขสมุทยอริยสัจเป็นข้อที่ ๒ เธอก็ทรงจำได้ เราแสดงทุกขนิโรธอริยสัจเป็นข้อที่ ๓ เธอก็ทรงจำได้ เราแสดงทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเป็นข้อที่ ๔ เธอก็ทรงจำได้ เธอจงทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วอย่างนี้แล ดูกรภิกษุ เพราะฉะนั้นแหละ เธอพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

จบ สูตรที่ ๕

ธารณสูตรที่ ๒

[๑๖๙๒] ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงไว้แล้วเถิด เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว ภิกษุรูปหนึ่งได้กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทรงจำได้ ซึ่งอริยสัจ ๔ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว ฯ

พ. ดูกรภิกษุ เธอทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วได้อย่างไร ฯ

ภิ. ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทรงจำทุกขอริยสัจเป็นข้อที่ ๑ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว ก็สมณะหรือพราหมณ์ผู้ใดผู้หนึ่งจะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า นี้ไม่ใช่ทุกขอริยสัจข้อที่ ๑ ที่พระสมณโคดมทรงแสดงไว้ เราจักบอกเลิกทุกขอริยสัจข้อที่ ๑ นั้นเสีย แล้วบัญญัติทุกขอริยสัจข้อที่ ๑ อย่างอื่นใหม่ ข้อนี้มิใช่ฐานะที่จะมีได้ ฯลฯ ข้าพระองค์ทรงจำทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเป็นข้อที่ ๔ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว ก็สมณะหรือพราหมณ์ผู้ใดผู้หนึ่งจะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า นี้มิใช่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจข้อที่ ๔ ที่พระสมณ-โคดมทรงแสดงไว้ เราจักบอกเลิกทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจข้อที่ ๔ นั้นเสีย แล้วบัญญัติทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจที่ ๔ อย่างอื่นใหม่ ข้อนี้มิใช่ฐานะที่จะมีได้ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ทรงจำอริยสัจ ๔ ที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วอย่างนี้แล ฯ

[๑๖๙๓] พ. ดูกรภิกษุ ดีละๆ เธอทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วได้ถูกต้อง เราแสดงทุกขอริยสัจเป็นข้อที่ ๑ เธอก็ทรงจำได้ ก็สมณะหรือพราหมณ์ผู้ใดผู้หนึ่ง จะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า นี้มิใช่ทุกขอริยสัจข้อที่ ๑ ที่พระสมณโคดมทรงแสดงไว้ เราจักบอกเลิกทุกขอริยสัจข้อที่ ๑ นั้นเสีย แล้วบัญญัติทุกขอริยสัจข้อที่ ๑ อย่างอื่นใหม่ ข้อนี้มิใช่ฐานะที่จะมีได้ ฯลฯ เราแสดงทุกขนิโรธคามินี-ปฏิปทาอริยสัจเป็นข้อที่ ๔ เธอก็ทรงจำได้ ก็สมณะหรือพราหมณ์ผู้ใดผู้หนึ่งจะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า นี้มิใช่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจข้อที่ ๔ ที่พระสมณโคดมทรงแสดงไว้ เราจักบอกเลิกทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจข้อที่ ๔ นั้นเสีย แล้วบัญญัติทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจข้อที่ ๔ อย่างอื่นใหม่ ข้อนี้มิใช่ฐานะที่จะมีได้ เธอจงทรงจำอริยสัจ ๔ ที่เราแสดงแล้วอย่างนี้แล ดูกรภิกษุ เพราะฉะนั้นแหละ เธอพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

จบ สูตรที่ ๖

อวิชชาสูตร

[๑๖๙๔] ภิกษุนั้นนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้ทูลถาม พระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ที่เรียกว่า อวิชชา ๆ ดังนี้ อวิชชาเป็นไฉน และด้วยเหตุเพียงเท่าไร บุคคลจึงจะชื่อว่าตกอยู่ในอวิชชา พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรภิกษุ ความไม่รู้ในทุกข์ ในเหตุให้เกิดทุกข์ ในความดับทุกข์ ในทางที่จะให้ถึงความดับทุกข์ นี้เรียกว่าอวิชชา และด้วยเหตุเพียงเท่านี้ บุคคลย่อมชื่อว่า ตกอยู่ในอวิชชา ดูกรภิกษุ เพราะฉะนั้นแหละ เธอพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

จบ สูตรที่ ๗

วิชชาสูตร

[๑๖๙๕] ภิกษุนั้นนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่งแล้ว ได้ทูลถาม พระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ที่เรียกว่า วิชชา ๆ ดังนี้ วิชชาเป็นไฉน และด้วยเหตุเพียงเท่าไร บุคคลจึงจะชื่อว่าถึงวิชชา พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรภิกษุ ความรู้ในทุกข์ ในเหตุให้เกิดทุกข์ ในความดับทุกข์ ในทางที่ให้ถึงความดับทุกข์ นี้เรียกว่า วิชชา และด้วยเหตุเพียงเท่านี้ บุคคลย่อมชื่อว่าถึงวิชชา ดูกรภิกษุ เพราะฉะนั้นแหละ เธอพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

จบ สูตรที่ ๘

สังกาสนสูตร

[๑๖๙๖] ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราบัญญัติว่า นี้เป็นทุกขอริยสัจ อักขระ พยัญชนะ การจำแนกในทุกขอริยสัจนั้น หาประมาณมิได้ว่า แม้เพราะเหตุนี้ ๆ นี้เป็นทุกขอริยสัจ ฯลฯ เราบัญญัติว่า นี้เป็นทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ อักขระ พยัญชนะ การจำแนกทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนั้น หาประมาณมิได้ว่า แม้เพราะเหตุนี้ ๆ นี้เป็นทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะฉะนั้นแหละ เธอทั้งหลายพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ฯ

จบ สูตรที่ ๙

ตถสูตร

[๑๖๙๗] ดูกรภิกษุทั้งหลาย สิ่ง ๔ อย่างนี้ เป็นของจริงแท้ ไม่แปรผัน ไม่เป็นอย่างอื่น สิ่ง ๔ อย่างเป็นไฉน สิ่งนี้ว่า นี้ทุกข์ นี้เหตุให้เกิดทุกข์ นี้ความดับทุกข์ นี้ทางให้ถึงความดับทุกข์ เป็นของจริงแท้ ไม่แปรผัน ไม่เป็นอย่างอื่น สิ่ง ๔ อย่างนี้ เป็นของจริงแท้ ไม่แปรผัน ไม่เป็นอย่างอื่น ดูกรภิกษุทั้งหลาย เพราะฉะนั้นแหละ เธอทั้งหลายพึงกระทำความเพียรเพื่อรู้ตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ นี้ทุกขสมุทัย นี้ทุกขนิโรธ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาฯ

จบ สูตรที่ ๑๐

จบ ธรรมจักกัปปวัตตนวรรคที่ ๒

สฺยามรฏฺฐสฺส เตปิฏกํ

สุตฺตนฺตปิฏเก ทีฆนิกายสฺส

ปาฏิกวคฺโค

ปุสฺสเทวมหาเถเรน อริยวํสาคตญาเณน

อหึสกตฺเถเรน เมธาธมฺมรเสน จ อาโท โสธิโต

ญาณวรตฺเถเรน สาสนโสภเณน ปุน โสธิโต

มหามกุฏราชวิทฺยาลเย คนฺถาธิการตฺเถเรหิ ปุนปิ โสธิโต

ราชปฺปมุเขน สฺยามรฏฺฐวาสินา มหาชเนน มุทฺทาปิโต

สฺยามรฏฺฐสฺส ราชธานิยํ

มหามกุฏราชวิทฺยาลเยน ปกาสิโต

พุทฺธปรินิพฺพานา ๒๕๓๘

จตุตฺเถ วาเร

อาฏานาฏิยสุตฺตํ

อาฏานาฏิยสุตฺตํ

[๒๐๗] เอวมฺเม สุตํ ฯ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต ฯ อถโข จตฺตาโร มหาราชา มหติยา จ ยกฺขเสนาย มหติยา จ คนฺธพฺพเสนาย มหติยา จ กุมฺภณฺฑเสนาย มหติยา จ นาคเสนาย จตุทฺทิสํ รกฺขํ ฐเปตฺวา จตุทฺทิสํ คุมฺพํ ฐเปตฺวา จตุทฺทิสํ โอวรณํ ฐเปตฺวา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ คิชฺฌกูฏํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ ฯ เตปิ โข ยกฺขา อปฺเปกจฺเจ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ อปฺเปกจฺเจ ภควตา สทฺธึ สมฺโมทึสุ สมฺโมทนียํ กถํ สารณียํ[1] วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ อปฺเปกจฺเจ เยน ภควา เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ อปฺเปกจฺเจ นามโคตฺตํ สาเวตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ อปฺเปกจฺเจ ตุณฺหีภูตา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ ฯ

[๒๐๘] เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข เวสฺสวโณ มหาราชา ภควนฺตํ เอตทโวจ สนฺติ หิ ภนฺเต อุฬารา ยกฺขา ภควโต อปฺปสนฺนา สนฺติ หิ ภนฺเต อุฬารา ยกฺขา ภควโต ปสนฺนา สนฺติ หิ ภนฺเต มชฺฌิมา ยกฺขา ภควโต อปฺปสนฺนา สนฺติ หิ ภนฺเต มชฺฌิมา ยกฺขา ภควโต ปสนฺนา สนฺติ หิ ภนฺเต นีจา ยกฺขา ภควโต อปฺปสนฺนา สนฺติ หิ ภนฺเต นีจา ยกฺขา ภควโต ปสนฺนา ฯ

---

๑ ยุ. สาราณียํ ฯ

เยภุยฺเยน โข ปน ภนฺเต ยกฺขา อปฺปสนฺนาเยว ภควโต ตํ กิสฺส เหตุ ภควา หิ ภนฺเต ปาณาติปาตา เวรมณิยา ธมฺมํ เทเสติ อทินฺนาทานา เวรมณิยา ธมฺมํ เทเสติ กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณิยา ธมฺมํ เทเสติ มุสาวาทา เวรมณิยา ธมฺมํ เทเสติ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณิยา ธมฺมํ เทเสติ ฯ เยภุยฺเยน โข ปน ภนฺเต ยกฺขา อปฺปฏิวิรตาเยว ปาณาติปาตา อปฺปฏิวิรตา อทินฺนาทานา อปฺปฏิวิรตา กาเมสุ มิจฺฉาจารา อปฺปฏิวิรตา มุสาวาทา อปฺปฏิวิรตา สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เตสนฺตํ โหติ อปฺปิยํ อมนาปํ ฯ สนฺติ หิ ภนฺเต ภควโต สาวกา อรญฺเญ วนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวนฺติ อปฺปสทฺทานิ อปฺปนิคฺโฆสานิ วิชนวาตานิ มนุสฺสราหเสยฺยกานิ ปฏิสลฺลานสารุปฺปานิ ตตฺถ สนฺติ อุฬารา ยกฺขา นิวาสิโน เย อิมสฺมึ ภควโต ปาวจเน อปฺปสนฺนา เตสํ ปสาทาย อุคฺคณฺหาตุ ภนฺเต ภควา อาฏานาฏิยํ รกฺขํ ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ คุตฺติยา รกฺขาย อวิหึสาย ผาสุวิหารายาติ ฯ อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวน ฯ อถโข เวสฺสวโณ มหาราชา ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อาฏานาฏิยํ รกฺขํ อภาสิ

[๒๐๙] วิปสฺสิสฺส[1] นมตฺถุ จกฺขุมนฺตสฺส สิรีมโต
สิขิสฺสปิ[2] นมตฺถุ สพฺพภูตานุกมฺปิโน ฯ
เวสฺสภุสฺส[3] นมตฺถุ นฺหาตกสฺส ตปสฺสิโน

---

๑ ยุ. วิปสฺสิสฺส จ ฯ ๒ ม. สิขิสฺสปิ จ ฯ ๓ ม. เวสฺสภุสฺส จ ฯ

นมตฺถุ กกุสนฺธสฺส　　มารเสนปฺปมทฺทิโน ฯ
โกนาคมนสฺส นมตฺถุ　　พฺราหฺมณสฺส วุสีมโต
กสฺสปสฺส นมตฺถุ　　วิปฺปมุตฺตสฺส สพฺพธิ ฯ
องฺคีรสสฺส นมตฺถุ　　สกฺยปุตฺตสฺส สิรีมโต
โย อิมํ ธมฺมมเทเสสิ[๒]　　สพฺพทุกฺขา ปนูทนํ ฯ
เย จาปิ นิพฺพุตา โลเก　　ยถาภูตํ วิปสฺสิสุํ
เต ชนา อปิสุณา　　มหนฺตา วีตสารทา ฯ
หิตํ เทวมนุสฺสานํ　　ยํ นมสฺสนฺติ โคตมํ
วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ　　มหนฺตํ วีตสารทํ ฯ
ยโต อุคฺคจฺฉติ สุริโย　　อาทิจฺโจ มณฺฑลี มหา
ยสฺส จุคฺคจฺฉมานสฺส　　สํวรีปิ นิรุชฺฌติ ฯ
ยสฺส จุคฺคเต สุริเย　　ทิวโสติ ปวุจฺจติ
รหโทปิ ตตฺถ คมฺภีโร　　สมุทฺโท สริโตทโก
เอวนฺตํ ตตฺถ ชานนฺติ　　สมุทฺโท สริโตทโก ฯ
[๒๑๐] อิโต สา ปุริมา ทิสา　　อิติ นํ อาจิกฺขตี ชโน
ยํ ทิสํ อภิปาเลติ　　มหาราชา ยสสฺสิ โส
คนฺธพฺพานํ อาธิปติ[๔]　　ธตรฏฺโฐ อิติ[๕] นามโส
รมตี นจฺจคีเตหิ　　คนฺธพฺเพหิ ปุรกฺขโต ฯ
ปุตฺตาปิ ตสฺส พหโว　　เอกนามาติ เม สุตํ
อสีติ ทส เอโก จ　　อินฺทนามา มหพฺพลา

ฉสฺสปสฺส จ ฯ　　๒ ม. ธมฺมํ เทเสสิ ฯ　　๓ ม. สูริโย ฯ
อธิปติ ฯ อิโต ปรํ ขีทิสเมว ฯ　๕ ม. ธตรฏฺโฐติ ฯ

เต จาปิ พุทฺธํ ทิสฺวาน   พุทฺธํ อาทิจฺจพนฺธุนํ
ทูรโต ว นมสฺสนฺติ   มหนฺตํ วีตสารทํ ฯ
นโม เต ปุริสาชญฺญ   นโม เต ปุริสุตฺตม
กุสเลน สเมกฺขสิ   อมนุสฺสาปิ ตํ วนฺทนฺติ ฯ
สุตํ เนตํ อภิณฺหโส   ตสฺมา เอวํ วเทมฺหเส
ชินํ วนฺทถ โคตมํ   ชินํ วนฺทาม โคตมํ
วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ   พุทฺธํ วนฺทาม โคตมํ ฯ
เยน เปตา ปวุจฺจนฺติ   ปิสุณา ปิฏฺฐิมํสิกา
ปาณาติปาติโน ลุทฺทา[๒]   โจรา เนกติกา ชนา ฯ
[๒๑๓] อิโต สา ทกฺขิณา ทิสา   อิติ นํ อาจิกฺขเต ชโน
ยํ ทิสํ อภิปาเลติ   มหาราชา ยสสฺสิ โส
กุมฺภณฺฑานํ อาธิปติ   วิรุฬฺโห อิติ นามโส
รมตี นจฺจคีเตหิ   กุมฺภณฺเฑหิ ปุรกฺขโต ฯ
ปุตฺตาปิ ตสฺส พหโว   เอกนามาติ เม สุตํ
อสีติ ทส เอโก จ   อินฺทนามา มหพฺพลา
เต จาปิ พุทฺธํ ทิสฺวาน   พุทฺธํ อาทิจฺจพนฺธุนํ
ทูรโต ว นมสฺสนฺติ   มหนฺตํ วีตสารทํ ฯ
นโม เต ปุริสาชญฺญ   นโม เต ปุริสุตฺตม
กุสเลน สเมกฺขสิ   อมนุสฺสาปิ ตํ วนฺทนฺติ ฯ
สุตํ เนตํ อภิณฺหโส   ตสฺมา เอวํ วเทมฺหเส

---

๑ ม. ยุ. วเทมเส ฯ อิโต ปรํ อีทิสเมว ฯ   ๒ ยุ. ลุทฺธา ฯ

ชินํ วนฺทถ โคตมํ ชินํ วนฺทาม โคตมํ
วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ พุทฺธํ วนฺทาม โคตมํ ฯ

ยตฺถ โอคฺคจฺฉติ สุริโย อาทิจฺโจ มณฺฑลี มหา
ยสฺส โอคฺคจฺฉมานสฺส ทิวโสปิ นิรุชฺฌติ
ยสฺส โอคฺคเต สุริเย สํวรีติ ปวุจฺจติ ฯ
รหโทปิ ตตฺถ คมฺภีโร สมุทฺโท สริโตทโก
เอวนฺตํ ตตฺถ ชานนฺติ สมุทฺโท สริโตทโก ฯ

[๒๑๒] อิโต สา ปจฺฉิมา ทิสา อิติ นํ อาจิกฺขตี ชโน
ยํ ทิสํ อภิปาเลติ มหาราชา ยสสฺสิ โส
นาคานํ อาธิปติ วิรูปกฺโข อิติ[1] นามโส
รมตี นจฺจคีเตหิ นาเคหิ[2] ปุรกฺขโต ฯ
ปุตฺตาปิ ตสฺส พหโว เอกนามาติ เม สุตํ
อสีติ ทส เอโก จ อินฺทนามา มหพฺพลา
เต จาปิ พุทฺธํ ทิสฺวาน พุทฺธํ อาทิจฺจพนฺธุนํ
ทูรโต ว นมสฺสนฺติ มหนฺตํ วีตสารทํ ฯ
นโม เต ปุริสาชญฺญ นโม เต ปุริสุตฺตม
กุสเลน สเมกฺขสิ อมนุสฺสาปิ ตํ วนฺทนฺติ ฯ
สุตํ เนตํ อภิณฺหโส ตสฺมา เอวํ วเทมฺหเส
ชินํ วนฺทถ โคตมํ ชินํ วนฺทาม โคตมํ
วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ พุทฺธํ วนฺทาม โคตมํ ฯ

---

[1] นาคานญฺจ อธิปติ วิรูปกฺโขติ ฯ [2] ม. นาเคเหว ฯ

เยน อุตฺตรกุรู[๑] รมฺมา มหาเนรุ สุทสฺสโน
มนุสฺสา ตตฺถ ชายนฺติ อมมา อปริคฺคหา ฯ
น เต พีชํ ปวปฺปนฺติ[๒] นปิ นียนฺติ นงฺคลา
อกฏฺฐปากิมํ สาลึ ปริภุญฺชนฺติ มานุสา ฯ
อกณํ อถุสํ สุทฺธํ สุคนฺธํ ตณฺฑุลปฺผลํ
ตุณฺฑิกีเร[๓] ปจิตฺวาน ตโต ภุญฺชนฺติ โภชนํ ฯ
คาวึ เอกขุรํ กตฺวา อนุยนฺติ ทิโส ทิสํ
ปสุํ เอกขุรํ กตฺวา อนุยนฺติ ทิโส ทิสํ ฯ
อิตฺถึ วาหนํ[๔] กตฺวา อนุยนฺติ ทิโส ทิสํ
ปุริสํ วาหนํ กตฺวา อนุยนฺติ ทิโส ทิสํ ฯ
กุมารึ วาหนํ กตฺวา อนุยนฺติ ทิโส ทิสํ
กุมารํ วาหนํ กตฺวา อนุยนฺติ ทิโส ทิสํ ฯ
เต ยาเน อภิรูหิตฺวา สพฺพา ทิสา อนุปริยนฺติ[๕]
ปจารา ตสฺส ราชิโน ฯ
หตฺถิยานํ อสฺสยานํ ทิพฺพํ ยานํ อุปฏฺฐิตํ
ปาสาทา สิวิกา เจว มหาราชสฺส ยสสฺสิโน ฯ
ตสฺส จ นครา อหุ อนฺตลิกฺเข สุมาปิตา
อาฏานาฏา กุสินาฏา ปรกุสินาฏา นาฏปริยา[๖] ปรกุสิตนาฏา ฯ
อุตฺตเรน กปีวนฺโต[๗] ชโนฆมปเรน จ
นวนวติโย[๘] อมฺพรอมฺพรวติโย อาฬกมนฺทา นาม ราชธานี

---

๑ ม. อุตฺตรกุรูวฺโห ฯ ๒ ม. ยุ. ปวปนฺติ ฯ ๓ ม. ยุ. ตุณฺฑิกีเร ฯ
๔ ม. อิตฺถึ วา วาหนํ ฯ ยุ. อิตฺถีวาหนํ ฯ อิโต ปรํ อีทิสเมว ฯ ๕ ม. อนุปริยายนฺติ ฯ
๖ ม. นาฏสุริยา ยุ. นาฏปุริยา ฯ ๗ ม. กสิวนฺโต ฯ ๘ ม. นวนวุติโย ฯ

กุเวรสฺส โข ปน มาริส มหาราชสฺส วิสาณา นาม ราชธานี

ตสฺมา กุเวโร มหาราชา เวสฺสวโณติ ปวุจฺจติ ฯ

ปจฺเจสนฺโต ปกาเสนฺติ ตโตลา ตตฺตลา ตโตตลา

โอชสี เตชสี ตโตชสี

สุโร[๑] ราชา อริฏฺโฐ เนมิ ฯ

รหโทปิ ตตฺถ ธรณี นาม

ยโต เมฆา ปวสฺสนฺติ

วสฺสา ยโต ปตายนฺติ

สภาปิ ตตฺถ ภคลวตี[๒] นาม

ยตฺถ ยกฺขา ปยิรุปาสนฺติ ฯ

ตตฺถ นิจฺจผลา รุกฺขา นานาทิชคณายุตา

มยูรโกญฺจาภิรุทา โกกิลาภิหิ[๓] วคฺคุภิ ฯ

ชีวญฺชีวกสทฺเทตฺถ อโถ โอฏฺฐวจิตฺตกา

กุกฺกุฏฺฐกา กุฬีรกา วเน โปกฺขรสาตกา ฯ

สุกสาลิกสทฺเทตฺถ ทณฺฑมาณวกานิ จ

โสภติ สพฺพกาลํ สา กุเวรนฬินี สทา ฯ

[๒๑๓] อิโต สา อุตฺตรา ทิสา อิติ นํ อาจิกฺขติ ชโน

ยํ ทิสํ อภิปาเลติ มหาราชา ยสสฺสิ โส ฯ

ยกฺขานํ อาธิปติ[๔] กุเวโร อิติ นามโส

รมติ นจฺจคีเตหิ ยกฺเขหิ[๕] ปุรกฺขโต ฯ

---

๑ ม. ยุ. สูโร ฯ ๒ ม. สาลวตี ฯ ๓ ม. โกฏิลาทีหิ ฯ ๔ ม. ยกฺขานญฺจ อธิปติ ฯ
๕ ม. ยกฺเขหว ฯ

ปุตฺตาปิ ตสฺส พหโว　　เอกนามาติ เม สุตํ
อสีติ ทส เอโก จ　　อินฺทนามา มหพฺพลา ฯ

เต จาปิ พุทฺธํ ทิสฺวาน　　พุทฺธํ อาทิจฺจพนฺธุนํ
ทูรโต ว นมสฺสนฺติ　　มหนฺตํ วีตสารทํ ฯ

นโม เต ปุริสาชญฺญ　　นโม เต ปุริสุตฺตม
กุสเลน สเมกฺขสิ　　อมนุสฺสาปิ ตํ วนฺทนฺติ ฯ

สุตํ เนตํ อภิณฺหโส　　ตสฺมา เอวํ วเทมฺหเส
ชินํ วนฺทถ โคตมํ　　ชินํ วนฺทาม โคตมํ

วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ　　พุทฺธํ วนฺทาม โคตมนฺติ ฯ

[๒๑๔] อยํ โข สา มาริส อาฏานาฏิยา รกฺขา ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ คุตฺติยา รกฺขาย อวิหึสาย ผาสุวิหารายาติ ฯ ยสฺส กสฺสจิ มาริส ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา อุปาสกสฺส วา อุปาสิกาย วา อยํ อาฏานาฏิยา รกฺขา สุคฺคหิตา ภวิสฺสติ สมตฺตา ปริยาปุตา ตญฺเจ อมนุสฺโส ยกฺโข วา ยกฺขินี วา ยกฺขโปตโก วา ยกฺขโปติกา วา ยกฺขมหามตฺโต วา ยกฺขปาริสชฺโช วา ยกฺขปจาโร วา คนฺธพฺโพ วา คนฺธพฺพี วา คนฺธพฺพโปตโก วา คนฺธพฺพโปติกา วา คนฺธพฺพมหามตฺโต วา คนฺธพฺพปาริสชฺโช วา คนฺธพฺพปจาโร วา กุมฺภณฺโฑ วา กุมฺภณฺฑี วา กุมฺภณฺฑโปตโก วา กุมฺภณฺฑโปติกา วา กุมฺภณฺฑมหามตฺโต วา กุมฺภณฺฑปาริสชฺโช วา กุมฺภณฺฑปจาโร วา นาโค วา นาคินี วา นาคโปตโก วา

นาคโปติกา วา นาคมหามตฺโต วา นาคปาริสชฺโช วา นาคปาจาโร วา ปตฺตฺชจิตฺโต ภิกฺขุํ วา ภิกฺขุนึ วา อุปาสกํ วา อุปาสิกํ วา คจฺฉนฺตํ วา อนุคจฺเฉยฺย ฐิตํ วา อุปติฏฺเฐยฺย นิสินฺนํ วา อุปนิสีเทยฺย นิปนฺนํ วา อุปนิปชฺเชยฺย ฯ น เม โส มาริส อมนุสฺโส ลเภยฺย คาเมสุ วา นิคเมสุ วา สกฺการํ วา ครุการํ วา ฯ น เม โส มาริส อมนุสฺโส ลเภยฺย อาฬกมนฺทาย นาม ราชธานิยา วตฺถุํ วา วาสํ วา ฯ น เม โส มาริส อมนุสฺโส ลเภยฺย ยกฺขานํ สมิตึ คนฺตุํ ฯ อปิสฺสุ นํ มาริส อมนุสฺสา อนาวยฺหมฺปิ[1] กเรยฺยุํ อวิวยฺหํ ฯ อปิสฺสุ นํ มาริส อมนุสฺสา อตฺตาหิ[2] ปริปุณฺณาหิ ปริภาสาหิ ปริภาเสยฺยุํ ฯ อปิสฺสุ นํ มาริส อมนุสฺสา ริตฺตมฺปิ[3] ปตฺตํ สีเส นิกฺกุชฺเชยฺยุํ ฯ อปิสฺสุ นํ มาริส อมนุสฺสา สตฺตธาปิสฺส มุทฺธํ ผาเลยฺยุํ สนฺติ หิ มาริส อมนุสฺสา จณฺฑา รุทฺธา[4] รภสา เต เนว มหาราชานํ อาทิยนฺติ น มหาราชานํ ปุริสกานํ อาทิยนฺติ น มหาราชานํ ปุริสกานํ ปุริสกานํ อาทิยนฺติ ฯ เต โข เต มาริส อมนุสฺสา มหาราชานํ อวรุทฺธา นาม วุจฺจนฺติ ฯ เสยฺยถาปิ มาริส รญฺโญ มาคธสฺส วิชิเต โจรา[5] เต เนว รญฺโญ มาคธสฺส อาทิยนฺติ น รญฺโญ มาคธสฺส ปุริสกานํ อาทิยนฺติ น รญฺโญ มาคธสฺส ปุริสกานํ ปุริสกานํ อาทิยนฺติ เต โข เต มาริส มหาโจรา รญฺโญ มาคธสฺส อวรุทฺธา นาม วุจฺจนฺติ เอวเมว โข มาริส สนฺติ หิ[6] อมนุสฺสา จณฺฑา รุทฺธา[4] รภสา เต เนว

๑ ม. อนาวยฺหํปิ นํ ฯ ยุ. อนาวยฺหมฺปิ นํ ฯ ๒ ม. ยุ. อตฺตาหิปิ ฯ
๓ ม. ริตฺตํ ปิสฺส ฯ ๔ ยุ. รุทฺทา ฯ ๕ ม. ยุ. มหาโจรา ฯ ๖ ม. ยุ. หิสทฺโท นตฺถิ ฯ

มหาราชานํ อาทิยนฺติ น มหาราชานํ ปุริสกานํ อาทิยนฺติ น มหาราชานํ ปุริสกานํ ปุริสกานํ อาทิยนฺติ เต โข เต มาริส อมนุสฺสา มหาราชานํ อวรุทฺธา นาม วุจฺจนฺติ ฯ โย หิ โกจิ มาริส อมนุสฺโส ยกฺโข วา ยกฺขินี วา ยกฺขโปตโก วา ยกฺขโปติกา วา ยกฺขมหามตฺโต วา ยกฺขปาริสชฺโช วา ยกฺขปจาโร วา คนฺธพฺโพ วา คนฺธพฺพี วา คนฺธพฺพโปตโก วา คนฺธพฺพโปติกา วา คนฺธพฺพมหามตฺโต วา คนฺธพฺพปาริสชฺโช วา คนฺธพฺพปจาโร วา กุมฺภณฺโฑ วา กุมฺภณฺฑี วา กุมฺภณฺฑโปตโก วา กุมฺภณฺฑโปติกา วา กุมฺภณฺฑมหามตฺโต วา กุมฺภณฺฑปาริสชฺโช วา กุมฺภณฺฑ-ปจาโร วา นาโค วา นาคินี[1] วา นาคโปตโก วา นาคโปติกา วา นาคมหามตฺโต วา นาคปาริสชฺโช วา นาคปจาโร วา ปทุฏฺฐ-จิตฺโต ภิกฺขุํ วา ภิกฺขุนึ วา อุปาสกํ วา อุปาสิกํ วา คจฺฉนฺตํ วา อนุคจฺเฉยฺย ฐิตํ วา อุปติฏฺเฐยฺย นิสินฺนํ วา อุปนิสีเทยฺย นิปนฺนํ วา อุปนิปชฺเชยฺย ฯ อิเมสํ ยกฺขานํ มหายกฺขานํ เสนาปตีนํ มหาเสนาปตีนํ อุชฺฌาเปตพฺพํ วิกฺกนฺทิตพฺพํ วิรวิตพฺพํ อยํ ยกฺโข คณฺหาติ อยํ ยกฺโข อาวิสติ[2] อยํ ยกฺโข เหเฐติ อยํ ยกฺโข วิเหเฐติ อยํ ยกฺโข หึสติ อยํ ยกฺโข วิหึสติ อยํ ยกฺโข น มุญฺจตีติ ฯ

[๒๑๕] กตเมสํ ยกฺขานํ มหายกฺขานํ เสนาปตีนํ มหาเสนาปตีนํ ฯ

อินฺโท โสโม วรุโณ จ ภารทฺวาโช ปชาปติ
จนฺทโน กามเสฏฺโฐ จ กินฺนุฆณฺฑุ นิฆณฺฑุ จ ฯ

---

๑ ม. นาคี ฯ ๒ อุ. อวิสติ ฯ

ปนาโท โอปมญฺโญ จ เทวสูโต จ มาตลิ
จิตฺตเสโน จ คนฺธพฺโพ นโฬราชา ชโนสโภ[๑]
สาตาคิโร เหมวโต ปุณฺณโก กรติโย คุโล[๒]
สิวโก มุจฺจลินฺโท จ เวสฺสามิตฺโต ยุคนฺธโร ฯ
โคปาโล สุปฺปเคโธ[๓] จ หิริ เนตฺติ จ มนฺทิโย
ปญฺจาลจนฺโท อาลวโก[๔] ปชฺชุณฺโณ สุมุโข ทธิมุโข[๕]
มณิ มานิจโร[๖] ทีโฆ อโถ เสรีสโก[๗] สห ฯ

[๒๑๖] อิเมสํ ยกฺขานํ มหายกฺขานํ เสนาปตีนํ มหาเสนาปตีนํ อุชฺฌาเปตพฺพํ วิกฺกนฺทิตพฺพํ วิรวิตพฺพํ อยํ ยกฺโข คณฺหาติ อยํ ยกฺโข อาวิสติ[๘] อยํ ยกฺโข เหเฐติ อยํ ยกฺโข วิเหเฐติ อยํ ยกฺโข หึสติ อยํ ยกฺโข วิหึสติ อยํ ยกฺโข น มุญฺจตีติ ฯ

[๒๑๗] อยํ โข สา มาริส อาฏานาฏิยา รกฺขา ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ คุตฺติยา รกฺขาย อวิหึสาย ผาสุวิหารายาติ ฯ หนฺท จทานิ มยํ มาริส คจฺฉาม พหุกิจฺจา มยํ พหุกรณียาติ ฯ ยสฺสทานิ ตุเมฺห มหาราชาโน กาลํ มญฺญถาติ ฯ

[๒๑๘] อถโข จตฺตาโร มหาราชา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายึสุ ฯ เตปิ โข ยกฺขา อุฏฺฐายาสนา อปฺเปกจฺเจ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายึสุ อปฺเปกจฺเจ ภควตา สทฺธึ สมฺโมทึสุ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายึสุ

๑ ม. ยุ. ชเนสโภ ฯ ๒ ม. คุโฬ ฯ ๓ ม. สุปฺปโรโธ ฯ ๔ ม. อาฬวโก ฯ
๕ ม. ยุ. ปชุนฺโน สุมโน สุมุโข ฯ ๖ ม. มณิมานิวโร ฯ ๗ ยุ. เสริสฺสโก สหา ฯ
๘ ยุ. อวิสติ ฯ

อปฺเปกจฺเจ เยน ภควา เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายิสุ อปฺเปกจฺเจ นามโคตฺตํ สาเวตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายิสุ อปฺเปกจฺเจ ตุณฺหีภูตา ตตฺเถวนฺตรธายิสุ ฯ

[๒๑๙] อถโข ภควา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ภิกฺขู อามนฺเตสิ อิมํ ภิกฺขเว รตฺตึ จตฺตาโร มหาราชา มหติยา จ ยกฺขเสนาย มหติยา จ คนฺธพฺพเสนาย มหติยา จ กุมฺภณฺฑเสนาย มหติยา จ นาคเสนาย จตุทฺทิสํ รกฺขํ ฐเปตฺวา จตุทฺทิสํ คุมฺพํ ฐเปตฺวา จตุทฺทิสํ โอวรณํ ฐเปตฺวา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ คิชฺฌกูฏํ โอภาเสตฺวา เยนาหํ เตนุปสงฺกมึสุ อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ ฯ เตปิ โข ภิกฺขเว ยกฺขา อปฺเปกจฺเจ มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ อปฺเปกจฺเจ มยา สทฺธึ สมฺโมทึสุ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ อปฺเปกจฺเจ เยนาหํ เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ อปฺเปกจฺเจ นามโคตฺตํ สาเวตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ อปฺเปกจฺเจ ตุณฺหีภูตา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ ฯ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ภิกฺขเว เวสฺสวโณ มหาราชา มํ เอตทโวจ สนฺติ หิ ภนฺเต อุฬารา ยกฺขา ภควโต อปฺปสนฺนา สนฺติ หิ ภนฺเต อุฬารา ยกฺขา ภควโต ปสนฺนา สนฺติ หิ ภนฺเต มชฺฌิมา ยกฺขา ภควโต อปฺปสนฺนา สนฺติ หิ ภนฺเต มชฺฌิมา ยกฺขา ภควโต ปสนฺนา สนฺติ หิ ภนฺเต นีจา ยกฺขา ภควโต อปฺปสนฺนา สนฺติ หิ ภนฺเต

นีจา ยกฺขา ภควโต ปสนฺนา เยภุยฺเยน โข ปน ภนฺเต ยกฺขา อปฺปสนฺนาเยว ภควโต ตํ กิสฺส เหตุ ภควา หิ ภนฺเต ปาณาติปาตา เวรมณิยา ธมฺมํ เทเสติ อทินฺนาทานา เวรมณิยา ธมฺมํ เทเสติ กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณิยา ธมฺมํ เทเสติ มุสาวาทา เวรมณิยา ธมฺมํ เทเสติ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณิยา ธมฺมํ เทเสติ ฯ เยภุยฺเยน โข ปน ภนฺเต ยกฺขา อปฺปฏิวิรตาเยว ปาณาติปาตา อปฺปฏิวิรตา อทินฺนาทานา อปฺปฏิวิรตา กาเมสุ มิจฺฉาจารา อปฺปฏิวิรตา มุสาวาทา อปฺปฏิวิรตา สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เตสนฺตํ โหติ อปฺปิยํ อมนาปํ สนฺติ หิ ภนฺเต ภควโต สาวกา อรญฺเญ วนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวนฺติ อปฺปสทฺทานิ อปฺปนิคฺโฆสานิ วิชนวาตานิ มนุสฺสราหเสยฺยกานิ ปฏิสลฺลานสารุปฺปานิ ตตฺถ สนฺติ อุฬารา ยกฺขา นิวาสิโน เย อิมสฺมึ ภควโต ปาวจเน อปฺปสนฺนา เตสํ ปสาทาย อุคฺคณฺหาตุ ภนฺเต ภควา อาฏานาฏิยํ รกฺขํ ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ คุตฺติยา รกฺขาย อวิหึสาย ผาสุวิหารายาติ ฯ อธิวาเสสิ โข อหํ ภิกฺขเว ตุณฺหีภาเวน ฯ อถโข ภิกฺขเว เวสฺสวโณ มหาราชา มํ[๑] อธิวาสนํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อาฏานาฏิยํ รกฺขํ อภาสิ

[๒๒๐] วิปสฺสิสฺส นมตฺถุ จกฺขุมนฺตสฺส สิรีมโต
สิขิสฺสปิ นมตฺถุ สพฺพภูตานุกมฺปิโน

ฯเปฯ (โสเยว ปุริโม เปยฺยาโล วิตฺถาเรตพฺโพ) ฯ อยํ โข สา

---

๑ ม. เม ฯ

มาริส อาฏานาฏิยา รกฺขา ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ คุตฺติยา รกฺขาย อวิหึสาย ผาสุวิหารายาติ ฯ หนฺททานิ มยํ มาริส คจฺฉาม พหุกิจฺจา มยํ พหุกรณียาติ ฯ ยสฺสทานิ ตุมฺเห มหาราชาโน กาลํ มญฺญถาติ ฯ อถโข ภิกฺขเว จตฺตาโร มหาราชา อุฏฺฐายาสนา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายึสุ ฯ เตปิ โข ภิกฺขเว ยกฺขา อุฏฺฐายาสนา อปฺเปกจฺเจ มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายึสุ อปฺเปกจฺเจ มยา สทฺธึ สมฺโมทึสุ สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายึสุ อปฺเปกจฺเจ เยนาหํ เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายึสุ อปฺเปกจฺเจ นามโคตฺตํ สาเวตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายึสุ อปฺเปกจฺเจ ตุณฺหีภูตา ตตฺเถวนฺตรธายึสุ ฯ อุคฺคณฺหาถ ภิกฺขเว อาฏานาฏิยํ รกฺขํ ปริยาปุณาถ ภิกฺขเว อาฏานาฏิยํ รกฺขํ ธาเรถ ภิกฺขเว อาฏานาฏิยํ รกฺขํ อตฺถสญฺหิตายํ• ภิกฺขเว อาฏานาฏิยา รกฺขา ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนํ อุปาสกานํ อุปาสิกานํ คุตฺติยา รกฺขาย อวิหึสาย ผาสุวิหารายาติ ฯ อิทมโวจ ภควา ฯ อตฺตมนา เต ภิกฺขู ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทุนฺติ ฯ

อาฏานาฏิยสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ นวมํ ฯ

• ม. อตฺถสํหิตา ฯ

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๑
พระสุตตันตปิฎก เล่ม ๓ ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ
พิมพ์ในปีฉลองรัชดาภิเษก
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
พุทธศักราช ๒๕๑๔

๙. อาฏานาฏิยสูตร (๓๒)

[๒๐๗] ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้ :

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ภูเขาคิชฌกูฏ เขตพระนครราชคฤห์ ครั้งนั้นท้าวมหาราชทั้ง ๔ ตั้งการรักษาไว้ทั้ง ๔ ทิศ ตั้งพลขันธ์ไว้ทั้ง ๔ ทิศ ตั้งผู้ตรวจตราไว้ทั้ง ๔ ทิศ ด้วยเสนายักษ์กองใหญ่ ด้วยเสนาคนธรรพ์กองใหญ่ ด้วยเสนากุมภัณฑ์กองใหญ่ และด้วยเสนานาคกองใหญ่ เมื่อราตรีล่วงปฐมยามไปแล้ว เปล่งรัศมีงามยิ่ง ยังภูเขาคิชฌกูฏทั้งสิ้นให้สว่างไสว แล้วเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมพระผู้มีพระภาค แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ

ฝ่ายยักษ์เหล่านั้น บางพวกถวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกได้ปราศรัยกับพระผู้มีพระภาค ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกประนมอัญชลีไปทางที่พระผู้มีพระภาคประทับ แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกประกาศชื่อและโคตร แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกได้นั่งนิ่งอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ

[๒๐๘] ท้าวเวสวัณมหาราช ประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ยักษ์ชั้นสูงบางพวกมิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นสูงบางพวกที่เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นกลางบางพวกมิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นกลางบางพวกที่เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นต่ำบางพวกมิได้

เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นต่ำบางพวกที่เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ โดยมากยักษ์มิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคเลย ข้อนั้นเหตุไร เพราะพระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากปาณาติบาต ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากอทินนาทาน ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากมุสาวาท ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท แต่โดยมากพวกยักษ์มิได้งดเว้นจากปาณาติบาต มิได้งดเว้นจากอทินนาทาน มิได้งดเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร มิได้งดเว้นจากมุสาวาท มิได้งดเว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ข้อที่พระองค์ให้งดเว้นนั้น จึงไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ชอบใจของยักษ์เหล่านั้น

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็พระสาวกของพระผู้มีพระภาค บางพวกย่อมเสพราวไพรในป่าเสนาสนะอันสงัด มีเสียงน้อย มีเสียงกึกก้องน้อย ปราศจากลมแต่ชนผู้เดินเข้าออก ควรแก่การทำกรรมอันเร้นลับของมนุษย์ ควรแก่การหลีกเร้น ยักษ์ชั้นสูงบางพวกมักอยู่ในป่านั้น พวกใดมิได้เลื่อมใสในปาพจน์ของพระผู้มีพระภาคนี้ ขอพระผู้มีพระภาคจงทรงเรียนการรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะ เพื่อให้ยักษ์พวกนั้นเลื่อมใส คุ้มครอง เพื่อรักษา เพื่อไม่เบียดเบียน เพื่ออยู่สำราญของอุบาสก อุบาสิกา ภิกษุ ภิกษุณี ทั้งหลายเถิด พระพุทธเจ้าข้า ฯ

พระผู้มีพระภาคทรงรับโดยดุษณีภาพ ลำดับนั้น ท้าวเวสวัณมหาราชทรงทราบการทรงรับของพระผู้มีพระภาค แล้วได้ทรงภาษิตอาฏานาฏิยรักขานี้ในเวลานั้นว่า

[๒๐๙] ขอนอบน้อมแด่พระวิปัสสีพุทธเจ้า ผู้มีพระจักษุ มีพระสิริ

ขอนอบน้อมแด่พระสิขีพุทธเจ้า ผู้ทรงอนุเคราะห์แก่สัตว์ทั่วหน้า

ขอนอบน้อมแด่พระเวสสภูพุทธเจ้า ผู้ทรงชำระกิเลสมีความเพียร

ขอนอบน้อมแด่พระกกุสันธพุทธเจ้า ผู้ทรงย่ำยีมารและเสนามาร

ขอนอบน้อมแด่พระโกนาคมน์พุทธเจ้า ผู้มีบาปอันลอยแล้ว อยู่จบพรหมจรรย์

ขอนอบน้อมแด่พระกัสสปพุทธเจ้า ผู้พ้นพิเศษแล้วในธรรมทั้งปวง

ขอนอบน้อมแด่พระอังคีรสพุทธเจ้า ผู้ศากยบุตร ผู้มีพระสิริ

พระพุทธเจ้าพระองค์ใดได้ทรงแสดงธรรมนี้ อันเป็นเครื่องบรรเทาทุกข์ทั้งปวง อนึ่งพระพุทธเจ้าเหล่าใด ผู้ดับแล้วในโลก ทรงเห็นแจ้งแล้วตามเป็นจริง พระพุทธเจ้าเหล่านั้น เป็นผู้ไม่ส่อเสียด เป็นผู้ยิ่งใหญ่ ปราศจากความครั่นคร้าม เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายนอบน้อมพระพุทธเจ้าพระองค์ใดผู้โคตมโคตร ทรงเกื้อกูลแก่ทวยเทพและมนุษย์ ทรงถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ เป็นผู้ยิ่งใหญ่ ปราศจากความครั่นคร้าม พระสุริยาทิตย์ มีมณฑลใหญ่อุทัยขึ้นแต่ทิศใดแล เมื่อพระอาทิตย์อุทัยขึ้น ราตรีก็หายไป ครั้นพระอาทิตย์อุทัยขึ้น ย่อมเรียกกันว่ากลางวัน แม้น่านน้ำในที่พระอาทิตย์อุทัยนั้นเป็นสมุทรลึก มีน้ำแผ่เต็มไป ชนทั้งหลายย่อมรู้จักน่านน้ำนั้นในที่นั้นอย่างนี้ว่า สมุทรมีน้ำแผ่เต็มไป ฯ

[๒๑๐] แต่ที่นี้ไป ทิศที่ชนเรียกกันว่า ปุริมทิศ ที่ท้าวมหาราชผู้ทรงยศเป็นเจ้าเป็นใหญ่ของพวกคนธรรพ์ ทรงนามว่าท้าวธตรัฏฐ อันพวกคนธรรพ์แวดล้อมแล้ว ทรงโปรดปรานด้วยการฟ้อนรำ ขับร้อง ทรงอภิบาลอยู่ ข้าพเจ้าได้สดับมาว่า โอรสของท้าวเธอมีมากองค์ มีพระนามเดียวกันทั้งเก้าสิบเอ็ดองค์ มีพระนามว่าอินทะ ทรงพระกำลังมาก ทั้งท้าวธตรัฏฐและโอรสเหล่านั้นเห็นพระพุทธเจ้าผู้เบิกบานแล้ว ผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระอาทิตย์พากันถวายบังคมพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ปราศจากความครั่นคร้ามแต่ที่ไกลว่า ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ พระอุดมบุรุษ ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ ขอพระองค์ทรงตรวจดูมหาชนด้วยพระญาณอันฉลาด แม้พวกอมนุษย์ก็ถวายบังคมพระองค์ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้สดับมาอย่างนั้นเนืองๆ ฉะนั้น จึงกล่าวเช่นนี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายถามเขาว่า พวกท่านถวายบังคมพระชินโคดมหรือ เขาพากันตอบว่า ถวายบังคมพระชินโคดม

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอถวายบังคมพระพุทธเจ้า ผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ ชนทั้งหลายผู้กล่าวส่อเสียด ผู้กัดเนื้อข้างหลัง ทำปาณาติบาต ลามก เป็นโจร เป็นคนตลบตะแลง ตายแล้ว ชนทั้งหลายพากันกล่าวว่า จงนำออกไปโดยทิศใด ฯ

[๒๑๑] แต่นี้ไป ทิศที่ชนเรียกกันว่า ทักขิณทิศที่ท้าวมหาราชผู้ทรงยศเป็นเจ้าเป็นใหญ่ของพวกกุมภัณฑ์ ทรงนามว่า ท้าววิรุฬหะอันพวกกุมภัณฑ์แวดล้อมแล้ว ทรงโปรดปรานด้วยการฟ้อนรำ ขับร้อง ทรงอภิบาลอยู่ ข้าพเจ้าได้สดับมาว่า โอรสของท้าวเธอมีมากองค์ มีพระนามเดียวกันทั้งเก้าสิบเอ็ดองค์ มีพระนามว่า อินทะ ทรงพระกำลังมาก ทั้งท้าววิรุฬหะและโอรสเหล่านั้นได้เห็นพระพุทธเจ้าผู้เบิกบานแล้ว ผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระอาทิตย์ พากันถวายบังคมพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ปราศจากความครั่นคร้ามแต่ที่ไกลว่า พระบุรุษอาชาไนย ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ พระบุรุษอุดม ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ ขอพระองค์ทรงตรวจดูมหาชนด้วยพระญาณอันฉลาด แม้พวกอมนุษย์ก็ถวายบังคมพระองค์ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้สดับมาอย่างนั้นเนือง ๆ ฉะนั้น จึงกล่าวเช่นนี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายถามเขาว่า พวกท่านถวายบังคมพระชินโคดมหรือ เขาพากันตอบว่า ถวายบังคมพระชินโคดม ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอถวายบังคมพระพุทธ-โคดม ผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ พระสุริยาทิตย์มีมณฑลใหญ่ อัสดงคตในทิศใด และเมื่อพระอาทิตย์อัสดงคต กลางวันก็ดับไป ครั้นพระอาทิตย์อัสดงคตแล้ว ย่อมเรียกกันว่ากลางคืน แม้น่านน้ำในที่พระอาทิตย์อัสดงคตแล้ว เป็นสมุทรลึก มีน้ำแผ่เต็มไป ชนทั้งหลายย่อมรู้จักน่านน้ำนั้น ในที่นั้นอย่างนี้ว่า สมุทรมีน้ำแผ่เต็มไป ฯ

[๒๑๒] แต่ที่นี้ไป ทิศที่มหาชนเรียกกันว่า ปัจฉิมทิศที่ท้าวมหาราชผู้ทรงยศเป็นเจ้าเป็นใหญ่ของพวกนาค ทรงนามว่าท้าววิรูปักษ์อันพวกนาคแวดล้อมแล้ว ทรงโปรดปรานด้วยการฟ้อนรำ ขับร้อง ทรงอภิบาลอยู่ ข้าพเจ้าได้สดับมาว่า โอรสของท้าวเธอมีมากองค์ มีพระนามเดียวกันทั้งเก้าสิบเอ็ดองค์ มีนามว่า

อินทะ ทรงพระกำลังมาก ทั้งท้าววิรูปักษ์และโอรสเหล่านั้น ได้เห็นพระพุทธเจ้า ผู้เบิกบานแล้ว ผู้เป็นเผ่าพันธุ์ แห่งพระอาทิตย์พากันถวายบังคมพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ปราศจากความครั่นคร้าม แต่ที่ไกลเทียวว่า พระบุรุษอาชาไนย ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ พระอุดมบุรุษ ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ ขอพระองค์ทรงตรวจดูมหาชน ด้วยพระญาณอันฉลาด แม้พวกอมนุษย์ก็ถวายบังคมพระองค์ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ได้สดับมาอย่างนั้นเนือง ๆ ฉะนั้น จึงกล่าวเช่นนี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายถามเขาว่า พวกท่านถวายบังคมพระชินโคดมหรือ เขาพากันตอบว่า ถวายบังคมพระชินโคดมข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอถวายบังคมพระพุทธโคดม ผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ อุตตรกุรุทวีปเป็นรมณียสถาน มีภูเขาหลวงชื่อสิเนรุแลดูงดงาม ตั้งอยู่ทิศใด พวกมนุษย์ซึ่งเกิดในอุตตรกุรุทวีปนั้น ไม่ยึดถือสิ่งใดว่าเป็นของตน ไม่หวงแหนกัน มนุษย์เหล่านั้น ไม่ต้องหว่านพืช และไม่ต้องนำไถออกไถ หมู่มนุษย์บริโภคข้าวสาลีอันผลิตผลในที่ไม่ต้องไถ ไม่มีรำ ไม่มีแกลบ บริสุทธิ์ มีกลิ่นหอม เป็นเมล็ดข้าวสาร หุง [ข้าวนั้น] ในเตาอันปราศจากควัน แล้วบริโภคโภชนะแต่ที่นั้น ทำแม่โคให้มีกีบเดียว แล้วเที่ยวไปสู่ทิศน้อย ทิศใหญ่ ทำปศุสัตว์ให้มีกีบเดียว แล้วเที่ยวไปสู่ทิศน้อย ทิศใหญ่ ทำหญิงให้เป็นพาหนะ แล้วเที่ยวไปสู่ทิศน้อยทิศใหญ่ ทำชายให้เป็นพาหนะ แล้วเที่ยวไปสู่ทิศน้อยทิศใหญ่ ทำกุมารีให้เป็นพาหนะ แล้วเที่ยวไปสู่ทิศน้อยทิศใหญ่ ทำกุมารให้เป็นพาหนะ แล้วเที่ยวไปสู่ทิศน้อยทิศใหญ่ บรรดานางบำเรอของพระราชานั้น ก็ขึ้นยานเหล่านั้น ตามห้อมล้อมไปทุกทิศด้วยยานช้าง ยานม้า ยานทิพย์ ปราสาท และวอ ก็ปรากฏแก่ท้าวมหาราชผู้ทรงยศ ฯ

และท้าวมหาราชนั้น ได้ทรงนิรมิตนครไว้ในอากาศ คือ อาฏานาฏานคร กุสินาฏานคร ปรกุสินาฏานคร นาฏปริยานคร ปรกุสิตนาฏานคร ทางทิศอุดรมีกปิวันตนคร และอีกนครหนึ่งชื่อชโนฆะ อีกนครหนึ่งชื่อนวนวติยะ อีกนครหนึ่งชื่ออัมพรอัมพรวติยะ มีราชธานีนามว่าอาฬกมันทา ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ ก็ราชธานีของท้าวกุเวรมหาราช ชื่อวิสาณา ฉะนั้น มหาชนจึงเรียก

ท้าวกุเวรมหาราชว่า ท้าวเวสวัณ ยักษ์ชื่อตโตลา ชื่อตัตตลา ชื่อตโตตลา ชื่อโอชสี ชื่อเตชสี ชื่อตโตชสี ชื่อสุระ ชื่อราชา ชื่ออริฏฐะ ชื่อเนมิ ย่อมปรากฏ มีหน้าที่คนละแผนก ในวิสาณาราชธานีนั้น มีห้วงน้ำ ชื่อธรณีเป็นแดนที่เกิดเมฆ เกิดฝนตก ในวิสาณาราชธานีนั้นมีสภาชื่อภคลวดี เป็นที่ประชุมของพวกยักษ์ ณ ที่นั้น มีต้นไม้เป็นอันมาก มีผลเป็นนิจ ดารดาษด้วยหมู่นกต่าง ๆ มีนกยูง นกกระเรียน นกดุเหว่า อันมีเสียงหวานประสานเสียง มีนกร้องว่า ชีวะชีวะ และบางเหล่ามีเสียงปลุกใจ มีไก่ป่า มีปู และนกโปกขรสาตกะ อยู่ในสระปทุม ในที่นั้นมีเสียงนกสุกะ และนกสาลิกา และหมู่นกทัณฑมานวกะ [มีหน้าเหมือนมนุษย์] สระนฬินีของท้าวกุเวรนั้น งดงามอยู่ตลอดเวลาทุกเมื่อ ฯ

[๒๑๓] แต่ทิศนี้ไป ทิศที่ชนเรียกกันว่าอุตตรทิศ ที่ท้าวมหาราชผู้ทรงยศ เป็นเจ้าเป็นใหญ่ของยักษ์ทั้งหลาย ทรงนามว่าท้าวกุเวร อันยักษ์ทั้งหลาย แวดล้อมแล้ว ทรงโปรดปรานด้วยการฟ้อนรำ ขับร้อง ทรงอภิบาลอยู่ ข้าพเจ้า ได้สดับมาว่า โอรสของท้าวเธอมีมากองค์มีพระนามเดียวกันทั้งเก้าสิบเอ็ด พระองค์ มีพระนามว่าอินทะ ทรงพระกำลังมาก ทั้งท้าวกุเวรและโอรสเหล่านั้น ได้เห็นพระพุทธเจ้า ผู้เบิกบานแล้ว ผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระอาทิตย์พากัน ถวายบังคมพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ปราศจากความครั่นคร้ามแต่ที่ไกล ว่า พระบุรุษอาชาไนย ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ พระอุดมบุรุษ ข้าพระพุทธเจ้าขอนอบน้อมแด่พระองค์ ขอพระองค์ทรงตรวจดูมหาชน ด้วยพระญาณอันฉลาด แม้พวกอมนุษย์ก็ถวายบังคมพระองค์ ข้าพระพุทธเจ้า ทั้งหลายได้สดับมาอย่างนั้นเนือง ๆ ฉะนั้น จึงกล่าวเช่นนี้ ข้าพระพุทธเจ้า ทั้งหลายถามเขาว่า พวกท่านถวายบังคมพระชินโคดมหรือ เขาพากันตอบว่า ถวายบังคมพระชินโคดม ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอถวายบังคมพระพุทธ-โคดมผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ ฯ

[๒๑๔] ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ การรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะนี้นั้นแล ย่อมเป็นไปเพื่อคุ้มครอง เพื่อรักษา เพื่อไม่เบียดเบียน เพื่ออยู่สำราญของภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ฉะนี้แล ฯ

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ผู้ใดผู้หนึ่ง จักเรียนการรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะนี้ให้แม่นยำ ให้บริบูรณ์แล้ว ถ้าอมนุษย์เป็นยักษ์ก็ตาม ยักษิณีก็ตาม บุตรยักษ์ก็ตาม ธิดายักษ์ก็ตาม ยักษ์มหาอำมาตย์ก็ตาม ยักษ์บริษัทก็ตาม ยักษ์ผู้รับใช้ก็ตาม เป็นคนธรรพ์ก็ตาม นางคนธรรพ์ก็ตาม บุตรคนธรรพ์ก็ตาม ธิดาคนธรรพ์ก็ตาม คนธรรพ์มหาอำมาตย์ก็ตาม คนธรรพ์บริษัทก็ตาม คนธรรพ์ผู้รับใช้ก็ตาม เป็นกุมภัณฑ์ก็ตาม นางกุมภัณฑ์ก็ตาม บุตรกุมภัณฑ์ก็ตาม ธิดากุมภัณฑ์ก็ตาม กุมภัณฑ์มหาอำมาตย์ก็ตาม กุมภัณฑ์บริษัทก็ตาม กุมภัณฑ์ผู้รับใช้ก็ตาม เป็นนาคก็ตาม นางนาคก็ตาม บุตรนาคก็ตาม ธิดานาคก็ตาม นาคมหาอำมาตย์ก็ตาม นาคบริษัทก็ตาม นาคผู้รับใช้ก็ตาม ซึ่งมีจิตประทุษร้ายพึงเดินตาม ยืนใกล้ นั่งใกล้ นอนใกล้ ภิกษุก็ดี ภิกษุณีก็ดี อุบาสกก็ดี อุบาสิกาก็ดี ซึ่งกำลังเดิน ยืน นั่ง นอนอยู่

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ อมนุษย์นี้ไม่พึงได้สักการะหรือเคารพ ในบ้านหรือในนิคม ไม่พึงได้เหย้าเรือนหรือที่อยู่ ในราชธานีซึ่งมีนามว่าอาฬกมันทา ไม่พึงได้เข้าสู่ที่ประชุมของพวกยักษ์ อนึ่ง พวกอมนุษย์ทั้งหลายจะไม่พึงทำอาวาหะวิวาหะกับมัน พึงบริภาษมัน ด้วยคำบริภาษอย่างเหยียดหยามเต็มที่ พึงคว่ำบาตรเปล่าบนศีรษะมัน หรือพึงทุบศีรษะของมันให้แตกออก ๗ เสี่ยง

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ มีอยู่บ้าง ที่พวกอมนุษย์ที่ดุร้าย หยาบช้า กล้าแข็ง มันย่อมไม่เชื่อถือถ้อยคำของท้าวมหาราช ไม่เชื่อถือถ้อยคำของราชบุรุษผู้ใหญ่แห่งท้าวมหาราช ไม่เชื่อถือถ้อยคำของราชบุรุษที่เป็นชั้นรองๆ แห่งท้าวมหาราช พวกมันนั้นเรียกได้ว่าเป็นข้าศึกของท้าวมหาราช เปรียบเหมือนพวกโจรในแว่นแคว้นของพระเจ้ามคธ พวกมันหาได้เชื่อถือถ้อยคำของพระเจ้ามคธไม่ หาเชื่อถือถ้อยคำของราชบุรุษผู้ใหญ่แห่งพระเจ้ามคธไม่ หาเชื่อถือถ้อยคำของพวกราชบุรุษที่เป็นชั้นรอง ๆ ของพระเจ้ามคธไม่ มหาโจรเหล่านั้น ๆ เรียกได้ว่าเป็นข้าศึกของพระเจ้ามคธฉะนั้น

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ อมนุษย์ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นยักษ์ก็ตาม ยักษิณีก็ตาม บุตรยักษ์ก็ตาม ธิดายักษ์ก็ตาม ยักษ์มหาอำมาตย์ก็ตาม ยักษ์บริษัทก็ตาม ยักษ์

ผู้รับใช้ก็ตาม เป็นคนธรรพ์ก็ตาม นางคนธรรพ์ก็ตาม บุตรคนธรรพ์ก็ตาม ธิดาคนธรรพ์ก็ตาม คนธรรพ์มหาอำมาตย์ก็ตาม คนธรรพ์บริษัทก็ตาม คนธรรพ์ผู้รับใช้ก็ตาม เป็นกุมภัณฑ์ก็ตาม นางกุมภัณฑ์ก็ตาม บุตรกุมภัณฑ์ก็ตาม ธิดากุมภัณฑ์ก็ตาม กุมภัณฑ์มหาอำมาตย์ก็ตาม กุมภัณฑ์บริษัทก็ตาม กุมภัณฑ์ผู้รับใช้ก็ตาม เป็นนาคก็ตาม นางนาคก็ตาม บุตรนาคก็ตาม ธิดานาคก็ตาม นาคมหาอำมาตย์ก็ตาม นาคบริษัทก็ตาม นาคผู้รับใช้ก็ตาม มีจิตประทุษร้ายพึงเดินตาม ยืนใกล้ นั่งใกล้ นอนใกล้ ภิกษุก็ดี ภิกษุณีก็ดี อุบาสกก็ดี อุบาสิกาก็ดี ซึ่งกำลังเดิน ยืน นั่ง นอนอยู่ อันภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก หรืออุบาสิกานั้นพึงยกโทษ พึงคร่ำครวญ พึงร้องแก่ยักษ์ มหายักษ์ เสนาบดี มหาเสนาบดีว่า ยักษ์ตนนี้ย่อมจับ ยักษ์ตนนี้ย่อมสิง ยักษ์ตนนี้ย่อมเบียดเบียน ยักษ์ตนนี้ย่อมบีบคั้น ยักษ์ตนนี้ย่อมทำให้ลำบาก ยักษ์ตนนี้ย่อมทำให้ยาก ยักษ์ตนนี้ย่อมไม่ปล่อย ดังนี้ ฯ

[๒๑๕] พวกยักษ์ มหายักษ์ เสนาบดี มหาเสนาบดี เป็นไฉน คือ อินทะ ๑ โสมะ ๑ วรุณะ ๑ ภารทวาชะ ๑ ปชาบดี ๑ จันทนะ ๑ กามเสฏฐะ ๑ กินนุ ๑ ฆัณฑุ ๑ นิฆัณฑุ ๑ ปนาทะ ๑ โอปมัญญะ ๑ เทวสูตะ ๑ มาตลิ ๑ จิตตเสนะ ๑ คันธัพพะ ๑ นโฬราชา ๑ ชโนสภะ ๑ สาตาคิระ ๑ เหมวตะ ๑ ปุณณากะ ๑ กรติยะ ๑ คุละ ๑ สิวกะ ๑ มุจจลินทะ ๑ เวสสามิตตะ ๑ ยุคันธระ ๑ โคปาละ ๑ สุปปเคธะ ๑ หิริ ๑ เนตติ ๑ มันทิยะ ๑ ปัญจาลจันทะ ๑ อาลวกะ ๑ ปชุณณะ ๑ สุมุขะ ๑ ทธิมุขะ ๑ มณิ ๑ มานิจระ ๑ ทีฆะ ๑ กับเสริสกะ ๑ ฯ

[๒๑๖] อันภิกษุเป็นต้นนั้น พึงยกโทษ พึงคร่ำครวญ พึงร้องแก่ยักษ์ มหายักษ์ เสนาบดี มหาเสนาบดี เหล่านี้ว่า ยักษ์ตนนี้ย่อมจับ ยักษ์ตนนี้ย่อมสิง ยักษ์ตนนี้ย่อมเบียดเบียน ยักษ์ตนนี้ย่อมบีบคั้น ยักษ์ตนนี้ย่อมทำให้ลำบาก ยักษ์ตนนี้ย่อมทำให้ยาก ยักษ์ตนนี้ย่อมไม่ปล่อย ดังนี้ ฯ

[๒๑๗] ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ การรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะนี้นั้นแลย่อมเป็นไปเพื่อความคุ้มครอง เพื่อรักษา เพื่อไม่เบียดเบียน เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ทั้งหลาย ฉะนี้ ฯ

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ และบัดนี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นผู้มีกิจมาก มีกรณีย์มาก ขอทูลลาไป ฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรมหาบพิตร มหาบพิตร จงทรงทราบกาลอันควร ณ บัดนี้เถิด ฯ

[๒๑๘] ลำดับนั้นแล ท้าวมหาราชทั้ง ๔ เสด็จลุกขึ้นจากอาสนะถวายบังคม พระผู้มีพระภาคแล้ว ทรงกระทำประทักษิณ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นแล ฝ่ายยักษ์เหล่านั้นก็พากันลุกขึ้นจากอาสนะ บางพวกถวายบังคมพระผู้มีพระภาค กระทำประทักษิณ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกได้ปราศรัยกับพระผู้มีพระภาค ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไป แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกประนมอัญชลีไปทางที่พระผู้มีพระภาคประทับ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกประกาศนามและโคตร แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกนิ่งอยู่ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง ฯ

[๒๑๙] ครั้งนั้นแล พอล่วงราตรีนั้นไปแล้ว พระผู้มีพระภาคจึงตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในราตรีนี้ท้าวมหาราชทั้ง ๔ ตั้งการรักษาไว้ทั้ง ๔ ทิศ ตั้งพลขันธ์ไว้ทั้ง ๔ ทิศ ตั้งผู้ตรวจตราไว้ทั้ง ๔ ทิศ ด้วยเสนายักษ์กองใหญ่ ด้วยเสนาคนธรรพ์กองใหญ่ ด้วยเสนากุมภัณฑ์กองใหญ่ และด้วยเสนานาคกองใหญ่ เมื่อราตรีล่วงปฐมยามไปแล้ว ได้เปล่งรัศมีงามยิ่งยังภูเขาคิชฌกูฏทั้งสิ้นให้สว่างไสว แล้วเข้ามาหาเราถึงที่อยู่ ไหว้เราแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ส่วนยักษ์เหล่านั้น บางพวกไหว้เราแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกได้ปราศรัยกับเรา ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไปแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกประนมอัญชลีมาทางที่เราอยู่ แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกประกาศนามและโคตร แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง บางพวกนิ่งเฉย แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ท้าวเวสวัณมหาราชประทับนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วได้กล่าวกับเราว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ยักษ์ชั้นสูงบางพวกมิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นสูงบางพวกที่เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี

ยักษ์ชั้นกลางบางพวกมิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นกลางบางพวกที่เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นต่ำบางพวกมิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี ยักษ์ชั้นต่ำบางพวกที่เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคก็มี พระพุทธเจ้าข้า แต่โดยมากยักษ์ทั้งหลายมิได้เลื่อมใสต่อพระผู้มีพระภาคเลย ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะพระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากปาณาติบาต ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากอทินนาทาน ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากมุสาวาท ทรงแสดงธรรมเพื่องดเว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท แต่โดยมากพวกยักษ์มิได้งดเว้นจากปาณาติบาต มิได้งดเว้นจากอทินนาทาน มิได้งดเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร มิได้งดเว้นจากมุสาวาท มิได้งดเว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ข้อที่พระองค์ให้งดเว้นนั้น จึงไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่ชอบใจของยักษ์เหล่านั้น ฯ

พระพุทธเจ้าข้า ก็พระสาวกของพระผู้มีพระภาคบางพวก ย่อมเสพราวไพรในป่า เสนาสนะอันสงัด มีเสียงน้อย มีเสียงกึกก้องน้อย ปราศจากลมแต่ชนผู้เดินเข้าออก ควรแก่การทำกรรมอันเร้นลับของมนุษย์ ควรแก่การหลีกเร้น ยักษ์ชั้นสูงบางพวกมักอยู่ในป่านั้น พวกใดมิได้เลื่อมใสในปาพจน์ของพระผู้มีพระภาคนี้ ขอพระผู้มีพระภาคจงทรงเรียนการรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะ เพื่อให้ยักษ์พวกนั้นเลื่อมใส เพื่อคุ้มครอง เพื่อรักษา เพื่อไม่เบียดเบียน เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาทั้งหลายเถิด พระพุทธเจ้าข้า ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราได้รับอาราธนาโดยดุษณีภาพแล้ว ลำดับนั้นท้าวเวสวัณทราบว่า เรารับแล้ว ได้กล่าวอาฏานาฏิยะรักษานี้ ในเวลานั้น [ความว่า] ฯ

[๒๒๐] ขอนอบน้อมแด่พระวิปัสสีพุทธเจ้า ผู้มีพระจักษุ มีพระสิริ ขอนอบน้อมแด่พระสิขีพุทธเจ้า ผู้ทรงอนุเคราะห์แก่สัตว์ทั่วหน้า ฯลฯ [บัณฑิตพึงให้พิสดาร เหมือนกับที่มีมาแล้วในก่อน] ฯ

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ การรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะนี้แล ย่อมเป็นไป เพื่อคุ้มครอง เพื่อรักษา เพื่อไม่เบียดเบียน เพื่อความอยู่สำราญแห่งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ทั้งหลาย ฉะนี้ ฯ

ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์ และบัดนี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นผู้มีกิจมาก มีกรณีย์มาก ขอทูลลาไป เราได้กล่าวว่า ดูกรมหาบพิตร มหาบพิตร จงทรงทราบกาลอันควร ณ บัดนี้เถิด ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ลำดับนั้น ท้าวมหาราชทั้ง ๔ เสด็จลุกขึ้นจากอาสนะ ไหว้เรา ทำประทักษิณ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง ฝ่ายยักษ์เหล่านั้นก็พากันลุกขึ้นจากอาสนะ บางพวกไหว้เรา ทำประทักษิณ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกปราศรัยกับเรา ครั้นผ่านการปราศรัยพอให้ระลึกถึงกันไป แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกประนมอัญชลีมาทางที่เราอยู่ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกประกาศนามและโคตร แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง บางพวกนิ่งอยู่ แล้วอันตรธานไปในที่นั้นเอง ฯ

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเล่าเรียนการรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะ จงทรงไว้ซึ่งการรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะ การรักษาอันชื่อว่าอาฏานาฏิยะ ประกอบด้วยประโยชน์ ย่อมเป็นไปเพื่อคุ้มครอง เพื่อรักษา เพื่อไม่เบียดเบียน เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ทั้งหลาย ดังนี้ ฯ

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระพุทธพจน์ นี้แล้ว ภิกษุเหล่านั้นยินดีชื่นชมพระภาษิตของพระผู้มีพระภาค ดังนี้แล ฯ

จบ อาฏานาฏิยสูตร ที่ ๙

สฺยามรฏฺฐสฺส เตปิฏกํ

สุตฺตนฺตปิฏเก ทีฆนิกายสฺส

มหาวคฺโค

ปุสฺสเทวมหาเถเรน อริยวํสาคตญาเณน

อหึสกตฺเถเรน เมธาธมฺมรเสน จ อาโท โสธิโต

ญาณวรตฺเถเรน สาสนโสภเณน ปุน โสธิโต

มหามกุฏราชวิทฺยาลเย คนฺถาธิการตฺเถเรหิ ปุนปิ โสธิโต

ราชปฺปมุเขน สฺยามรฏฺฐวาสินา มหาชเนน มุทฺทาปิโต

สฺยามรฏฺฐสฺส ราชธานิยํ

มหามกุฏราชวิทฺยาลเยน ปกาสิโต

พุทฺธปรินิพฺพานา ๒๕๕๓

ฉฏฺฐเม วาเร

มหาสมยสุตฺตํ

มหาสมยสุตฺตํ

[๒๓๕] เอวมฺเม สุตํ ฯ เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ มหาวเน มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สพฺเพเหว อรหนฺเตหิ ฯ ทสหิ จ โลกธาตูหิ เทวตา เยภุยฺเยน สนฺนิปติตา โหนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสนาย ภิกฺขุสงฺฆญฺจ ฯ อถโข จตุนฺนํ สุทฺธาวาสกายิกานํ เทวานํ[1] เอตทโหสิ อยํ โข ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ มหาวเน มหตา ภิกฺขุสงฺเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สพฺเพเหว อรหนฺเตหิ ทสหิ จ โลกธาตูหิ เทวตา เยภุยฺเยน สนฺนิปติตา โหนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสนาย ภิกฺขุสงฺฆญฺจ ยนฺนูน มยมฺปิ เยน ภควา เตนุปสงฺกเมยฺยาม อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต สนฺติเก ปจฺเจกํ[2] คาถํ ภาเสยฺยามาติ ฯ อถโข ตา เทวตา เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิญฺเชยฺย เอวเมว สุทฺธาวาเสสุ เทเวสุ อนฺตรหิตา ภควโต ปุรโต ปาตุรหํสุ ฯ อถโข ตา เทวตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ ฯ เอกมนฺตํ ฐิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

[๒๓๖] มหาสมโย ปวนสฺมึ
เทวกายา สมาคตา

---

๑ ม. เทวตานํ ฯ ๒ ปายโต เอวํ ฯ ปจฺเจกคาถาติปิ ปาเฐน ปน ภวิตพฺพํ ฯ ม. ปจฺเจกํ คาถํ ฯ

อาคตมฺห อิมํ ธมฺมสมยํ

ทกฺขิตาเยว[๑] อปราชิตสงฺฆนฺติ ฯ

[๒๓๗] อถโข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

ตตฺร ภิกฺขโว สมาทหํสุ

จิตฺตํ อตฺตโน อุชุกมกํสุ

สารถีว เนตฺตานิ คเหตฺวา

อินฺทฺริยานิ รกฺขนฺติ ปณฺฑิตาติ ฯ

[๒๓๘] อถโข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

เฉตฺวา ขีลํ เฉตฺวา ปลิฆํ

อินฺทขีลํ โอหจฺจมเนชา[๒]

เต จรนฺติ สุทฺธา วิมลา

จกฺขุมตา สุทนฺตา สุสูนาคาติ[๓] ฯ

[๒๓๙] อถโข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

เย เกจิ พุทฺธํ สรณํ คตาเส

น เต คมิสฺสนฺติ อปายภูมึ[๔]

ปหาย มานุสํ เทหํ

เทวกายํ ปริปูเรสฺสนฺตีติ ฯ

[๒๔๐] อถโข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ เยภุยฺเยน ภิกฺขเว ทสสุ โลกธาตูสุ เทวตา สนฺนิปติตา โหนฺติ ตถาคตํ ทสฺสนาย

---

๑ ม. ยุ. ทกฺขิตาเย ฯ ๒ ม. ยุ. อูหจฺจมเนชา ฯ ๓ ม. ยุ. สุสุนาคาติ ฯ ๔ สพฺพตฺถ ปายโต อปายนฺติ ปาโฐ ทิสฺสติ ฯ

ภิกฺขุสงฺฆญฺจ เยปิ เต ภิกฺขเว อเหสุํ อตีตมทฺธานํ อรหนฺโต สมฺมาสมฺพุทฺธา เตสมฺปิ ภควนฺตานํ เอตํปรมาเยว เทวตา สนฺนิปติตา อเหสุํ เสยฺยถาปิ มยฺหํ เอตรหิ เยปิ เต ภิกฺขเว ภวิสฺสนฺติ อนาคตมทฺธานํ อรหนฺโต สมฺมาสมฺพุทฺธา เตสมฺปิ ภควนฺตานํ เอตปรํมาเยว เทวตา สนฺนิปติตา ภวิสฺสนฺติ เสยฺยถาปิ มยฺหํ เอตรหิ อาจิกฺขิสฺสามิ ภิกฺขเว เทวกายานํ นามานิ กิตฺตยิสฺสามิ ภิกฺขเว เทวกายานํ นามานิ เทสิสฺสามิ ภิกฺขเว เทวกายานํ นามานิ ตํ สุณาถ สาธุกํ มนสิกโรถ ภาสิสฺสามีติ ฯ เอวมฺภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ ฯ ภควา เอตทโวจ

[๒๔๑] สิโลกมนุกสฺสามิ ยตฺถ ภุมฺมา ตทสฺสิตา
เย สิตา คิริคพฺภรํ ปหิตตฺตา สมาหิตา ฯ
ปุถู สีหาว สลฺลีนา โลมหํสาภิสมฺภุโน
โอทาตมนสา สุทฺธา วิปฺปสนฺนมนาวิลา ฯ
ภิยฺโย ปญฺจสเต ญตฺวา วเน กาปิลวตฺถเว
ตโต อามนฺตยิ สตฺถา สาวเก สาสเน รเต
เทวกายา อภิกฺกนฺตา เต วิชานาถ ภิกฺขโว
เต จ อาตปฺปมกรุํ สุตฺวา พุทฺธสฺส สาสนํ ฯ
เตสมฺปาตุรหุ ญาณํ อมนุสฺสาน ทสฺสนํ
อปฺเปเก สตมทฺทกฺขุํ สหสฺสํ อถ สตฺตรึ ฯ
สตํ เอเก สหสฺสานํ อมนุสฺสานมทฺทสุํ

๑-๒ ม. เอตํปรมาเยว ฯ ๓ ยุ. วิปฺปสนฺนามนาวิลา ฯ

อปฺเปเกนนฺตมทฺทกฺขุํ ทิสา สพฺพา ผุฏฺา อหุํ ฯ
ตญฺจ สพฺพํ อภิญฺญาย วกฺขิตฺวาน[๑] จกฺขุมา
ตโต อามนฺตยิ สตฺถา สาวเก สาสเน รเต
เทวกายา อภิกฺกนฺตา เต วิชานาถ ภิกฺขโว
เย โวหํ กิตฺตยิสฺสามิ คิราหิ อนุปุพฺพโส ฯ
สตฺตสหสฺสา ว[๒] ยกฺขา ภุมฺมา กาปิลวตฺถวา
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต[๓] วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทมานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ
ฉสหสฺสา เหมวตา ยกฺขา นานตฺตวณฺณิโน
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทมานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ
สาตาคิรา ติสหสฺสา ยกฺขา นานตฺตวณฺณิโน
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทมานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ
อิจฺเจเต โสฬสสหสฺสา ยกฺขา นานตฺตวณฺณิโน
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทมานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ
เวสฺสามิตฺตา ปญฺจสตา ยกฺขา นานตฺตวณฺณิโน
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน

---

๑ ววตฺถิตฺวานาติ วา ปาโฐ ฯ ๒ ม. เต ฯ ๓ สี. ยุ. สพฺพตฺถ ชุติมนฺโต ฯ

โมทมานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขุนํ สมิตึ วนํ ฯ
กุมฺภีโร ราชคหิโก เวปุลฺลสฺส นิเวสนํ
ภิยฺโย[๑] นํ สตสหสฺสํ ยกฺขานํ ปยิรุปาสติ ฯ
กุมฺภีโร ราชคหิโก โสปาค สมิตึ วนํ ฯ
[๒๔๒] ปุริมญฺจ ทิสํ ราชา ธตรฏฺโฐ ปสาสติ
คนฺธพฺพานํ อาธิปติ มหาราชา ยสสฺสิ โส ฯ
ปุตฺตาปิ ตสฺส พหโว อินฺทนามา มหพฺพลา[๒]
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทมานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขุนํ สมิตึ วนํ ฯ
ทกฺขิณญฺจ ทิสํ ราชา วิรูโฬฺห ตปฺปสาสติ[๓]
กุมฺภณฺฑานํ อาธิปติ มหาราชา ยสสฺสิ โส ฯ
ปุตฺตาปิ ตสฺส พหโว อินฺทนามา มหพฺพลา
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทมานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขุนํ สมิตึ วนํ ฯ
ปจฺฉิมญฺจ ทิสํ ราชา วิรูปกฺโข ปสาสติ
นาคานํ อาธิปติ มหาราชา ยสสฺสิ โส ฯ
ปุตฺตาปิ ตสฺส พหโว อินฺทนามา มหพฺพลา
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน

---

๑ ภิโยติปิ ปาโฐ ฯ ๒ อฏฺฐกถายํ สพฺพวาเรสุ มหาพลาติ ปาโฐ ฯ ๓ ม. ยุ. ตํ ปสาสติ ฯ อิโต ปรํ อีทิสเมว ฯ

โมทมานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ
อุตฺตรญฺจ ทิสํ ราชา กุเวโร ตปฺปสาสติ
ยกฺขานํ อาธิปติ มหาราชา ยสสฺสิ โส ฯ
ปุตฺตาปิ ตสฺส พหโว อินฺทนามา พหพฺพลา
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทนานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ
ปุริมทิสํ ธตรฏฺโฐ ทกฺขิเณน วิรูฬฺหโก
ปจฺฉิเมน วิรูปกฺโข กุเวโร อุตฺตรํ ทิสํ
จตฺตาโร เต มหาราชา สมนฺตา จตุโร ทิสา
ททฺทลฺลมานา[1] อฏฺฐํสุ วเน กาปิลวตฺถเว ฯ
[๒๕๓] เตสํ มายาวิโน ทาสา อาคู[2] วญฺจนิกา สฐา
มายา กุเฏณฺฑุ[3] เวเฏณฺฑุ วิฏู[4] จ วิฏุโฏ[5] สห
จนฺทโน กามเสฏฺโฐ จ กินฺนุฆณฺฑุ[6] นิฆณฺฑุ จ ฯ
ปนาโท โอปมญฺโญ จ เทวสูโต จ มาตลิ
จิตฺตเสโน จ คนฺธพฺโพ นโฬราชา ชโนสโภ[7]
อาคู[8] ปญฺจสิโข เจว ติมฺพรู สุริยวจฺฉสา[9] ฯ
เอเต จญฺเญ จ ราชาโน คนฺธพฺพา สห ราชุภิ
โมทมานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ
อถาคู[10] นาภสา นาคา เวสาลา สห ตจฺฉกา

---

๑ ททฬฺหมานาติปิ ปาโฐ ฯ ๒ ม. อาคุํ ฯ สี. ยุ. อาคุํ ฯ อิโต ปรํ อีทิสเมว ฯ
๓ มา. วิเฏณฺฑุ ฯ ๔ ม. ยุ. วิฏุจฺจ ฯ ๕ ยุ. วิฏุจฺโจ ฯ ๖ ม. กินฺนุนิ ฆณฺฑุ ฯ
๗ ม. ยุ. ชเนสฺสโภ ฯ ๘ ม. อาคา ฯ ยุ. อาคุ ฯ ๙ สี. ยุ. สุริยวจฺจสา ฯ
๑๐ ม. อถาคุํ ฯ ยุ. อถาคุ ฯ เอวมีทิเสสุ ปเทสุ ฯ

กมฺพลสฺสตรา อาคู ปายาคา สห ญาติภิ
ยามุนา ธตรฏฺฐา จ อาคู นาคา ยสสฺสิโน
เอราวโณ มหานาโค โสปาค สมิตึ วนํ ฯ

[๒๔๔] เย นาคราเช สหสา หรนฺติ
ทิพฺพา ทิชา ปกฺขิ วิสุทฺธจกฺขู
เวหายสา[๑] เต วนมชฺฌปตฺตา
จิตฺรา สุปณฺณา อิติ เตส นามํ
อภยนฺตทา นาคราชานมาสิ
สุปณฺณโต เขมมกาสิ พุทฺโธ
สณฺหาหิ วาจาหิ อุปวฺหยนฺตา
นาคา สุปณฺณา สรณมกํสุ พุทฺธํ ฯ

ชิตา วชิรหตฺเถน สมุทฺทํ อสุรา สิตา
ภาตโร วาสวสฺเสเต อิทฺธิมนฺโต ยสสฺสิโน ฯ
กาลกญฺชา มหาภิสฺมา[๒] อสุรา ทานเวฆสา
เวปจิตฺติ สุจิตฺติ จ ปหาราโท นมุจี สห ฯ
สตญฺจ พลิปุตฺตานํ สพฺเพ เวโรจนามกา
สนฺนยฺหิตฺวา พลึ เสนํ[๓] ราหุภทฺทมุปาคมุํ
สมโยทานิ ภทฺทนฺเต ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ

[๒๔๕] อาโป จ เทวา ปฐวี จ เตโช วาโย ตทาคมุํ
วรุณา วารณา[๔] เทวา โสโม จ ยสสา สห ฯ

---

๑ สี. ยุ. เวหาสยา ฯ ๒ สี. ยุ. มหาภึสา ฯ ๓ ม. พลิเสนํ ฯ ๔ ม. วารณา วารณา เทวา ฯ

เมตฺตากรุณากายิกา	อาคู เทวา ยสสฺสิโน
ทเสเต ทสธา กายา	สพฺเพ นานตฺตวณฺณิโน
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต	วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทมานา อภิกฺกามุํ	ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ

เวณฺฑู จ เทวา สหลี จ[๑]	อสมา จ ทุเว ยมา
จนฺทสฺสูปนิสา เทวา	จนฺทมาคู ปุรกฺขตา ฯ
สุริยสฺสูปนิสา เทวา	สุริยมาคู ปุรกฺขตา
นกฺขตฺตานิ ปุรกฺขตฺวา	อาคู มนฺทวลาหกา
วสูนํ วาสโว เสฏฺโฐ	สกฺโก ปาคิ[๒] ปุรินฺทโท ฯ
ทเสเต ทสธา กายา	สพฺเพ นานตฺตวณฺณิโน
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต	วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทมานา อภิกฺกามุํ	ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ

อถาคู สหภู เทวา	ชลมคฺคิสิขาริว
อริฏฺฐกา จ โรชา จ	อุมฺมาปุปฺผนิภาสิโน
วรุณา สหธมฺมา จ	อจฺจุตา จ อเนชกา
สูเลยฺยรุจิรา อาคู	อาคู วาสวเนสิโน ฯ
ทเสเต ทสธา กายา	สพฺเพ นานตฺตวณฺณิโน
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต	วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทมานา อภิกฺกามุํ	ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ

สมานา มหาสมานา	มานุสา มานุสุตฺตมา

---

๑ ม. เวณฺฑุ เทวา สหลิ จ ฯ ๒ ม. ปาคา ฯ

ขิฑฺฑาปทูสิกา[1] อาคู อาคู มโนปทูสิกา[2]
อถาคู หรโย เทวา เย จ โลหิตวาสิโน
ปารคา มหาปารคา อาคู เทวา ยสสฺสิโน ฯ
ทเสเต ทสธา กายา สพฺเพ นานตฺตวณฺณิโน
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทมานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ
สุกฺกา กรุมฺหา[3] อรุณา อาคู เวฆนสา สห ฯ
โอทาตคยฺหา ปาโมกฺขา อาคู เทวา วิจกฺขณา
สทามตฺตา หารคชา มิสฺสกา จ ยสสฺสิโน
ถนยํ อาคา[4] ปชฺชุนฺโน โย ทิสา อภิวสฺสติ ฯ
ทเสเต ทสธา กายา สพฺเพ นานตฺตวณฺณิโน
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทมานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ
เขมิยา ตุสิตา ยามา กฏฺฐกา จ ยสสฺสิโน
ลมฺพิตกา[5] ลามเสฏฺฐา โชตินามา จ อาสวา
นิมฺมานรติโน อาคู อถาคู ปรนิมฺมิตา ฯ
ทเสเต ทสธา กายา สพฺเพ นานตฺตวณฺณิโน
อิทฺธิมนฺโต ชุติมนฺโต วณฺณวนฺโต ยสสฺสิโน
โมทมานา อภิกฺกามุํ ภิกฺขูนํ สมิตึ วนํ ฯ

---

๑ ม. ขิฑฺฑาปโทสิกา ฯ ๒ ม. มโนปโทสิกา ฯ ๓ ม. กรุมฺภา ฯ ๔ เยภุยฺเยน อาคูติ ปาโฐ ทิสฺสติ ฯ ๕ ม. ยุ. ลมฺพีตกา ฯ

สฏฺเฐเต เทวนิกายา สพฺเพ นานตฺตวณฺณิโน
นามนฺวเยน อาคญฺฉุํ เย จญฺเญ สทิสา สห
ปวุตฺถชาติมกฺขิลํ[๑] โอฆติณฺณมนาสวํ
ทกฺเขโมฆตรํ นาคํ จนฺทํว อสิตาติตํ[๒] ฯ

[๒๕๖] สุพฺรหฺมา ปรมตฺโต จ ปุตฺตา อิทฺธิมโต สห
สนงฺกุมาโร ติสฺโส จ โสปาค สมิตึ วนํ ฯ
สหสฺสพฺรหฺมโลกานํ มหาพฺรหฺมาภิติฏฺฐติ
อุปปนฺโน ชุติมนฺโต ภิสฺมากาโย ยสสฺสิ โส ฯ
ทเสตฺถ อิสฺสรา อาคู ปจฺเจกวสวตฺติโน
เตสญฺจ มชฺฌโต อาคา[๓] หาริโต ปริวาริโต ฯ
เต จ สพฺเพ อภิกฺกนฺเต สินฺเท[๔] เทเว สพฺรหฺมเก
มารเสนา อภิกฺกามิ ปสฺส กณฺหสฺส มนฺทิยํ ฯ
เอถ คณฺหถ พนฺธถ ราเคน พนฺธมตฺถุ โว
สมนฺตา ปริวาเรถ มา โว มุญฺจิตฺถ โกจิ นํ ฯ
อิติ ตตฺถ มหาเสโน กณฺหเสนํ อเปสยิ
ปาณินา ตลมาหจฺจ สรํ กตฺวาน เภรวํ ฯ
ยถา ปาวุสฺสโก เมโฆ ถนยนฺโต สวิชฺชุโก
ตทา โส ปจฺจุทาวตฺติ สงฺกุทฺโธ อสยํวเส[๕] ฯ
ตญฺจ สพฺพํ อภิญฺญาย ววกฺขิตฺวาน[๖] จกฺขุมา

---

๑ ม. ปวุฏฺฐชาติมลิลํ ฯ สี. ยุ. ปวุตฺถชาตึ อขิลํ ฯ ๒ อสิตาติคนฺติ วา ปาโฐ ฯ ยุ. อสิตาติคํ ฯ ๓ ปายโต อาคูติ ปาโฐ ทิสฺสติ ฯ ๔ ม. สอินฺเท ฯ ยุ. สอินฺทเทเว ฯ ๕ สี. ยุ. วสี ฯ ๖ ม. ววตฺถิตฺวาน ฯ

ตโต อามนฺตยิ สตฺถา สาวเก สาสเน รเต
มารเสนา อภิกฺกนฺตา เต วิชานาถ ภิกฺขโว

เต จ อาตปฺปมกรุํ สุตฺวา พุทฺธสฺส สาสนํ ฯ
วีตราเคหิ ปกฺกามุํ เนสํ โลมมฺปิ อิญฺชยุํ

สพฺเพ วิชิตสงฺคามา ภยาตีตา ยสสฺสิโน
โมทนฺติ สห ภูเตหิ สาวกา เต ชเนสุตาติ ฯ

มหาสมยสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํ ฯ

---

๑ ม. โลมาปิ ฯ

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ ๑๐

พระสุตตันตปิฎก เล่ม ๒ ทีฆนิกาย มหาวารวรรค

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ในปีฉลองรัชดาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

พุทธศักราช ๒๕๑๔

๗. มหาสมัยสูตร (๒๐)

[๒๓๕] ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ป่ามหาวัน เขตพระนครกบิลพัสดุ์ ในสักกชนบท พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ ประมาณ ๕๐๐ รูป ล้วนเป็นพระอรหันต์ ก็พวกเทวดาจากโลกธาตุทั้ง ๑๐ ประชุมกันมาก เพื่อทัศนาพระผู้มีพระภาคและภิกษุสงฆ์ ฯ

ครั้งนั้น เทวดาชั้นสุทธาวาส ๔ องค์ ได้มีความดำริว่า พระผู้มีพระภาคพระองค์นี้แล ประทับอยู่ ณ ป่ามหาวัน เขตพระนครกบิลพัสดุ์ ในสักกชนบท พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ ประมาณ ๕๐๐ รูป ล้วนเป็นพระอรหันต์ ก็พวกเทวดาจากโลกธาตุทั้ง ๑๐ ประชุมกันมาก เพื่อทัศนาพระผู้มีพระภาคและภิกษุสงฆ์ไฉนหนอ แม้พวกเราก็ควรเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว พึงกล่าวคาถาเฉพาะองค์ละคาถา ในสำนักพระผู้มีพระภาค ลำดับนั้น เทวดาพวกนั้นหายไป ณ เทวโลกชั้นสุทธาวาสแล้วมาปรากฏเบื้องพระพักตร์พระผู้มีพระภาค เหมือนบุรุษมีกำลังเหยียดแขนที่คู้ออกหรือคู้แขนที่เหยียดออกเข้า ฉะนั้น เทวดาพวกนั้นถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาคแล้ว ได้ยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง เทวดาองค์หนึ่งได้กล่าวคาถานี้ในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า

[๒๓๖] การประชุมใหญ่ในป่าใหญ่ หมู่เทวดามาประชุมกันแล้ว พวกเราพากันมาสู่ธรรมสมัยนี้ เพื่อได้เห็นหมู่ท่านผู้ชนะมาร ฯ

[๒๓๗] ลำดับนั้น เทวดาอีกองค์หนึ่ง ได้กล่าวคาถานี้ ในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า ภิกษุทั้งหลายในที่ประชุมนั้น มั่นคง กระทำจิตของตน ๆ ให้ตรง บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมรักษาอินทรีย์ เหมือนสารถีถือบังเหียนขับม้า ฉะนั้น ฯ

[๒๓๘] ลำดับนั้น เทวดาอีกองค์หนึ่ง ได้กล่าวคาถานี้ ในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า ภิกษุเหล่านั้น ตัดกิเลสดุจตะปู ตัดกิเลสดุจลิ่มสลัก ถอนกิเลสดุจเสาเขื่อนได้แล้ว เป็นผู้ไม่หวั่นไหว หมดจด ปราศจากมลทิน เที่ยวไป ท่านเป็นหมู่นาคหนุ่ม อันพระผู้มีพระภาค ผู้มีจักษุทรงฝึกดีแล้ว ฯ

[๒๓๙] ลำดับนั้น เทวดาอีกองค์หนึ่ง ได้กล่าวคาถานี้ ในสำนักพระผู้มีพระภาคว่า ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ถึงพระพุทธเจ้าว่า เป็นสรณะ เขาจักไม่ไปอบายภูมิ ละกายมนุษย์แล้ว จักยังเทวกายให้บริบูรณ์ ฯ

[๒๔๐] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายแล้วตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเทวดาในโลกธาตุทั้ง ๑๐ ประชุมกันมาก เพื่อทัศนาตถาคตและภิกษุสงฆ์ พวกเทวดาประมาณเท่านี้แหละได้ประชุมกัน เพื่อทัศนาพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้มีแล้วในอดีตกาล เหมือนที่ประชุมกันเพื่อทัศนาเราในบัดนี้ พวกเทวดาประมาณเท่านี้แหละ จักประชุมกันเพื่อทัศนาพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งจักมีในอนาคตกาล เหมือนที่ประชุมกันเพื่อทัศนาเราในบัดนี้ เราจักบอกนามพวกเทวดา เราจักระบุนามพวกเทวดา เราจักแสดงนามพวกเทวดา พวกเธอจงฟังเรื่องนั้น จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว ภิกษุเหล่านั้นทูลรับพระผู้มีพระภาคแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระคาถานี้ว่า

[๒๔๑] เราจักร้อยกรองโศลก ภุมมเทวดาอาศัยอยู่ ณ ที่ใด พวกภิกษุก็อาศัยที่นั้น ภิกษุพวกใดอาศัยซอกเขา ส่งตนไปแล้ว มีจิตตั้งมั่น ภิกษุพวกนั้นเป็นอันมาก เร้นอยู่เหมือนราชสีห์ ครอบงำความขนพองสยองเกล้าเสียได้ มีใจผุดผ่อง เป็นผู้หมดจด ใสสะอาด ไม่ขุ่นมัว พระศาสดาทรงทราบภิกษุประมาณ ๕๐๐ เศษ ที่อยู่ ณ ป่ามหาวัน เขตพระนครกบิลพัสดุ์

แต่นั้นจึงตรัสเรียกสาวกผู้ยินดีในพระศาสนา ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย หมู่เทวดามุ่งมากันแล้ว พวกเธอจงรู้จักหมู่เทวดานั้น ภิกษุเหล่านั้นสดับรับสั่งของพระพุทธเจ้าแล้ว ได้กระทำความเพียร ญาณเป็นเครื่องเห็นพวกอมนุษย์ได้ปรากฏแก่ ภิกษุเหล่านั้น ภิกษุบางพวกได้เห็นอมนุษย์ร้อยหนึ่ง บางพวกได้เห็นอมนุษย์พันหนึ่ง บางพวกได้เห็นอมนุษย์เจ็ดหมื่น บางพวกได้เห็นอมนุษย์หนึ่งแสน บางพวกได้เห็นไม่มีที่สุด อมนุษย์ได้แผ่ไปทั่วทิศ พระศาสดาผู้มีพระจักษุทรงใคร่ครวญ ทราบเหตุนั้นสิ้นแล้ว

แต่นั้น จึงตรัสเรียกสาวกผู้ยินดีในพระศาสนา ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย หมู่เทวดามุ่งมากันแล้ว พวกเธอจงรู้จักหมู่เทวดานั้น เราจักบอกพวกเธอด้วยวาจาตามลำดับ ยักษ์เจ็ดพันเป็นภุมมเทวดาอาศัยอยู่ในพระนครกบิลพัสดุ์ มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ยักษ์หกพันอยู่ที่เขาเหมวตา มีรัศมีต่างๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ยักษ์สามพันอยู่ที่เขาสาตาคีรี มีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ยักษ์เหล่านั้นรวมเป็นหนึ่งหมื่นหกพัน มีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ยักษ์ห้าร้อยอยู่ที่เขาเวสสามิตตะ มีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ยักษ์ชื่อกุมภีระอยู่ในพระนครราชคฤห์ เขาเวปุลละเป็นที่อยู่ของยักษ์นั้น ยักษ์แสนเศษแวดล้อมยักษ์ชื่อกุมภีระนั้น ยักษ์ชื่อกุมภีระอยู่ในพระนครราชคฤห์แม้นั้น ก็ได้มายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ฯ

[๒๔๒] ท้าวธตรัฏฐ อยู่ด้านทิศบูรพา ปกครองทิศนั้นเป็นอธิบดีของพวกคนธรรพ์ เธอเป็นมหาราช มียศ แม้บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

ท้าววิรุฬหก อยู่ด้านทิศทักษิณ ปกครองทิศนั้นเป็นอธิบดีของพวกกุมภัณฑ์ เธอเป็นมหาราช มียศ แม้บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายัง ป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

ท้าววิรูปักษ์ อยู่ด้านทิศปัจจิม ปกครองทิศนั้นเป็นอธิบดีของพวกนาค เธอเป็นมหาราช มียศ แม้บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

ท้าวกุเวร อยู่ด้านทิศอุดร ปกครองทิศนั้นเป็นอธิบดีของพวกยักษ์ เธอเป็นมหาราช มียศ แม้บุตรของเธอก็มาก มีนามว่า อินท มีกำลังมาก มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

ท้าวธตรัฏฐเป็นใหญ่ทิศบูรพา ท้าววิรุฬหกเป็นใหญ่ทิศทักษิณ ท้าววิรูปักษ์เป็นใหญ่ทิศปัจจิม ท้าวกุเวรเป็นใหญ่ทิศอุดร ท้าวมหาราชทั้ง ๔ นั้น ยังทิศทั้ง ๔ โดยรอบให้รุ่งเรือง ได้ยืนอยู่แล้วในป่าเขตพระนครกบิลพัสดุ์ ฯ

[๒๔๓] พวกบ่าวของท้าวมหาราชทั้ง ๔ นั้น มีมายา ล่อลวง โอ้อวด เจ้าเล่ห์ มาด้วยกัน มีชื่อคือกุเฏณฑุ ๑ เวเฏณฑุ ๑ วิฏ ๑ วิฏฏะ ๑ จันทนะ ๑ กามเสฏฐะ ๑ กินนุฆัณฑุ ๑ นิฆัณฑุ ๑ และท้าวเทวราชทั้งหลายผู้มีนามว่า ปนาทะ ๑ โอปมัญญะ ๑ เทพสารถีมีนามว่า มาตลิ ๑ จิตตเสนะผู้คนธรรพ์ ๑ นโฬราชะ ๑ ชโนสภะ ๑ ปัญจสิขะ ๑ ติมพรู ๑ สุริยวัจฉสาเทพธิดา ๑ มาทั้งนั้น ราชาและคนธรรพ์ พวกนั้นและพวกอื่น กับเทวราชทั้งหลาย ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ อนึ่งเหล่านาคที่อยู่ในสระชื่อนภสะบ้าง อยู่ในเมืองเวสาลีบ้าง พร้อมด้วยนาคบริษัทเหล่าตัจฉกะกัมพลนาค และอัสสตรนาคก็มา นาคผู้อยู่ในท่า ชื่อปายาคะ กับญาติ ก็มา นาคผู้อยู่ในแม่น้ำยมุนา เกิดในสกุลธตรัฏฐ ผู้มียศ ก็มา เอราวัณเทพบุตรผู้เป็นช้างใหญ่ แม้นั้น ก็มายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ฯ

[๒๔๔] ปักษีทวิชาติผู้เป็นทิพย์ มีนัยน์ตาบริสุทธิ์ นำนาคราชไปได้โดยพลันนั้น มาโดยทางอากาศถึงท่ามกลางป่า ชื่อของปักษีนั้นว่า จิตรสุบรรณ ในเวลานั้น นาคราชทั้งหลาย ไม่ได้มีความกลัว พระพุทธเจ้าได้ทรงกระทำให้ปลอดภัยจากครุฑ นาคกับครุฑเจรจากัน ด้วยวาจาอันไพเราะ กระทำพระพุทธเจ้าให้เป็นสรณะ พวกอสูรอาศัยสมุทรอยู่ อันท้าววชิรหัตถ์รบชนะแล้ว เป็นพี่น้องของท้าววาสพ มีฤทธิ์ มียศ เหล่านี้คือพวกกาลกัญชอสูร

มีกายใหญ่น่ากลัวก็มา พวกทานเวฆสอสูรก็มา เวปจิตติอสูร สุจิตติอสูร ปหาราทอสูร และนมุจีพระยามารก็มาด้วยกัน บุตรของพลิอสูรหนึ่งร้อย มีชื่อว่าไพโรจน์ทั้งหมดผูกสอดเครื่องเสนาอันมีกำลัง เข้าไปใกล้อสุรินทราหู แล้วกล่าวว่า ดูกรท่านผู้เจริญ บัดนี้ เป็นสมัยที่จะประชุมกันดังนี้แล้ว เข้าไปยังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ฯ

[๒๔๕] ในเวลานั้น เทวดาทั้งหลาย ชื่ออาโป ชื่อปฐวี ชื่อเตโช ชื่อวาโย ได้พากันมาแล้ว เทวดา ชื่อวรุณะ ชื่อวารุณะ ชื่อโสมะ ชื่อยสสะ ก็มาด้วยกัน เทวดาผู้บังเกิดในหมู่เทวดาด้วยเมตตาและกรุณาฌาน เป็นผู้มียศก็มา หมู่เทวดา ๑๐ เหล่านี้ เป็น ๑๐ พวก ทั้งหมดล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

เทวดา ชื่อเวณฑู ชื่อสหลี ชื่ออสมา ชื่อยมะ ทั้งสองพวกก็มา เทวดาผู้อาศัยพระจันทร์ กระทำพระจันทร์ไว้ในเบื้องหน้าก็มา เทวดาผู้อาศัยพระอาทิตย์ กระทำพระอาทิตย์ไว้ในเบื้องหน้าก็มา เทวดากระทำนักษัตรไว้ในเบื้องหน้าก็มา มันทพลาหกเทวดาก็มา แม้ท้าวสักกปุรินททวาสวะซึ่งประเสริฐกว่าสุเทวดาทั้งหลายก็เสด็จมา หมู่เทวดา ๑๐ เหล่านี้ เป็น ๑๐ พวก ทั้งหมดล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

อนึ่ง เทวดา ชื่อสหภู ผู้รุ่งเรืองดุจเปลวไฟก็มา เทวดา ชื่ออริฏฐกะ ชื่อโรชะ มีรัศมีดังสีดอกผักตบก็มา เทวดา ชื่อวรุณะ ชื่อสหธรรม ชื่ออัจจุตะ ชื่ออเนชกะ ชื่อสุเลยยะ ชื่อรุจิระ ก็มา เทวดาชื่อวาสวเนสี ก็มา หมู่เทวดา ๑๐ เหล่านี้ เป็น ๑๐ พวก ทั้งหมด ล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

เทวดา ชื่อสมานะ ชื่อมหาสมานะ ชื่อมานุสะ ชื่อมานุสุตตมะ ชื่อขิฑฑาปทูสิกะ ก็มา เทวดาชื่อมโนปทูสิกะก็มา อนึ่ง เทวดาชื่อหริ เทวดา ชื่อโลหิต วาสี ชื่อปารคะ ชื่อมหาปารคะ ผู้มียศ ก็มา หมู่เทวดา ๑๐ เหล่านี้

เป็น ๑๐ พวก ทั้งหมดล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

เทวดา ชื่อสุกกะ ชื่อกรุมหะ ชื่ออรุณะ ชื่อเวฆนสะ ก็มาด้วยกัน เทวดา ชื่อโอทาตคัยหะ ผู้เป็นหัวหน้า เทวดาชื่อวิจักขณะ ก็มา เทวดา ชื่อสทามัตตะ ชื่อหารคชะ และชื่อมิสสกะ ผู้มียศ ก็มา ปชุนนเทวบุตร ซึ่งคำรามให้ฝนตกทั่วทิศก็มา หมู่เทวดา ๑๐ เหล่านี้ เป็น ๑๐ พวก ทั้งหมดล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

เทวดา ชื่อเขมิยะ เทวดาชั้นดุสิต เทวดาชั้นยามะ และเทวดา ชื่อกัฏฐกะ มียศ เทวดา ชื่อลัมพิตกะ ชื่อลามเสฏฐะ ชื่อโชตินามะ ชื่ออาสา และเทวดาชั้นนิมมานรดี ก็มา อนึ่ง เทวดาชั้นปรนิมมิตะ ก็มา หมู่เทวดา ๑๐ เหล่านี้ เป็น ๑๐ พวก ทั้งหมดล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มีฤทธิ์ มีอานุภาพ มีรัศมี มียศ ยินดี มุ่งมายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ

หมู่เทวดา ๖๐ เหล่านี้ ทั้งหมดล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กัน มาแล้วโดยกำหนดชื่อ และเทวดาเหล่าอื่นผู้เช่นกัน มาพร้อมกันด้วยคิดว่า เราทั้งหลายจักเห็นพระนาค ผู้ปราศจากชาติ ไม่มีกิเลสดุจตะปู มีโอฆะอันข้ามแล้ว ไม่มีอาสวะ ข้ามพ้นโอฆะ ผู้ล่วงความยึดถือได้แล้ว ดุจพระจันทร์พ้นจากเมฆฉะนั้น ฯ

[๒๔๖] สุพรหมและปรมัตตพรหม ซึ่งเป็นบุตรของพระพุทธเจ้าผู้มีฤทธิ์ ก็มาด้วย สนังกุมารพรหม และติสสพรหมแม้นั้น ก็มายังป่าอันเป็นที่ประชุมของภิกษุ ท้าวมหาพรหมย่อมปกครองพรหมโลกพันหนึ่ง ท้าวมหาพรหมนั้นบังเกิดแล้วในพรหมโลก มีอานุภาพ มีกายใหญ่โต มียศ ก็มา พรหม ๑๐ พวก ผู้เป็นอิสระในพวกพรหมพันหนึ่ง มีอำนาจเป็นไปเฉพาะองค์ละอย่าง ก็มา มหาพรหมชื่อหาริตะ อันบริวารแวดล้อมแล้ว มาในท่ามกลางพรหมเหล่านั้น

มารเสนา ได้เห็นพวกเทวดา พร้อมทั้งพระอินทร์ พระพรหมทั้งหมดนั้น ผู้มุ่งมา ก็มาด้วย แล้วกล่าวว่า ท่านจงดูความเขลาของมาร พระยามารกล่าวว่า พวกท่านจงมาจับเทวดาเหล่านี้ผูกไว้ ความผูกด้วยราคะ จงมีแก่ท่านทั้งหลาย พวกท่านจงล้อมไว้โดยรอบ อย่าปล่อยใคร ๆ ไป พระยามารบังคับ

เสนามารในที่ประชุมนั้นดังนี้แล้ว เอาฝ่ามือตบแผ่นดิน กระทำเสียงน่ากลัว เหมือนเมฆยังฝนให้ตก คำรามอยู่ พร้อมทั้งฟ้าแลบ ฉะนั้น เวลานั้นพระยามาร นั้นไม่อาจยังใครให้เป็นไปในอำนาจได้ โกรธจัด กลับไปแล้ว

พระศาสดาผู้มีพระจักษุ ทรงพิจารณาทราบเหตุนั้นทั้งหมด แต่นั้นจึงตรัสเรียกสาวกผู้ยินดีในพระศาสนา ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย มารเสนามาแล้ว พวกเธอจงรู้จักเขา ภิกษุเหล่านั้นสดับพระดำรัสสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ได้กระทำความเพียร มารและเสนามารหลีกไปจากภิกษุผู้ปราศจากราคะ ไม่ยังแม้ขนของท่านให้ไหว (พระยามารกล่าวสรรเสริญว่า) พวกสาวกของพระองค์ทั้งหมดชนะสงครามแล้ว ล่วงความกลัวได้แล้ว มียศปรากฏในหมู่ชน บันเทิงอยู่กับด้วยพระอริยเจ้า ผู้เกิดแล้วในพระศาสนา ดังนี้แล ฯ

จบมหาสมัยสูตร ที่ ๗

สฺยามรฏฺฐสฺส เตปิฏกํ

สุตฺตนฺตปิฏเก ขุทฺทกนิกายสฺส

ปฏิสมฺภิทามคฺโค

อหีสกตฺเถเรน เมธาธมฺมรเสน อาโท โสธิโต

สุมนนาคตฺเถเรน ธมฺมติลเกน ปุน โสธิโต

มหามกุฏราชวิทฺยาลเย คนฺถาธิการตฺเถเรหิ ปุนปิ โสธิโต

ราชปฺปมุเขน สฺยามรฏฺฐวาสินา มหาชเนน มุทฺทาปิโต

สฺยามรฏฺฐสฺส ราชธานิยํ

มหามกุฏราชวิทฺยาลเยน ปกาสิโต

พุทฺธปรินิพฺพานา ๒๕๕๓

ฉฏฺฐเม วาเร

ยุคนทฺธวคฺโค

เมตฺตากถา

ยุคนทฺธวคฺเค เมตฺตากถา

สาวตฺถินิทานํ

[๕๗๔] เมตฺตาย ภิกฺขเว เจโตวิมุตฺติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฏฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย เอกาทสานิสํสา ปาฏิกงฺขา กตเม เอกาทส สุขํ สุปติ สุขํ ปฏิพุชฺฌติ น ปาปกํ สุปินํ ปสฺสติ มนุสฺสานํ ปิโย โหติ อมนุสฺสานํ ปิโย โหติ เทวตา รกฺขนฺติ นาสฺส อคฺคิ วา วิสํ วา สตฺถํ วา กมติ ตุวฏํ จิตฺตํ สมาธิยติ มุขวณฺโณ วิปฺปสีทติ อสมฺมูฬฺโห กาลํ กโรติ อุตฺตริ อปฺปฏิวิชฺฌนฺโต พฺรหฺมโลกูปโค โหติ เมตฺตาย ภิกฺขเว เจโต-วิมุตฺติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฏฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย อิเม เอกาทสานิสํสา

---

๑ ม. อิติสทฺโท นตฺถิ ฯ

ปาฏิกงฺขา ฯ

[๔๗๕] อตฺถิ อโนธิโส ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อตฺถิ โอธิโส ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อตฺถิ ทิสา ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ กติหาการेहि อโนธิโส ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ กติหากาเรหิ โอธิโส ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ กติหากาเรหิ ทิสา ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ ปญฺจหากาเรหิ อโนธิโส ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สตฺตหากาเรหิ โอธิโส ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ทสหากาเรหิ ทิสา ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ

กตเมหิ ปญฺจหากาเรหิ อโนธิโส ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ สพฺเพ สตฺตา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนีฆา สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตุ สพฺเพ ปาณา ฯเปฯ สพฺเพ ภูตา สพฺเพ ปุคฺคลา สพฺเพ อตฺตภาวปริยาปนฺนา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนีฆา สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตูติ อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ อโนธิโส ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ

กตเมหิ สตฺตหากาเรหิ โอธิโส ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ สพฺพา อิตฺถิโย อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนีฆา สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตุ สพฺเพ ปุริสา ฯเปฯ สพฺเพ อริยา สพฺเพ อนริยา สพฺเพ เทวา สพฺเพ มนุสฺสา สพฺเพ วินิปาติกา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนีฆา สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตูติ อิเมหิ สตฺตหา-

กาเรหิ โอธิโส ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ

[๕๗๖] กตเมหิ ทสหากาเรหิ ทิสา ผรณา เมตฺตา เจโต-วิมุตฺติ ฯ สพฺเพ ปุรตฺถิมาย ทิสาย สตฺตา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนีฆา สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตุ สพฺเพ ปจฺฉิมาย ทิสาย สตฺตา ฯเปฯ สพฺเพ อุตฺตราย ทิสาย สตฺตา สพฺเพ ทกฺขิณาย ทิสาย สตฺตา สพฺเพ ปุรตฺถิมาย อนุทิสาย สตฺตา สพฺเพ ปจฺฉิมาย อนุทิสาย สตฺตา สพฺเพ อุตฺตราย อนุทิสาย สตฺตา สพฺเพ ทกฺขิณาย อนุทิสาย สตฺตา สพฺเพ เหฏฺฐิมาย ทิสาย สตฺตา สพฺเพ อุปริมาย ทิสาย สตฺตา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนีฆา สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตุ สพฺเพ ปุรตฺถิมาย ทิสาย ปาณา ฯเปฯ ภูตา ปุคฺคลา อตฺตภาวปริยาปนฺนา สพฺพา อิตฺถิโย สพฺเพ ปุริสา สพฺเพ อริยา สพฺเพ อนริยา สพฺเพ เทวา สพฺเพ มนุสฺสา สพฺเพ วินิปาติกา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนีฆา สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตุ สพฺเพ ปจฺฉิมาย ทิสาย วินิปาติกา ฯเปฯ สพฺเพ อุตฺตราย ทิสาย วินิปาติกา สพฺเพ ทกฺขิณาย ทิสาย วินิปาติกา สพฺเพ ปุรตฺถิมาย อนุทิสาย วินิปาติกา สพฺเพ ปจฺฉิมาย อนุทิสาย วินิปาติกา สพฺเพ อุตฺตราย อนุทิสาย วินิปาติกา สพฺเพ ทกฺขิณาย อนุทิสาย วินิปาติกา สพฺเพ เหฏฺฐิมาย ทิสาย วินิปาติกา สพฺเพ อุปริมาย ทิสาย วินิปาติกา อเวรา อพฺยาปชฺฌา อนีฆา สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตูติ อิเมหิ

ทสหากาเรหิ ทิสา ผรณา เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพสํ สตฺตานํ ปีฬนํ วชฺเชตฺวา อปีฬนาย อุปฆาตํ วชฺเชตฺวา อนุปฆาเตน สนฺตาปํ วชฺเชตฺวา อสนฺตาเปน ปริยาทานํ วชฺเชตฺวา อปริยาทาเนน วิเหสํ วชฺเชตฺวา อวิเหสาย สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ มา เวริโน สุขิโน โหนฺตุ มา ทุกฺขิโน สุขตฺตา โหนฺตุ มา ทุกฺขตฺตาติ อิเมหิ อฏฺฐหากาเรหิ สพฺเพ สตฺเต เมตฺตายตีติ เมตฺตา ตํ ธมฺมํ เจตยตีติ เจโต สพฺพพฺยาปาทปริยุฏฺฐาเนหิ มุจฺจตีติ[1] วิมุตฺติ เมตฺตา จ เจโตวิมุตฺติ[2] จาติ เมตฺตาเจโตวิมุตฺติ ฯ

[๕๗๗] สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สทฺธาย อธิมุจฺจติ สทฺธินฺทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ วีริยํ ปคฺคณฺหาติ วีริยินฺทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สตึ อุปฏฺฐาเปติ สตินฺทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ จิตฺตํ สมาทหติ สมาธินฺทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ ปญฺญาย ปชานาติ ปญฺญินฺทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ

---

๑ ม. ยุ. วิมุจฺจตีติ ฯ ๒ ม. ยุ. เจโต จ วิมุตฺติ จาติ ฯ เอวมุปริปิ ฯ

อิมานิ ปญฺจินฺทฺริยานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหินฺทฺริเยหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อาเสวิยติ อิมานิ ปญฺจินฺทฺริยานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ภาวนา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหินฺทฺริเยหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ภาวิยติ อิมานิ ปญฺจินฺทฺริยานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา พหุลีกมฺมา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหินฺทฺริเยหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ พหุลีกรียติ อิมานิ ปญฺจินฺทฺริยานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อลงฺการา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหินฺทฺริเยหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สฺวาลงฺกตา โหติ อิมานิ ปญฺจินฺทฺริยานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ปริกฺขารา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหินฺทฺริเยหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สุปริกฺขตา โหติ อิมานิ ปญฺจินฺทฺริยานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ปริวารา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหินฺทฺริเยหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สุปริวุตา โหติ อิมานิ ปญฺจินฺทฺริยานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ ภาวนา โหนฺติ พหุลีกมฺมา๑ โหนฺติ อลงฺการา โหนฺติ ปริกฺขารา โหนฺติ ปริวารา โหนฺติ ปาริปูรี โหนฺติ สหคตา โหนฺติ สหชาตา โหนฺติ สํสฏฺฐา โหนฺติ สมฺปยุตฺตา โหนฺติ ปกฺขนฺทนา โหนฺติ ปสีทนา โหนฺติ สนฺติฏฺฐนา โหนฺติ วิมุจฺจนา โหนฺติ เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสนา๒ โหนฺติ ยานีกตา โหนฺติ วตฺถุกตา โหนฺติ อนุฏฺฐิตา โหนฺติ ปริจิตา โหนฺติ สุสมารทฺธา โหนฺติ สุภาวิตา โหนฺติ สฺวาธิฏฺฐิตา โหนฺติ สุสมุคฺคตา

---

๑ ม. พหุลีกตา ฯ เอวมุปริปิ ฯ ๒ ม. ผสฺสนา ฯ เอวมุปริปิ ฯ

โหนฺติ สุวิมุตฺตา โหนฺติ นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๗๘] สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ อสฺสทฺธิเย น กมฺปติ สทฺธาพลปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ โกสชฺเช น กมฺปติ วิริยพลปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ ปมาเท น กมฺปติ สติพลปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ อุทฺธจฺเจ น กมฺปติ สมาธิพลปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ อวิชฺชาย น กมฺปติ ปญฺญาพลปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อิมานิ ปญฺจ พลานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหิ พเลหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อาเสวิยติ อิมานิ ปญฺจ พลานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ภาวนา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหิ พเลหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ภาวิยติ อิมานิ ปญฺจ พลานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา พหุลีกมฺมา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหิ พเลหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ พหุลีกริยติ อิมานิ ปญฺจ พลานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อลงฺ-

---

๑ สี. ยุ. สพฺพวาเรสุ ปภาเสนฺตีติ ปาโฐ ฯ

การา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหิ พเลหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สฺวาลงฺกตา โหติ อิมานิ ปญฺจ พลานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ปริกฺขารา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหิ พเลหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สุปริกฺขตา โหติ อิมานิ ปญฺจ พลานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ปริวารา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหิ พเลหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สุปริวุตา โหติ อิมานิ ปญฺจ พลานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ ภาวนา โหนฺติ พหุลีกมฺมา โหนฺติ อลงฺการา โหนฺติ ปริกฺขารา โหนฺติ ปริวารา โหนฺติ ปาริปูรี โหนฺติ สหคตา โหนฺติ สหชาตา โหนฺติ สํสฏฺฐา โหนฺติ สมฺปยุตฺตา โหนฺติ ปกฺขนฺทนา โหนฺติ ปสีทนา โหนฺติ สนฺติฏฺฐนา โหนฺติ วิมุจฺจนา โหนฺติ เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสนา โหนฺติ ยานีกตา โหนฺติ วตฺถุกตา โหนฺติ อนุฏฺฐิตา โหนฺติ ปริจิตา โหนฺติ สุสมารทฺธา โหนฺติ สุภาวิตา โหนฺติ สฺวาธิฏฺฐิตา โหนฺติ สุสมุคฺคตา โหนฺติ สุวิมุตฺตา โหนฺติ นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๗๙] สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สตึ อุปฏฺฐาเปติ สติสมฺโพชฺฌงฺคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา ฯเปฯ ปญฺญาย ปวิจินาติ[๑] ธมฺมวิจยสมฺโพชฺฌงฺคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา ฯเปฯ วิริยํ ปคฺคณฺหาติ วิริยสมฺโพชฺฌงฺคปริภาวิตา

---

๑ ยุ. ปริจินาติ ฯ

โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา ฯเปฯ ปริพาหํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติ ปีติสมฺโพชฺฌงฺคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติ ปสฺสทฺธิสมฺโพชฺฌงฺคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ จิตฺตํ สมาทหติ สมาธิสมฺโพชฺฌงฺคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ ญาเณน กิเลเส ปฏิสงฺขาติ อุเปกฺขาสมฺโพชฺฌงฺคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อิเม สตฺต โพชฺฌงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ อิเมหิ สตฺตหิ โพชฺฌงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อาเสวิยติ อิเม สตฺต โพชฺฌงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ภาวนา โหนฺติ อิเมหิ สตฺตหิ โพชฺฌงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ภาวิยติ อิเม สตฺต โพชฺฌงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา พหุลีกมฺมา โหนฺติ อิเมหิ สตฺตหิ โพชฺฌงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ พหุลีกรียติ อิเม สตฺต โพชฺฌงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อลงฺการา โหนฺติ อิเมหิ สตฺตหิ โพชฺฌงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สฺวาลงฺกตา โหติ อิเม สตฺต โพชฺฌงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ปริกฺขารา โหนฺติ อิเมหิ สตฺตหิ โพชฺฌงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สุปริกฺขตา โหติ อิเม สตฺต โพชฺฌงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ปริวารา โหนฺติ อิเมหิ สตฺตหิ

โพชฺฌงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สุปริวุตา โหติ อิเม สตฺต โพชฺฌงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ ภาวนา โหนฺติ พหุลีกมฺมา โหนฺติ อลงฺการา โหนฺติ ปริกฺขารา โหนฺติ ปริวารา โหนฺติ ปาริปูรี โหนฺติ สหคตา โหนฺติ สหชาตา โหนฺติ สํสฏฺฐา โหนฺติ สมฺปยุตฺตา โหนฺติ ปกฺขนฺทนา โหนฺติ ปสีทนา โหนฺติ สนฺติฏฺฐนา โหนฺติ วิมุจฺจนา โหนฺติ เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสนา โหนฺติ ยานีกตา โหนฺติ วตฺถุกตา โหนฺติ อนุฏฺฐิตา โหนฺติ ปริจิตา โหนฺติ สุสมารทฺธา โหนฺติ สุภาวิตา โหนฺติ สฺวาธิฏฺฐิตา โหนฺติ สุสมุคฺคตา โหนฺติ สุวิมุตฺตา โหนฺติ นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๘๐] สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สมฺมา ปสฺสติ สมฺมาทิฏฺฐิปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สมฺมา อภินิโรเปติ สมฺมาสงฺกปฺปปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สมฺมา ปริคฺคณฺหาติ สมฺมาวาจาปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สมฺมา สมุฏฺฐาเปติ สมฺมากมฺมนฺตปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สมฺมา

โวทาเปติ สมฺมาอาชีวปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สมฺมา ปคฺคณฺหาติ สมฺมาวายามปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สมฺมา อุปฏฺฐาเปติ สมฺมาสติปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโต-วิมุตฺติ สพฺเพ สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สมฺมา สมาทหติ สมฺมาสมาธิปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อิเม อฏฺฐ มคฺคงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ อิเมหิ อฏฺฐหิ มคฺคงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อาเสวิยติ อิเม อฏฺฐ มคฺคงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ภาวนา โหนฺติ อิเมหิ อฏฺฐหิ มคฺคงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ภาวิยติ อิเม อฏฺฐ มคฺคงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา พหุลีกมฺมา โหนฺติ อิเมหิ อฏฺฐหิ มคฺคงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ พหุลีกรียติ อิเม อฏฺฐ มคฺคงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อลงฺการา โหนฺติ อิเมหิ อฏฺฐหิ มคฺคงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สฺวาลงฺกตา โหติ อิเม อฏฺฐ มคฺคงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ปริกฺขารา โหนฺติ อิเมหิ อฏฺฐหิ มคฺคงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สุปริกฺขตา โหติ อิเม อฏฺฐ มคฺคงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ปริวารา โหนฺติ อิเมหิ อฏฺฐหิ มคฺคงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สุปริวุตา โหติ อิเม อฏฺฐ มคฺคงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ ภาวนา

โหนฺติ พหุลีกมฺมา โหนฺติ อลงฺการา โหนฺติ ปริกฺขารา โหนฺติ ปริวารา โหนฺติ ปาริปูรี โหนฺติ สหคตา โหนฺติ สหชาตา โหนฺติ สํสฏฺฐา โหนฺติ สมฺปยุตฺตา โหนฺติ ปกฺขนฺทนา โหนฺติ ปสีทนา โหนฺติ สนฺติฏฺฐนา โหนฺติ วิมุจฺจนา โหนฺติ เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสนา โหนฺติ ยานีกตา โหนฺติ วตฺถุกตา โหนฺติ อนุฏฺฐิตา โหนฺติ ปริจิตา โหนฺติ สุสมารทฺธา โหนฺติ สุภาวิตา โหนฺติ สฺวาธิฏฺฐิตา โหนฺติ สุสมุคฺคตา โหนฺติ สุวิมุตฺตา โหนฺติ นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๘๓] สพฺเพสํ ปาณานํ สพฺเพสํ ภูตานํ สพฺเพสํ ปุคฺคลานํ สพฺเพสํ อตฺตภาวปริยาปนฺนานํ สพฺพาสํ อิตฺถีนํ สพฺเพสํ ปุริสานํ สพฺเพสํ อริยานํ สพฺเพสํ อนริยานํ สพฺเพสํ เทวานํ สพฺเพสํ มนุสฺสานํ สพฺเพสํ วินิปาติกานํ ปีฬนํ วชฺเชตฺวา อปีฬนาย อุปฆาตํ วชฺเชตฺวา อนุปฆาเตน สนฺตาปํ วชฺเชตฺวา อสนฺตาเปน ปริยาทานํ วชฺเชตฺวา อปริยาทาเนน วิเหสํ วชฺเชตฺวา อวิเหสาย สพฺเพ วินิปาติกา อเวริโน โหนฺตุ มา เวริโน สุขิโน โหนฺตุ มา ทุกฺขิโน สุขิตตฺตา โหนฺตุ มา ทุกฺขิตตฺตาติ อิเมหิ อฏฺฐหากาเรหิ สพฺเพ วินิปาติเก เมตฺตายตีติ เมตฺตา ตํ ธมฺมํ เจตยตีติ เจโต สพฺพพฺยาปาทปริยุฏฺฐาเนหิ มุจฺจตีติ วิมุตฺติ เมตฺตา จ เจโตวิมุตฺติ จาติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ วินิปาติกา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ

๑ ม. ยุ. วิมุจฺจตีติ ฯ

สทฺธาย อธิมุจฺจติ สทฺธินฺทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๘๒] สพฺเพสํ ปุรตฺถิมาย ทิสาย สตฺตานํ สพฺเพสํ ปจฺฉิมาย ทิสาย สตฺตานํ สพฺเพสํ อุตฺตราย ทิสาย สตฺตานํ สพฺเพสํ ทกฺขิณาย ทิสาย สตฺตานํ สพฺเพสํ ปุรตฺถิมาย อนุทิสาย สตฺตานํ สพฺเพสํ ปจฺฉิมาย อนุทิสาย สตฺตานํ สพฺเพสํ อุตฺตราย อนุทิสาย สตฺตานํ สพฺเพสํ ทกฺขิณาย อนุทิสาย สตฺตานํ สพฺเพสํ เหฏฺฐิมาย ทิสาย สตฺตานํ สพฺเพสํ อุปริมาย ทิสาย สตฺตานํ ปีฬนํ วชฺเชตฺวา อปีฬนาย อุปฆาตํ วชฺเชตฺวา อนุปฆาเตน สนฺตาปํ วชฺเชตฺวา อสนฺตาเปน ปริยาทานํ วชฺเชตฺวา อปริยาทาเนน วิเหสํ วชฺเชตฺวา อวิเหสาย สพฺเพ อุปริมาย ทิสาย สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ มา เวริโน สุขิโน โหนฺตุ มา ทุกฺขิโน สุขิตตฺตา โหนฺตุ มา ทุกฺขิตตฺตาติ อิเมหิ อฏฺฐหากาเรหิ สพฺเพ อุปริมาย ทิสาย สตฺเต เมตฺตายตีติ เมตฺตา ตํ ธมฺมํ เจตยตีติ เจโต สพฺพพฺยาปาทปริยุฏฺฐาเนหิ มุจฺจตีติ วิมุตฺติ เมตฺตา จ เจโตวิมุตฺติ จาติ เมตฺตาเจโตวิมุตฺติ สพฺเพ อุปริมาย ทิสาย สตฺตา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สทฺธาย อธิมุจฺจติ สทฺธินฺทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๘๓] สพฺเพสํ ปุรตฺถิมาย ทิสาย ปาณานํ ภูตานํ

ปุคฺคลานํ อตฺตภาวปริยาปนฺนานํ สพฺพาสํ อิตฺถีนํ สพฺเพสํ ปุริสานํ สพฺเพสํ อริยานํ สพฺเพสํ อนริยานํ สพฺเพสํ เทวานํ สพฺเพสํ มนุสฺสานํ สพฺเพสํ วินิปาติกานํ สพฺพสํ ปจฺฉิมาย ทิสาย วินิปาติกานํ สพฺเพสํ อุตฺตราย ทิสาย วินิปาติกานํ สพฺเพสํ ทกฺขิณาย ทิสาย วินิปาติกานํ สพฺเพสํ ปุรตฺถิมาย อนุทิสาย วินิปาติกานํ สพฺเพสํ ปจฺฉิมาย อนุทิสาย วินิปาติกานํ สพฺเพสํ อุตฺตราย อนุทิสาย วินิปาติกานํ สพฺเพสํ ทกฺขิณาย อนุทิสาย วินิปาติกานํ สพฺเพสํ เหฏฺฐิมาย ทิสาย วินิปาติกานํ สพฺเพสํ อุปริมาย ทิสาย วินิปาติกานํ ปีฬนํ วชฺเชตฺวา อปีฬนาย อุปฆาตํ วชฺเชตฺวา อนุปฆาเตน สนฺตาปํ วชฺเชตฺวา อสนฺตาเปน ปริยาทานํ วชฺเชตฺวา อปริยาทาเนน วิเหสํ วชฺเชตฺวา อวิเหสาย สพฺเพ อุปริมาย ทิสาย วินิปาติกา อเวริโน โหนฺตุ มา เวริโน สุขิโน โหนฺตุ มา ทุกฺขิโน สุขิตตฺตา โหนฺตุ มา ทุกฺขิตตฺตาติ อิเมหิ อฏฺฐหากาเรหิ สพฺเพ อุปริมาย ทิสาย วินิปาติเก เมตฺตายตีติ เมตฺตา ตํ ธมฺมํ เจตยตีติ เจโต สพฺพพฺยาปาทปริยุฏฺฐาเนหิ มุจฺจตีติ วิมุตฺติ เมตฺตา จ เจโตวิมุตฺติ จาติ เมตฺตาเจโตวิมุตฺติ ฯ

[๕๗๕] สพฺเพ อุปริมาย ทิสาย วินิปาติกา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สทฺธาย อธิมุจฺจติ สทฺธินฺทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สพฺเพ อุปริมาย ทิสาย

วินิปาติกา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ วิริยํ ปคฺคณฺหาติ วิริยินฺทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโต-วิมุตฺติ ฯเปฯ สตึ อุปฏฺฐาเปติ สตินฺทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ จิตฺตํ สมาทหติ สมาธินฺทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ ปญฺญาย ปชานาติ ปญฺญินฺ-ทฺริยปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อิมานิ ปญฺจินฺทฺริยานิ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหินฺทฺริเยหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อาเสวิยติ ฯเปฯ นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๔๘๕] สพฺเพ อุปริมาย ทิสาย วินิปาติกา อเวริโน โหนฺตุ เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ อสฺสทฺธิเย น กมฺปติ สทฺธาพลปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ โกสชฺเช น กมฺปติ วิริยพลปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ ปมาเท น กมฺปติ สติพลปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ อุทฺธจฺเจ น กมฺปติ สมาธิพลปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโต-วิมุตฺติ ฯเปฯ อวิชฺชาย น กมฺปติ ปญฺญาพลปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อิมานิ ปญฺจ พลานิ เมตฺตาย เจโต-วิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ อิเมหิ ปญฺจหิ พเลหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อาเสวิยติ ฯเปฯ นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๔๘๖] สพฺเพ อุปริมาย ทิสาย วินิปาติกา อเวริโน โหนฺตุ

เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สติํ อุปฏฺฐาเปติ สติสมฺ-
โพชฺฌงฺคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ ปญฺญาย
ปวิจินาติ ธมฺมวิจยสมฺโพชฺฌงฺคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ
ฯเปฯ วิริยํ ปคฺคณฺหาติ วิริยสมฺโพชฺฌงฺคปริภาวิตา โหติ
เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ ปริฬาหํ ปฏิปฺปสฺสมฺเภติ ปีติสมฺ-
โพชฺฌงฺคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลํ
ปฏิปฺปสฺสมฺเภติ ปสฺสทฺธิสมฺโพชฺฌงฺคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา
เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ จิตฺตํ สมาทหติ สมาธิสมฺโพชฺฌงฺคปริภาวิตา
โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ ญาเณน กิเลเส ปฏิสงฺขาติ
อุเปกฺขาสมฺโพชฺฌงฺคปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อิเม
สตฺต โพชฺฌงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ
อิเมหิ สตฺตหิ โพชฺฌงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อาเสวิยติ ฯเปฯ
นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺติ ฯ

[๕๙๗] สพฺเพ อุปริมาย ทิสาย วินิปาติกา อเวริโน โหนฺตุ
เขมิโน โหนฺตุ สุขิโน โหนฺตูติ สมฺมา ปสฺสติ สมฺมาทิฏฺฐิปริ-
ภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ สมฺมา อภินิโรเปติ
สมฺมาสงฺกปฺปปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ สมฺมา
ปริคฺคณฺหาติ สมฺมาวาจาปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ
ฯเปฯ สมฺมา สมุฏฺฐาเปติ สมฺมากมฺมนฺตปริภาวิตา โหติ เมตฺตา
เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ สมฺมา โวทาเปติ สมฺมาอาชีวปริภาวิตา

โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ สมฺมา ปคฺคณฺหาติ สมฺมาวายามปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ สมฺมา อุปฏฺฐาเปติ สมฺมาสติปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯเปฯ สมฺมา สมาธิยติ สมฺมาสมาธิปริภาวิตา โหติ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อิเม อฏฺฐ มคฺคงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ อิเมหิ อฏฺฐหิ มคฺคงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ อาเสวิยติ ฯเปฯ อิเม อฏฺฐ มคฺคงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ปริวารา[๑] โหนฺติ อิเมหิ อฏฺฐหิ มคฺคงฺเคหิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ สุปริวุตา โหติ อิเม อฏฺฐ มคฺคงฺคา เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวนา โหนฺติ ภาวนา โหนฺติ พหุลีกมฺมา โหนฺติ อลงฺการา โหนฺติ ปริกฺขารา โหนฺติ ปริวารา โหนฺติ ปาริปูรี โหนฺติ สหคตา โหนฺติ สหชาตา โหนฺติ สํสฏฺฐา โหนฺติ สมฺปยุตฺตา โหนฺติ ปกฺขนฺทนา โหนฺติ ปสีทนา โหนฺติ สนฺติฏฺฐนา โหนฺติ วิมุจฺจนา โหนฺติ เอตํ สนฺตนฺติ ปสฺสนา โหนฺติ ยานีกตา โหนฺติ วตฺถุกตา โหนฺติ อนุฏฺฐิตา โหนฺติ ปริจิตา โหนฺติ สุสมารทฺธา โหนฺติ สุภาวิตา โหนฺติ สฺวาธิฏฺฐิตา โหนฺติ สุสมุคฺคตา โหนฺติ สุวิมุตฺตา โหนฺติ นิพฺพตฺเตนฺติ โชเตนฺติ ปตาเปนฺตีติ ฯ

เมตฺตากถา ฯ

---

๑ ม. ปริภาวิตา ฯ

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ ๓๑

พระสุตตันตปิฎก เล่ม ๒๓ ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ในปีฉลองรัชดาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

พุทธศักราช ๒๕๑๔

เมตตากถา

สาวัตถีนิทาน

[๕๗๔] ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเมตตาเจโตวิมุตติ อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดังยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งไว้เนือง ๆ อบรมแล้ว ปรารภดีแล้ว อานิสงส์ ๑๑ ประการเป็นอันหวังได้ อานิสงส์ ๑๑ประการเป็นไฉน คือ ผู้เจริญเมตตาย่อมหลับเป็นสุข ๑ ตื่นเป็นสุข ๑ ไม่ฝันลามก ๑ ย่อมเป็นที่รักของมนุษย์ ๑ ย่อมเป็นที่รักของอมนุษย์ ๑ เทวดาย่อมรักษา ๑ ไฟ ยาพิษ หรือศาสตราย่อมไม่กล้ำกลาย ๑ จิตของผู้เจริญเมตตาเป็นสมาธิได้รวดเร็ว ๑ สีหน้าของผู้เจริญเมตตาย่อมผ่องใส ๑ ย่อมไม่หลงใหลกระทำกาละ ๑ เมื่อยังไม่แทงตลอดธรรมอันยิ่งย่อมเข้าถึงพรหมโลก ๑

ดูกรภิกษุทั้งหลาย เมื่อเมตตาเจโตวิมุตติ อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดังยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งไว้เนือง ๆ อบรมแล้ว ปรารภดีแล้ว อานิสงส์ ๑๑ ประการนี้เป็นอันหวังได้ ฯ

[๕๗๕] เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงก็มี แผ่ไปโดยเจาะจงก็มี แผ่ไปสู่ทิศทั้งหลายก็มี เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงด้วยอาการเท่าไร แผ่ไปโดยเจาะจงด้วยอาการเท่าไร แผ่ไปสู่ทิศทั้งหลายด้วยอาการเท่าไร เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงด้วยอาการ ๕ แผ่ไปโดยเจาะจงด้วยอาการ ๗ แผ่ไปสู่ทิศทั้งหลายด้วยอาการ ๑๐ ฯ

เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงด้วยอาการ ๕ เป็นไฉน เมตตา-เจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน

ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเถิด ปาณะทั้งปวง ฯลฯ ภูตทั้งปวง บุคคลทั้งปวง ผู้ที่นับเนื่องด้วยอัตภาพทั้งปวง จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเถิด เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยไม่เจาะจงด้วยอาการ ๕ นี้ ฯ

เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยเจาะจงด้วยอาการ ๗ เป็นไฉน เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยเจาะจงว่า ขอหญิงทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเถิด ชายทั้งปวง ฯลฯ อารยชนทั้งปวง อนารยชนทั้งปวง เทวดาทั้งปวง มนุษย์ทั้งปวง วินิปาติกสัตว์ทั้งปวง จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเถิด เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปโดยเจาะจงด้วยอาการ ๗ นี้ ฯ

[๕๗๖] เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปสู่ทิศทั้งหลายด้วยอาการ ๑๐ เป็นไฉน เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปสู่ทิศทั้งหลายว่า ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศบูรพาจงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเถิด ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศปัจจิม ฯลฯ ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศอุดร ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศทักษิณ ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศอาคเนย์ ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศพายัพ ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศอีสาน ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศหรดี ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องล่าง ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเถิด ขอปาณะทั้งปวงในทิศบูรพา ฯลฯ ภูต บุคคล ผู้ที่นับเนื่องด้วยอัตภาพหญิงทั้งปวง ชายทั้งปวง อารยชนทั้งปวง อนารยชนทั้งปวง เทวดาทั้งปวง มนุษย์ทั้งปวง วินิปาติกสัตว์ทั้งปวง จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเถิด วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศปัจจิม ฯลฯ วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศอุดร วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศทักษิณ วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศอาคเนย์ วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศพายัพ วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศอีสาน วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศหรดี วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องล่าง วินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ รักษาตนอยู่เป็นสุขเถิด เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปสู่ทิศทั้งหลายด้วยอาการ ๑๐ นี้

เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปสู่สัตว์ทั้งปวงด้วยอาการ ๘ นี้ คือ ด้วยการเว้นความบีบคั้น ไม่บีบคั้นสัตว์ทั้งปวง ๑ ด้วยเว้นการฆ่า ไม่ฆ่าสัตว์ทั้งปวง ๑ ด้วยเว้นการทำให้เดือดร้อน ไม่ทำสัตว์ทั้งปวงให้เดือดร้อน ๑ ด้วยเว้นความย่ำยี ไม่ย่ำยีสัตว์ทั้งปวง ๑ ด้วยการเว้นการเบียดเบียน ไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งปวง ๑ ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร อย่าได้มีเวร ๑ จงเป็นผู้มีสุข อย่ามีทุกข์ ๑ จงมีตนเป็นสุข อย่ามีตนเป็นทุกข์ ๑ จิตชื่อว่าเมตตาเพราะรัก ชื่อว่าเจโตเพราะคิดถึงธรรมนั้น ชื่อว่าวิมุตติเพราะพ้นจากพยาบาทและปริยุฏฐานกิเลสทั้งปวง จิตมีเมตตาด้วย เป็นเจโตวิมุตติด้วย เพราะฉะนั้นจึงชื่อว่าเมตตาเจโตวิมุตติ ฯ

[๕๗๗] บุคคลผู้เจริญเมตตาย่อมน้อมใจไปด้วยศรัทธา ว่าขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเถิด ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัทธินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาประคองความเพียรว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยวิริยินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาตั้งสติไว้เป็นมั่นว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสตินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาตั้งจิตไว้ว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสมาธินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาทราบชัดด้วยปัญญาว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปัญญินทรีย์ อินทรีย์ ๕ ประการนี้เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ อินทรีย์ ๕ ประการนี้ เป็นภาวนาของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเจริญเมตตาเจโตวิมุตติด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ อินทรีย์ ๕ ประการนี้เป็นพหุลีกรรมของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลทำให้มากซึ่งเมตตาเจโตวิมุตติด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ อินทรีย์ ๕ ประการนี้ เป็นอลังการของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมประดับเมตตาเจโตวิมุตติด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ อินทรีย์ ๕

ประการนี้ เป็นบริขารของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมปรุงแต่งเมตตาเจโตวิมุตติด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ อินทรีย์ ๕ ประการนี้ เป็นบริวารของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมห้อมล้อมเมตตาเจโตวิมุตติดีแล้วด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ อินทรีย์ ๕ ประการนี้ เป็นอาเสวนะ เป็นภาวนา เป็นพหุลีกรรม เป็นอลังการ เป็นบริขาร เป็นบริวาร เป็นความบริบูรณ์ เป็นสหรคต เป็นสหชาติ เป็นความเกี่ยวข้อง เป็นสัมปยุต เป็นความแล่นไป เป็นความผ่องใส เป็นความตั้งอยู่ดี เป็นความพ้นวิเศษ เป็นความเห็นว่านี้ละเอียดของเมตตาเจโตวิมุตติ เมตตาเจโตวิมุตติอันบุคคลทำให้เป็นดังยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งไว้เนือง ๆ สั่งสมแล้ว ปรารภดีแล้ว เจริญดีแล้ว อธิษฐานดีแล้ว ดำเนินขึ้นไปดีแล้ว พ้นวิเศษแล้ว ย่อมยังบุคคลนั้นให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๗๘] ผู้เจริญเมตตาย่อมไม่หวั่นไหวไปในความไม่มีศรัทธา ด้วยมนสิการว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเถิด ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัทธาพละ ผู้เจริญเมตตาย่อมไม่หวั่นไหวไปในความเกียจคร้าน ด้วยมนสิการ ว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยวิริยพละ ผู้เจริญเมตตาย่อมไม่หวั่นไหวไปในความประมาท ด้วยมนสิการว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสติพละ ผู้เจริญเมตตาย่อมไม่หวั่นไหวไปในอุทธัจจะ ด้วยมนสิการว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสมาธิพละ ผู้เจริญเมตตาย่อมไม่หวั่นไหวไปในอวิชชา ด้วยมนสิการว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปัญญาพละ พละ ๕ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยพละ ๕ ประการนี้ ... เมตตาเจโตวิมุตติอันบุคคลทำให้เป็นดังยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง

ตั้งไว้เนือง ๆ สั่งสมแล้ว ปรารภดีแล้ว เจริญดีแล้ว ดำเนินขึ้นไปดีแล้ว อธิษฐานดีแล้ว พ้นวิเศษแล้ว ย่อมยังบุคคลนั้นให้เกิด ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๗๙] ผู้เจริญเมตตาตั้งสติไว้มั่นว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเถิด ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสติสัมโพชฌงค์ ผู้เจริญเมตตาเลือกเฟ้นด้วยปัญญาว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ฯลฯ ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยธรรมวิจยสัมโพชฌงค์ ผู้เจริญเมตตาประคองความเพียรไว้ว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ฯลฯ ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยวิริยสัมโพชฌงค์ ผู้เจริญเมตตาระงับความเร่าร้อนว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ฯลฯ ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปีติสัมโพชฌงค์ ผู้เจริญเมตตาระงับความคิดชั่วหยาบไว้ว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ฯลฯ ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ ผู้เจริญเมตตาตั้งจิตไว้ว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ฯลฯ ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสมาธิสัมโพชฌงค์ผู้เจริญเมตตาย่อมวางเฉยกิเลสทั้งหลายด้วยญาณว่า ขอสัตว์ทั้งปวง จงเป็นผู้ไม่มีเวร จงมีความปลอดโปร่ง จงมีสุขเถิด ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยอุเบกขาสัมโพชฌงค์ โพชฌงค์ ๗ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยโพชฌงค์ ๗ ประการนี้ ... เมตตาเจโตวิมุตติอันบุคคลทำให้เป็นดังยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งไว้เนือง ๆ สั่งสมแล้ว ปรารภดีแล้ว เจริญดีแล้ว อธิษฐานดีแล้ว ดำเนินขึ้นไปดีแล้ว พ้นวิเศษแล้ว ย่อมยังบุคคลนั้นให้เกิด ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๐] ผู้เจริญเมตตาย่อมเห็นชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีสุขเถิด ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาทิฐิ ผู้เจริญเมตตาย่อมดำริโดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาสังกัปปะ ผู้เจริญเมตตาย่อมกำหนดโดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาวาจา ผู้เจริญเมตตาย่อมตั้งการงานไว้โดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมากัมมันตะ ผู้เจริญเมตตาย่อมชำระอาชีพให้ขาวผ่องโดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาอาชีวะ ผู้เจริญเมตตาย่อมประคองความเพียรไว้โดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาวายามะ ผู้เจริญเมตตาย่อมตั้งสติไว้โดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร ... ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาสติ ผู้เจริญเมตตาย่อมตั้งไว้โดยชอบว่า ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเถิด ดังนี้

เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาสมาธิ องค์มรรค ๘ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้ เป็นภาวนาของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเจริญเมตตาเจโตวิมุตติด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้ เป็นพหุลีกรรมของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมทำให้มากซึ่งเมตตาเจโตวิมุตติด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้ เป็นอลังการของเมตตา-เจโตวิมุตติ บุคคลย่อมประดับเมตตาเจโตวิมุตติ ด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้ เป็นบริขารของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมปรุงแต่งเมตตาเจโตวิมุตติด้วย องค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้ เป็นบริวารของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมห้อมล้อมเมตตาเจโตวิมุตติด้วยดี ด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้ เป็นอาเสวนะ เป็นภาวนา

เป็นพลีหุกรรม เป็นอลังการ เป็นบริขาร เป็นบริวาร เป็นความบริบูรณ์ เป็นสหรคต เป็นสหชาติ เป็นความเกี่ยวข้อง เป็นสัมปยุต เป็นความแล่นไป เป็นความผ่องใส เป็นความตั้งอยู่ด้วยดี เป็นความพ้นวิเศษ เป็นความเห็นว่า นี้ละเอียดของเมตตาเจโตวิมุตติ อันบุคคลทำให้เป็นดังยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งไว้เนือง ๆ สั่งสมแล้ว ปรารภดีแล้ว เจริญดีแล้ว อธิษฐานดีแล้ว ดำเนินขึ้นไปดีแล้ว พ้นวิเศษแล้ว ย่อมยังบุคคลนั้นให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๑] เมตตาเจโตวิมุตติ แผ่ไปด้วยอาการ ๘ นี้ คือ ด้วยการเว้นความบีบคั้น ไม่บีบคั้น ๑ ด้วยเว้นการฆ่า ไม่ฆ่า ๑ ด้วยเว้นการทำให้เดือดร้อน ไม่ทำให้เดือดร้อน ๑ ด้วยเว้นความย่ำยี ไม่ย่ำยี ๑ ด้วยเว้นการเบียดเบียน ไม่เบียดเบียน ๑ ซึ่งปาณะทั้งปวง ภูตทั้งปวง บุคคลทั้งปวง สัตว์ผู้นับเนื่องด้วยอัตภาพทั้งปวง หญิงทั้งปวง ชายทั้งปวง อารยชนทั้งปวง อนารยชนทั้งปวง เทวดาทั้งปวง มนุษย์ทั้งปวง วินิปาติกสัตว์ทั้งปวง ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร อย่ามีเวรกันเถิด ๑ จงมีความสุข อย่ามีความทุกข์เถิด ๑ จงมีตนเป็นสุข อย่ามีตนเป็นทุกข์เถิด ๑ จิตชื่อว่าเมตตาเพราะรักวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงชื่อว่าเจโตเพราะคิดถึงธรรมนั้น ชื่อว่าวิมุตติเพราะพ้นจากพยาบาทและปริยุฏฐานกิเลสทั้งปวง จิตมีเมตตาด้วยเป็นเจโตวิมุตติด้วย เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่าเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลผู้เจริญเมตตาย่อมน้อมใจไปด้วยศรัทธาว่า ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเถิด ดังนี้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัทธินทรีย์ ฯลฯ ย่อมให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๒] เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปด้วยอาการ ๘ นี้ คือ ด้วยการเว้นความบีบคั้น ไม่บีบคั้น ๑ ด้วยเว้นการฆ่า ไม่ฆ่า ๑ ด้วยเว้นการทำให้เดือดร้อน ไม่ทำให้เดือดร้อน ๑ ด้วยเว้นความย่ำยี ไม่ย่ำยี ๑ ด้วยเว้นการเบียดเบียน ไม่เบียดเบียน ๑ ซึ่งสัตว์ทั้งปวงในทิศบูรพา ในทิศปัจจิม ในทิศอุดร ในทิศทักษิณ ในทิศอาคเนย์ ในทิศพายัพ ในทิศอีสาน ในทิศหรดี ในทิศเบื้องต่ำ ในทิศเบื้องบน ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร อย่ามีเวรกัน

เถิด ๑ จงมีความสุข อย่ามีความทุกข์เถิด ๑ จงมีตนเป็นสุข อย่ามีตนเป็นทุกข์เถิด ๑ จิตชื่อว่าเมตตาเพราะรักสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน ชื่อว่าเจโตเพราะคิดถึงธรรมนั้น ชื่อว่าวิมุตติเพราะหลุดพ้นจากพยาบาทและปริยุฏฐานกิเลสทั้งปวง จิตมีเมตตาด้วย เป็นเจโตวิมุตติด้วย เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่าเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลผู้เจริญเมตตา ย่อมน้อมใจไปด้วยศรัทธาว่า ขอสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบนจงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเถิด ดังนี้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัทธินทรีย์ ฯลฯ ย่อมให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๓] เมตตาเจโตวิมุตติแผ่ไปด้วยอาการ ๘ นี้ คือ ด้วยการเว้นความบีบคั้น ไม่บีบคั้น ๑ ด้วยเว้นการฆ่า ไม่ฆ่า ๑ ด้วยเว้นการทำให้เดือดร้อน ไม่ทำให้เดือดร้อน ๑ ด้วยเว้นความย่ำยี ไม่ย่ำยี ๑ ด้วยเว้นการเบียดเบียน ไม่เบียดเบียน ๑ ซึ่งปาณะทั้งปวง ภูตทั้งปวง บุคคลทั้งปวง สัตว์ผู้นับเนื่องด้วยอัตภาพทั้งปวง หญิงทั้งปวง ชายทั้งปวง อารยชนทั้งปวง อนารยชนทั้งปวง เทวดาทั้งปวง มนุษย์ทั้งปวง วินิปาติกสัตว์ทั้งปวง ในทิศบูรพา ในทิศปัจจิม ในทิศอุดร ในทิศทักษิณ ในทิศอาคเนย์ ในทิศพายัพ ในทิศอีสาน ในทิศหรดี ในทิศเบื้องต่ำ ในทิศเบื้องบน ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศบูรพา จงเป็นผู้ไม่มีเวร อย่ามีเวรกันเถิด ๑ จงมีความสุข อย่ามีความทุกข์เถิด ๑ จงมีตนเป็นสุข อย่ามีตนเป็นทุกข์เถิด ๑ จิตชื่อว่าเมตตาเพราะรักวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน ชื่อว่าเจโตเพราะคิดถึงธรรมนั้น ชื่อว่าวิมุตติเพราะพ้นจากพยาบาทและปริยุฏฐานกิเลสทั้งปวง จิตมีเมตตาด้วย เป็นเจโตวิมุตติด้วย เพราะฉะนั้นจึงชื่อว่า เมตตาเจโตวิมุตติ ฯ

[๕๘๔] บุคคลผู้เจริญเมตตา ย่อมน้อมใจไปด้วยศรัทธาว่าขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเถิด ดังนี้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัทธินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาประคองความเพียรไว้ว่า ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเถิด ดังนี้ เมตตาเจโตวิมุติเป็นอันอบรมแล้วด้วยวิริยินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาตั้งสติไว้มั่น ฯลฯ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้ว

ด้วยสตินทรีย์ ผู้เจริญเมตตาตั้งจิตมั่น ฯลฯ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสมาธินทรีย์ ผู้เจริญเมตตารู้ชัดด้วยปัญญา ฯลฯ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปัญญินทรีย์ อินทรีย์ ๕ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยอินทรีย์ ๕ ประการนี้ ฯลฯ ย่อมให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๕] ผู้เจริญเมตตาไม่หวั่นไหวไปในความเป็นผู้ไม่มีศรัทธา ด้วยมนสิการว่า ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด ดังนี้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัทธา-พละ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาไม่หวั่นไหวไปในความเกียจคร้าน เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยวิริยพละ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาไม่หวั่นไหวไปในความประมาท เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสติพละ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาไม่หวั่นไหวไปในอุทธัจจะ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสมาธิพละ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาไม่หวั่นไหวไปในอวิชชา เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปัญญาพละ พละ ๕ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยพละ ๕ ประการนี้ ฯลฯ ย่อมให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๖] ผู้เจริญเมตตาตั้งสติไว้มั่นว่า ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเกิด ดังนี้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสติสัมโพชฌงค์ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาเลือกเฟ้นด้วยปัญญา เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยธรรมวิจยสัมโพชฌงค์ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาประคองความเพียรไว้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยวิริย-สัมโพชฌงค์ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาระงับความเร่าร้อนไว้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปีติสัมโพชฌงค์ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาระงับความชั่วหยาบไว้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาตั้งจิตไว้มั่น เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสมาธิสัมโพชฌงค์ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาวางเฉยกิเลสทั้งปวงด้วยญาณ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอัน

อบรมแล้วด้วยอุเบกขาสัมโพชฌงค์ โพชฌงค์ ๗ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยโพชฌงค์ ๗ ประการนี้ ฯลฯ ย่อมให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

[๕๘๗] ผู้เจริญเมตตาย่อมเห็นโดยชอบว่า ขอวินิปาติกสัตว์ทั้งปวงในทิศเบื้องบน จงเป็นผู้ไม่มีเวร มีความปลอดโปร่ง มีความสุขเถิด ดังนี้ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาทิฐิ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาดำริโดยชอบ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาสังกัปปะ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตากำหนดโดยชอบ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาวาจา ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาตั้งการงานไว้โดยชอบ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมากัมมันตะ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาชำระอาชีพให้ผ่องแผ้วโดยชอบ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาอาชีวะ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาประคองความเพียรไว้โดยชอบ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาวายามะ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาตั้งสติไว้โดยชอบ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาสติ ฯลฯ ผู้เจริญเมตตาตั้งมั่นโดยชอบ เมตตาเจโตวิมุตติเป็นอันอบรมแล้วด้วยสัมมาสมาธิ องค์มรรค ๘ ประการนี้ เป็นอาเสวนะของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลย่อมเสพเมตตาเจโตวิมุตติด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ ฯลฯ องค์มรรค ๘ ประการนี้ เป็นบริวารของเมตตาเจโตวิมุตติ บุคคลห้อมล้อมเมตตาเจโตวิมุตติด้วยองค์มรรค ๘ ประการนี้ องค์มรรค ๘ ประการนี้ เป็นอาเสวนะ เป็นภาวนา เป็นพหุลีกรรม เป็นอลังการ เป็นบริขาร เป็นบริวาร เป็นความบริบูรณ์ เป็นสหรคต เป็นสหชาติ เป็นความเกี่ยวข้อง เป็นสัมปยุต เป็นความแล่นไป เป็นความผ่องใส เป็นความดำรงมั่น เป็นความพ้นวิเศษ เป็นความเห็นว่านี้ละเอียดของเมตตาเจโตวิมุตติ อันบุคคลทำให้เป็นดังยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งไว้เนือง ๆ สั่งสมแล้ว ปรารภดีแล้ว เจริญดีแล้ว อธิษฐานดีแล้ว ดำเนินขึ้นไปดีแล้ว พ้นวิเศษแล้ว ย่อมยังบุคคลนั้นให้เกิด (ให้รุ่งเรือง) ให้โชติช่วง ให้สว่างไสว ฯ

จบเมตตากถา ฯ

บทเจริญพระพุทธมนต์*

บูชาพระรัตนตรัย

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา, พุทธัง ภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ ฯ

(กราบ ๑ หน)

ส๎วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, ธัมมัง นะมัสสามิ ฯ

(กราบ ๑ หน)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สังฆัง นะมามิ ฯ

(กราบ ๑ หน)

*บทเจริญพระพุทธมนต์ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๑ สืบสานพระราชปณิธาน "ธรรมราชินี"

บทนอบน้อมพระผู้มีพระภาคเจ้า

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ

พระไตรสรณคมน์

พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ

ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ

สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ ฯ

ทุติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ ฯ

ตะติยัมปิ พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ ฯ

นมการสิทธิคาถา

สัมพุทเธ

สัมพุทเธ อัฏฐะวีสัญจะ ท๎วาทะสัญจะ สะหัสสะเก
ปัญจะสะตะสะหัสสานิ นะมามิ สิระสา อะหัง
เตสัง ธัมมัญจะ สังฆัญจะ อาทะเรนะ นะมามิหัง
นะมะการานุภาเวนะ หันต๎วา สัพเพ อุปัททะเว
อะเนกา อันตะรายาปิ วินัสสันตุ อะเสสะโต ฯ

สัมพุทเธ ปัญจะปัญญาสัญจะ จะตุวีสะติสะหัสสะเก
ทะสะสะตะสะหัสสานิ นะมามิ สิระสา อะหัง
เตสัง ธัมมัญจะ สังฆัญจะ อาทะเรนะ นะมามิหัง
นะมะการานุภาเวนะ หันต๎วา สัพเพ อุปัททะเว
อะเนกา อันตะรายาปิ วินัสสันตุ อะเสสะโต ฯ

สัมพุทเธ นะวุตตะระสะเต อัฏฐะจัตตาฬีสะสะหัสสะเก
วีสะติสะตะสะหัสสานิ นะมามิ สิระสา อะหัง
เตสัง ธัมมัญจะ สังฆัญจะ อาทะเรนะ นะมามิหัง
นะมะการานุภาเวนะ หันต๎วา สัพเพ อุปัททะเว
อะเนกา อันตะรายาปิ วินัสสันตุ อะเสสะโต ฯ

นมการสิทธิคาถา

โย จักขุมา

โย จักขุมา โมหะมะลาปะกัฏโฐ
สามัง วะ พุทโธ สุคะโต วิมุตโต
มารัสสะ ปาสา วินิโมจะยันโต
ปาเปสิ เขมัง ชะนะตัง วิเนยยัง ฯ
พุทธัง วะรันตัง สิระสา นะมามิ
โลกัสสะ นาถัญจะ วินายะกัญจะ
ตันเตชะสา เต ชะยะสิทธิ โหตุ
สัพพันตะรายา จะ วินาสะเมนตุ ฯ

ธัมโม ธะโช โย วิยะ ตัสสะ สัตถุ
ทัสเสสิ โลกัสสะ วิสุทธิมัคคัง
นิยยานิโก ธัมมะธะรัสสะ ธารี
สาตาวะโห สันติกะโร สุจิณโณ ฯ
ธัมมัง วะรันตัง สิระสา นะมามิ
โมหัปปะทาลัง อุปะสันตะทาหัง
ตันเตชะสา เต ชะยะสิทธิ โหตุ
สัพพันตะรายา จะ วินาสะเมนตุ ฯ

สัทธัมมะเสนา สุคะตานุโค โย
โลกัสสะ ปาปูปะกิเลสะเชตา
สันโต สะยัง สันตินิโยชะโก จะ
ส๎วากขาตะธัมมัง วิทิตัง กะโรติ ฯ
สังฆัง วะรันตัง สิระสา นะมามิ
พุทธานุพุทธัง สะมะสีละทิฏฐิง
ตันเตชะสา เต ชะยะสิทธิ โหตุ
สัพพันตะรายา จะ วินาสะเมนตุ ฯ

นโมการอัฏฐกคาถา

นะโม อะระหะโต สัมมา- สัมพุทธัสสะ มะเหสิโน
นะโม อุตตะมะธัมมัสสะ ส์วากขาตัสเสวะ เตนิธะ
นะโม มะหาสังฆัสสาปิ วิสุทธะสีละทิฏฐิโน
นะโม โอมาต์ยารัทธัสสะ ระตะนัตตะยัสสะ สาธุกัง
นะโม โอมะกาตีตัสสะ ตัสสะ วัตถุตตะยัสสะปิ
นะโมการัปปะภาเวนะ วิคัจฉันตุ อุปัททะวา
นะโมการานุภาเวนะ สุวัตถิ โหตุ สัพพะทา
นะโมการัสสะ เตชนะ วิธิมหิ โหมิ เตชะวา ฯ

บทขัดธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

อะนุตตะรัง อะภิสัมโพธิง สัมพุชฌิต์วา ตะถาคะโต
ปะฐะมัง ยัง อะเทเสสิ ธัมมะจักกัง อะนุตตะรัง
สัมมะเทวะ ปะวัตเตนโต โลเก อัปปะฏิวัตติยัง
ยัตถากขาตา อุโภ อันตา ปะฏิปัตติ จะ มัชฌิมา
จะตูส์วาริยะสัจเจสุ วิสุทธัง ญาณะทัสสะนัง
เทสิตัง ธัมมะราเชนะ สัมมาสัมโพธิกิตตะนัง
นาเมนะ วิสสุตัง สุตตัง ธัมมะจักกัปปะวัตตะนัง
เวยยากะระณะปาเฐนะ สังคีตันตัมภะณามะ เส ฯ

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สะมะยัง ภะคะวา, พาราณะสิยัง วิหะระติ, อิสิปะตะเน มิคะทาเย ฯ ตัต๎ระ โข ภะคะวา ปัญจะวัคคิเย ภิกขู อามันเตสิ ฯ

เท๎วเม ภิกขะเว อันตา ปัพพะชิเตนะ นะ เสวิตัพพา, โย จายัง กาเมสุ กามะสุขัลลิกานุโยโค, หีโน คัมโม โปถุชชะนิโก อะนะริโย อะนัตถะสัญหิโต, โย จายัง อัตตะกิละมะถานุโยโค, ทุกโข อะนะริโย อะนัตถะสัญหิโต ฯ

เอเต เต ภิกขะเว อุโภ อันเต อะนุปะคัมมะ, มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา, จักขุกะระณี ญาณะกะระณี อุปะสะมายะ อะภิญญายะ สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ ฯ

กะตะมา จะ สา ภิกขะเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา, จักขุกะระณี ญาณะกะระณี อุปะสะมายะ อะภิญญายะ สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ ฯ

อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค ฯ เสยยะถีทัง ฯ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปโป สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว, สัมมาวายาโม สัมมาสะติ สัมมาสะมาธิ ฯ

อะยัง โข สา ภิกขะเว มัชฌิมา ปะฏิปะทา ตะถาคะเตนะ อะภิสัมพุทธา, จักขุกะระณี ญาณะกะระณี อุปะสะมายะ อะภิญญายะ สัมโพธายะ นิพพานายะ สังวัตตะติ ฯ

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขัง อะริยะสัจจัง ฯ ชาติปิ ทุกขา ชะราปิ ทุกขา มะระณัมปิ ทุกขัง, โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสาปิ ทุกขา, อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง, สังขิตเตนะ ปัญจุปาทานักขันธา ทุกขา ฯ

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง ฯ ยายัง ตัณหา โปโนพภะวิกา นันทิราคะสะหะคะตา ตัต๎ระ ตัต๎ราภินันทินี ฯ เสยยะถีทัง ฯ กามะตัณหา ภะวะตัณหา วิภะวะตัณหา ฯ

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง ฯ โย ตัสสาเยวะ ตัณหายะ อะเสสะวิราคะนิโรโธ จาโค ปะฏินิสสัคโค มุตติ อะนาละโย ฯ

อิทัง โข ปะนะ ภิกขะเว ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง ฯ อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค ฯ เสยยะถีทัง ฯ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปโป สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว, สัมมาวายาโม สัมมาสะติ สัมมาสมาธิ ฯ

อิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ ญาณัง อุทะปาทิ ปัญญา อุทะปาทิ วิชชา อุทะปาทิ อาโลโก อุทะปาทิ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง ปะริญเญยยันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ ญาณัง อุทะปาทิ ปัญญา อุทะปาทิ วิชชา อุทะปาทิ อาโลโก อุทะปาทิ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจัง ปะริญญาตันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ ญาณัง อุทะปาทิ ปัญญา อุทะปาทิ วิชชา อุทะปาทิ อาโลโก อุทะปาทิ ฯ

อิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ ญาณัง อุทะปาทิ ปัญญา อุทะปาทิ วิชชา อุทะปาทิ อาโลโก อุทะปาทิ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง ปะหาตัพพันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ จักขุง อุทะปาทิ ญาณัง อุทะปาทิ ปัญญา อุทะปาทิ วิชชา อุทะปาทิ อาโลโก อุทะปาทิ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะสะมุทะโย อะริยะสัจจัง ปะหีนันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ ญาณัง อุทะปาทิ ปัญญา อุทะปาทิ วิชชา อุทะปาทิ อาโลโก อุทะปาทิ ฯ

อิทัง ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ ญาณัง อุทะปาทิ ปัญญา อุทะปาทิ วิชชา อุทะปาทิ อาโลโก อุทะปาทิ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง สัจฉิกาตัพพันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ ญาณัง อุทะปาทิ ปัญญา อุทะปาทิ วิชชา อุทะปาทิ อาโลโก อุทะปาทิ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง สัจฉิกะตันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ ญาณัง อุทะปาทิ ปัญญา อุทะปาทิ วิชชา อุทะปาทิ อาโลโก อุทะปาทิ ฯ

อิทัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ จักขุง อุทะปาทิ ญาณัง อุทะปาทิ ปัญญา อุทะปาทิ วิชชา อุทะปาทิ อาโลโก อุทะปาทิ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง ภาเวตัพพันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ ญาณัง อุทะปาทิ ปัญญา อุทะปาทิ วิชชา อุทะปาทิ อาโลโก อุทะปาทิ ฯ

ตัง โข ปะนิทัง ทุกขะนิโรธะคามินี ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง ภาวิตันติ เม ภิกขะเว, ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ, จักขุง อุทะปาทิ ญาณัง อุทะปาทิ ปัญญา อุทะปาทิ วิชชา อุทะปาทิ อาโลโก อุทะปาทิ ฯ

ยาวะกีวัญจะ เม ภิกขะเว อิเมสุ จะตูสุ อะริยะสัจเจสุ, เอวันติปะริวัฏฏัง ท์วาทะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง นะ สุวิสุทธัง อะโหสิ ฯ

เนวะ ตาวาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพ์รัห์มะเก สัสสะมะณะพ์ราห์มะณิยา ปะชายะ สะเทวะมะนุสสายะ, อะนุตตะรัง สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทโธ ปัจจัญญาสิง ฯ

ยะโต จะ โข เม ภิกขะเว อิเมสุ จะตูสุ อะริยะสัจเจสุ, เอวันติปะริวัฏฏัง ท์วาทะสาการัง ยะถาภูตัง ญาณะทัสสะนัง สุวิสุทธัง อะโหสิ ฯ

อะถาหัง ภิกขะเว สะเทวะเก โลเก สะมาระเก สะพ์รัห์มะเก สัสสะมะณะพ์ราห์มะณิยา ปะชายะ สะเทวะมะนุสสายะ อะนุตตะรัง สัมมาสัมโพธิง อะภิสัมพุทโธ ปัจจัญญาสิง ฯ

ญาณัญจะ ปะนะ เม ทัสสะนัง อุทะปาทิ, อะกุปปา เม วิมุตติ, อะยะมันติมา ชาติ, นัตถิทานิ ปุนัพภะโวติ ฯ

อิทะมะโวจะ ภะคะวา ฯ อัตตะมะนา ปัญจะวัคคิยา ภิกขู ภะคะวะโต ภาสิตัง อะภินันทุง ฯ อิมัส์มิญจะ ปะนะ เวยยากะระณัส์มิง ภัญญะมาเน, อายัส์มะโต โกณฑัญญัสสะ วิระชัง วีตะมะลัง ธัมมะจักขุง อุทะปาทิ, ยังกิญจิ สะมุทะยะธัมมัง สัพพันตัง นิโรธะธัมมันติ ฯ

ปะวัตติเต จะ ภะคะวะตา ธัมมะจักเก, ภุมมา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง, เอตัมภะคะวะตา พาราณะสิยัง อิสิปะตะเน มิคะทาเย อะนุตตะรัง ธัมมะจักกัง ปะวัตติตัง, อัปปะฏิวัตติยัง สะมะเณนะ วา พ์ราห์มะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา พ์รัห์มุนา วา เกนะจิ วา โลกัส์มินติ ฯ

ภุมมานัง เทวานัง สัททัง สุต์วา, จาตุมมะหาราชิกา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง ฯ จาตุมมะหาราชิกานัง เทวานัง สัททัง สุต์วา, ตาวะติงสา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง ฯ ตาวะติงสานัง เทวานัง สัททัง สุต์วา, ยามา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง ฯ ยามานัง เทวานัง สัททัง สุต์วา, ตุสิตา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง ฯ ตุสิตานัง เทวานัง สัททัง สุต์วา, นิมมานะระตี เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง ฯ นิมมานะระตีนัง เทวานัง สัททัง สุต์วา, ปะระนิมมิตะวะสะวัตตี เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง ฯ ปะระนิมมิตะวะสะวัตตีนัง เทวานัง สัททัง สุต์วา, พ์รัห์มะกายิกา เทวา สัททะมะนุสสาเวสุง ฯ

เอตัมภะคะวะตา พาราณะสิยัง อิสิปะตะเน มิคะทาเย อะนุตตะรัง ธัมมะจักกัง ปะวัตติตัง, อัปปะฏิวัตติยัง สะมะเณนะ วา พ์ราห์มะเณนะ วา เทเวนะ วา มาเรนะ วา พ์รัห์มุนา วา เกนะจิ วา โลกัส์มินติ ฯ

อิติหะ เตนะ ขะเณนะ เตนะ มุหุตเตนะ, ยาวะ พ๎รัห๎มะโลกา สัทโท อัพภุคคัจฉิ ฯ อะยัญจะ ทะสะสะหัสสี โลกะธาตุ, สังกัมปิ สัมปะกัมปิ สัมปะเวธิ ฯ อัปปะมาโณ จะ โอฬาโร โอภาโส โลเก ปาตุระโหสิ, อะติกกัมเมวะ เทวานัง เทวานุภาวัง ฯ

อะถะโข ภะคะวา อุทานัง อุทาเนสิ, อัญญาสิ วะตะ โภ โกณฑัญโญ อัญญาสิ วะตะ โภ โกณฑัญโญติ ฯ

อิติหิทัง อายัส๎มะโต โกณฑัญญัสสะ, อัญญาโกณฑัญโญเต๎วะ นามัง อะโหสีติ ฯ

มงคลสูตร

พะหู เทวา มะนุสสา จะ มังคะลานิ อะจินตะยุง
อากังขะมานา โสตถานัง พ๎รูหิ มังคะละมุตตะมัง ฯ
อะเสวะนา จะ พาลานัง ปัณฑิตานัญจะ เสวะนา
ปูชา จะ ปูชะนียานัง เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
ปะฏิรูปะเทสะวาโส จะ ปุพเพ จะ กะตะปุญญะตา
อัตตะสัมมาปะณิธิ จะ เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
พาหุสัจจัญจะ สิปปัญจะ วินะโย จะ สุสิกขิโต
สุภาสิตา จะ ยา วาจา เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
มาตาปิตุอุปัฏฐานัง ปุตตะทารัสสะ สังคะโห
อะนากุลา จะ กัมมันตา เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
ทานัญจะ ธัมมะจะริยา จะ ญาตะกานัญจะ สังคะโห
อะนะวัชชานิ กัมมานิ เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
อาระตี วิระตี ปาปา มัชชะปานา จะ สัญญะโม
อัปปะมาโท จะ ธัมเมสุ เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
คาระโว จะ นิวาโต จะ สันตุฏฐี จะ กะตัญญุตา
กาเลนะ ธัมมัสสะวะนัง เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ

ขันตี จะ โสวะจัสสะตา สะมะณานัญจะ ทัสสะนัง
กาเลนะ ธัมมะสากัจฉา เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
ตะโป จะ พ์รัห์มะจะริยัญจะ อะริยะสัจจานะ ทัสสะนัง
นิพพานะสัจฉิกิริยา จะ เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
ผุฏฐัสสะ โลกะธัมเมหิ จิตตัง ยัสสะ นะ กัมปะติ
อะโสกัง วิระชัง เขมัง เอตัมมังคะละมุตตะมัง ฯ
เอตาทิสานิ กัต๎วานะ สัพพัตถะมะปะราชิตา
สัพพัตถะ โสตถิง คัจฉันติ ตันเตสัง มังคะละมุตตะมันติ ฯ

รตนสูตร (ย่อ)

ยังกิญจิ วิตตัง อิธะ วา หุรัง วา
สัคเคสุ วา ยัง ระตะนัง ปะณีตัง
นะ โน สะมัง อัตถิ ตะถาคะเตนะ
อิทัมปิ พุทเธ ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ ฯ

ขะยัง วิราคัง อะมะตัง ปะณีตัง
ยะทัชฌะคา สัก๎ยะมุนี สะมาหิโต
นะ เตนะ ธัมเมนะ สะมัตถิ กิญจิ
อิทัมปิ ธัมเม ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ ฯ

ยัมพุทธะเสฏโฐ ปะริวัณณะยี สุจิง
สะมาธิมานันตะริกัญญะมาหุ
สะมาธินา เตนะ สะโม นะ วิชชะติ
อิทัมปิ ธัมเม ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ ฯ

เย ปุคคะลา อัฏฐะ สะตัง ปะสัฏฐา
จัตตาริ เอตานิ ยุคานิ โหนติ
เต ทักขิเณยยา สุคะตัสสะ สาวะกา
เอเตสุ ทินนานิ มะหัปผะลานิ
อิทัมปิ สังเฆ ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ ฯ
เย สุปปะยุตตา มะนะสา ทัฬหะนะ
นิกกามิโน โคตะมะสาสะนัมหิ
เต ปัตติปัตตา อะมะตัง วิคัยหะ
ลัทธา มุธา นิพพุติง ภุญชะมานา
อิทัมปิ สังเฆ ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ ฯ
ขีณัง ปุราณัง นะวัง นัตถิ สัมภะวัง
วิรัตตะจิตตายะติเก ภะวัสฺมิง
เต ขีณะพีชา อะวิรุฬหิฉันทา
นิพพันติ ธีรา ยะถายัมปะทีโป
อิทัมปิ สังเฆ ระตะนัง ปะณีตัง
เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โหตุ ฯ

กรณียเมตตสูตร

กะระณียะมัตถะกุสะเลนะ ยันตัง สันตัง ปะทัง อะภิสะเมจจะ
สักโก อุชู จะ สุหุชู จะ สุวะโจ จัสสะ มุทุ อะนะติมานี
สันตุสสะโก จะ สุภะโร จะ อัปปะกิจโจ จะ สัลละหุกะวุตติ
สันตินท์ริโย จะ นิปะโก จะ อัปปะคัพโภ กุเลสุ อะนะนุคิทโธ
นะ จะ ขุททัง สะมาจะเร กิญจิ เยนะ วิญญู ปะเร อุปะวะเทยยุง
สุขิโน วา เขมิโน โหนตุ สัพเพ สัตตา ภะวันตุ สุขิตัตตา
เย เกจิ ปาณะภูตัตถิ ตะสา วา ถาวะรา วา อะนะวะเสสา
ทีฆา วา เย มะหันตา วา มัชฌิมา รัสสะกา อะนุกะถูลา
ทิฏฐา วา เย จะ อะทิฏฐา เย จะ ทูเร วะสันติ อะวิทูเร
ภูตา วา สัมภะเวสี วา สัพเพ สัตตา ภะวันตุ สุขิตัตตา
นะ ปะโร ปะรัง นิกุพเพถะ นาติมัญเญถะ กัตถะจิ นัง กิญจิ
พ์ยาโรสะนา ปะฏีฆะสัญญา นาญญะมัญญัสสะ ทุกขะมิจเฉยยะ
มาตา ยะถา นิยัง ปุตตัง อายุสา เอกะปุตตะมะนุรักเข
เอวัมปิ สัพพะภูเตสุ มานะสัมภาวะเย อะปะริมาณัง
เมตตัญจะ สัพพะโลกัส์มิง มานะสัมภาวะเย อะปะริมาณัง
อุทธัง อะโธ จะ ติริยัญจะ อะสัมพาธัง อะเวรัง อะสะปัตตัง
ติฏฐัญจะรัง นิสินโน วา สะยาโน วา ยาวะตัสสะ วิคะตะมิทโธ
เอตัง สะติง อะธิฏเฐยยะ พ์รัห์มะเมตัง วิหารัง อิธะมาหุ
ทิฏฐิญจะ อะนุปะคัมมะ สีละวา ทัสสะเนนะ สัมปันโน
กาเมสุ วิเนยยะ เคธัง นะ หิ ชาตุ คัพภะเสยยัง ปุนะเรตีติ ฯ

ขันธปริตร

วิรูปักเขหิ เม เมตตัง เมตตัง เอราปะเถหิ เม
ฉัพ๎ยาปุตเตหิ เม เมตตัง เมตตัง กัณหาโคตะมะเกหิ จะ
อะปาทะเกหิ เม เมตตัง เมตตัง ทิปาทะเกหิ เม
จะตุปปะเทหิ เม เมตตัง เมตตัง พะหุปปะเทหิ เม
มา มัง อะปาทะโก หิงสิ มา มัง หิงสิ ทิปาทะโก
มา มัง จะตุปปะโท หิงสิ มา มัง หิงสิ พะหุปปะโท
สัพเพ สัตตา สัพเพ ปาณา สัพเพ ภูตา จะ เกวะลา
สัพเพ ภัท์รานิ ปัสสันตุ มา กิญจิ ปาปะมาคะมา

อัปปะมาโณ พุทโธ, อัปปะมาโณ ธัมโม, อัปปะมาโณ สังโฆ, ปะมาณะวันตานิ สิริงสะปานิ, อะหิ วิจฉิกา สะตะปะที อุณณานาภี สะระพู มูสิกา, กะตา เม รักขา กะตา เม ปะริตตา, ปะฏิกกะมันตุ ภูตานิ, โสหัง นะโม ภะคะวะโต, นะโม สัตตันนัง สัมมาสัมพุทธานัง ฯ

เมตตานิสังสสุตตปาฐะ

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สะมะยัง ภะคะวา, สาวัตถิยัง วิหะระติ, เชตะวะเน อะนาถะปิณฑิกัสสะ อาราเม ฯ ตัต์ระ โข ภะคะวา ภิกขู อามันเตสิ ภิกขะโวติ ฯ ภะทันเตติ เต ภิกขู ภะคะวะโต ปัจจัสโสสุง ฯ ภะคะวา เอตะทะโวจะ ฯ

เมตตายะ ภิกขะเว เจโตวิมุตติยา อาเสวิตายะ ภาวิตายะ พะหุลีกะตายะ, ยานีกะตายะ วัตถุกะตายะ อะนุฏฐิตายะ ปะริจิตายะ สุสะมารัทธายะ, เอกาทะสานิสังสา ปาฏิกังขา ฯ กะตะเม เอกาทะสะ ฯ สุขัง สุปะติ ฯ สุขัง ปะฏิพุชฌะติ ฯ นะ ปาปะกัง สุปินัง ปัสสะติ ฯ มะนุสสานัง ปิโย โหติ ฯ อะมะนุสสานัง ปิโย โหติ ฯ เทวะตา รักขันติ ฯ นาสสะ อัคคิ วา วิสัง วา สัตถัง วา กะมะติ ฯ ตุวะฏัง จิตตัง สะมาธิยะติ ฯ มุขะวัณโณ วิปปะสีทะติ ฯ อะสัมมุฬโห กาลัง กะโรติ ฯ อุตตะริง อัปปะฏิวัชฌันโต พ์รัห์มะโลกูปะโค โหติ ฯ เมตตายะ ภิกขะเว เจโตวิมุตติยา อาเสวิตายะ ภาวิตายะ พะหุลีกะตายะ, ยานีกะตายะ วัตถุกะตายะ อะนุฏฐิตายะ ปะริจิตายะ สุสะมารัทธายะ, อิเม เอกาทะสานิสังสา ปาฏิกังขาติ ฯ อิทะมะโวจะ ภะคะวา ฯ อัตตะมะนา เต ภิกขู ภะคะวะโต ภาสิตัง, อะภินันทุนติ ฯ

โมรปริตร

อุเทตะยัญจักขุมา เอกะราชา
หะริสสะวัณโณ ปะฐะวิปปะภาโส
ตัง ตัง นะมัสสามิ หะริสสะวัณณัง ปะฐะวิปปะภาสัง
ตะยัชชะ คุตตา วิหะเรมุ ทิวะสัง
เย พ์ราห์มะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม
เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ
นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา
นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา
อิมัง โส ปะริตตัง กัต์วา โมโร จะระติ เอสะนา ฯ

อะเปตะยัญจักขุมา เอกะราชา
หะริสสะวัณโณ ปะฐะวิปปะภาโส
ตัง ตัง นะมัสสามิ หะริสสะวัณณัง ปะฐะวิปปะภาสัง
ตะยัชชะ คุตตา วิหะเรมุ รัตติง
เย พ์ราห์มะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม
เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ
นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา
นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา
อิมัง โส ปะริตตัง กัต์วา โมโร วาสะมะกัปปะยีติ ฯ

จันทปริตตปาฐะ

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สะมะยัง ภะคะวา, สาวัตถิยัง วิหะระติ, เชตะวะเน อะนาถะปิณฑิกัสสะ, อาราเม ฯ เตนะ โข ปะนะ สะมะเยนะ จันทิมา เทวะปุตโต ราหุนา อะสุรินเทนะ คะหิโต โหติ ฯ อะถะ โข จันทิมา เทวะปุตโต ภะคะวันตัง อะนุสสะระมาโน ตายัง เวลายัง อิมัง คาถัง อะภาสิ

นะโม เต พุทธะวีรัตถุ วิปปะมุตโตสิ สัพพะธิ
สัมพาธะปะฏิปันโนส์มิ ตัสสะ เม สะระณัง ภะวาติ ฯ

อะถะ โข ภะคะวา จันทิมัง เทวะปุตตัง อารัพภะ ราหุง อะสุรินทัง คาถายะ อัชฌะภาสิ

ตะถาคะตัง อะระหันตัง จันทิมา สะระณัง คะโต
ราหุ จันทัง ปะมุญจัสสุ พุทธา โลกานุกัมปะกาติ ฯ

อะถะ โข ราหุ อะสุรินโท จันทิมัง เทวะปุตตัง มุญจิต์วา ตะระมานะรูโป เยนะ เวปะจิตติ อะสุรินโท เตนุปะสังกะมิ อุปะสังกะมิต์วา สังวิคโค โลมะหัฏฐะชาโต เอกะมันตัง อัฏฐาสิ ฯ เอกะมันตัง ฐิตัง โข ราหุง อะสุรินทัง เวปะจิตติ อะสุรินโท คาถายะ อัชฌะภาสิ

กินนุ สันตะระมาโน วะ ราหุ จันทัง ปะมุญจะสิ
สังวิคคะรูโป อาคัมมะ กินนุ ภีโต วะ ติฏฐะสีติ ฯ
สัตตะธา เม ผะเล มุทธา ชีวันโต นะ สุขัง ละเภ
พุทธะคาถาภิคีโตมหิ โน จะ มุญเจยยะ จันทิมันติ ฯ

สุริยปริตตปาฐะ

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สะมะยัง ภะคะวา, สาวัตถิยัง วิหะระติ, เชตะวะเน อะนาถะปิณฑิกัสสะ, อาราเม ฯ เตนะ โข ปะนะ สะมะเยนะ สุริโย เทวะปุตโต ราหุนา อะสุรินเทนะ คะหิโต โหติ ฯ อะถะ โข สุริโย เทวะปุตโต ภะคะวันตัง อะนุสสะระมาโน ตายัง เวลายัง อิมัง คาถัง อะภาสิ

นะโม เต พุทธะวีรัตถุ　　วิปปะมุตโตสิ สัพพะธิ
สัมพาธะปะฏิปันโนส์มิ　　ตัสสะ เม สะระณัง ภะวาติ ฯ

อะถะ โข ภะคะวา สุริยัง เทวะปุตตัง อารัพภะ ราหุง อะสุรินทัง คาถายะ อัชฌะภาสิ

ตะถาคะตัง อะระหันตัง　　สุริโย สะระณัง คะโต
ราหุ สุริยัง ปะมุญจัสสุ　　พุทธา โลกานุกัมปะกา ฯ

โย อันธะกาเร ตะมะสี ปะภังกะโร
เวโรจะโน มัณฑะลิ อุคคะเตโช
มา ราหุ คิลี จะระมันตะลิกเข
ปะชัง มะมะ ราหุ ปะมุญจะ สุริยันติ ฯ

อะถะ โข ราหุ อะสุรินโท สุริยัง เทวะปุตตัง มุญจิต์วา ตะระมานะรูโป เยนะ เวปะจิตติ อะสุรินโท เตนุปะสังกะมิ อุปะสังกะมิต์วา สังวิคโค โลมะหัฏฐะชาโต เอกะมันตัง อัฏฐาสิ ฯ เอกะมันตัง ฐิตัง โข ราหุง อะสุรินทัง เวปะจิตติ อะสุรินโท คาถายะ อัชฌะภาสิ

กินนุ สันตะระมาโน วะ　　ราหุ สุริยัง ปะมุญจะสิ
สังวิคคะรูโป อาคัมมะ　　กินนุ ภีโต วะ ติฏฐะสีติ ฯ
สัตตะธา เม ผะเล มุทธา　　ชีวันโต นะ สุขัง ละเภ
พุทธะคาถาภิคีโตมหิ　　โน จะ มุญเจยยะ สุริยันติ ฯ

วัฏฏกปริตร

อัตถิ โลเก สีละคุโณ สัจจัง โสเจยยะนุททะยา
เตนะ สัจเจนะ กาหามิ สัจจะกิริยะมะนุตตะรัง
อาวัชชิต์วา ธัมมะพะลัง สะริต์วา ปุพพะเก ชิเน
สัจจะพะละมะวัสสายะ สัจจะกิริยะมะกาสะหัง
สันติ ปักขา อะปัตตะนา สันติ ปาทา อะวัญจะนา
มาตา ปิตา จะ นิกขันตา ชาตะเวทะ ปะฏิกกะมะ
สะหะ สัจเจ กะเต มัยหัง มะหาปัชชะลิโต สิขี
วัชเชสิ โสฬะสะ กะรีสานิ อุทะกัง ปัต์วา ยะถา สิขี
สัจเจนะ เม สะโม นัตถิ เอสา เม สัจจะปาระมีติ ฯ

ธชัคคสูตร

เอวัมเม สุตัง ฯ เอกัง สะมะยัง ภะคะวา สาวัตถิยัง วิหะระติ เชตะวะเน อะนาถะปิณฑิกัสสะ อาราเม ฯ ตัต์ระ โข ภะคะวา ภิกขู อามันเตสิ ภิกขะโวติ ฯ ภะทันเตติ เต ภิกขู ภะคะวะโต ปัจจัสโสสุง ฯ ภะคะวา เอตะทะโวจะ ฯ

ภูตะปุพพัง ภิกขะเว เทวาสุระสังคาโม สะมุปัพ์ยุฬ์โห อะโหสิ ฯ อะถะ โข ภิกขะเว สักโก เทวานะมินโท เทเว ตาวะติงเส อามันเตสิ ฯ สะเจ มาริสา เทวานัง สังคามะคะตานัง อุปปัชเชยยะ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา ฯ มะเมวะ ตัส์มิง สะมะเย ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ ฯ มะมัง หิ โว ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ ฯ โน เจ เม ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ,

อะถะ ปะชาปะติสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ ฯ ปะชาปะติสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ ฯ โน เจ ปะชาปะติสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ,

อะถะ วะรุณัสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ ฯ วะรุณัสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ ฯ โน เจ วะรุณัสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ,

อะถะ อีสานัสสะ เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลเกยยาถะ ฯ อีสานัสสะ หิ โว เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะตีติ ฯ

ตัง โข ปะนะ ภิกขะเว สักกัสสะ วา เทวานะมินทัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ฯ ปะชาปะติสสะ วา เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ฯ วะรุณัสสะ วา เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ฯ อีสานัสสะ วา เทวะราชัสสะ ธะชัคคัง อุลโลกะยะตัง ฯ ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยเยถาปิ โนปิ ปะหิยเยถะ ฯ ตัง กิสสะ เหตุ ฯ

สักโก หิ ภิกขะเว เทวานะมินโท อะวีตะราโค อะวีตะโทโส อะวีตะโมโห ภิรุ ฉัมภี อุต์ราสี ปะลายีติ ฯ อะหัญจะ โข ภิกขะเว เอวัง วะทามิ ฯ สะเจ ตุม์หากัง ภิกขะเว อะรัญญะคะตานัง วา รุกขะมูละคะตานัง วา สุญญาคาระคะตานัง วา อุปปัชเชยยะ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา มะเมวะ ตัส์มิง สะมะเย อะนุสสะเรยยาถะ ฯ

อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ ฯ มะมัง หิ โว ภิกขะเว อะนุสสะระตัง ฯ ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ โน เจ มัง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ อะถะ ธัมมัง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ

ส๎วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหีติ ฯ ธัมมัง หิ โว ภิกขะเว อะนุสสะระตัง ฯ ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ ฯ โน เจ ธัมมัง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ อะถะ สังฆัง อะนุสสะเรยยาถะ ฯ

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลิกะระณีโย อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ ฯ

สังฆัง หิ โว ภิกขะเว อะนุสสะระตัง ฯ ยัมภะวิสสะติ ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส วา โส ปะหิยยิสสะติ ฯ ตัง กิสสะ เหตุ ฯ ตะถาคะโต หิ ภิกขะเว อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วีตะราโค วีตะโทโส วีตะโมโห อะภิรุ อัจฉัมภี อะนุต์ราสี อะปะลายีติ ฯ อิทะมะโวจะ ภะคะวา อิทัง วัต์วานะ สุคะโต อะถาปะรัง เอตะทะโวจะ สัตถา ฯ

อะรัญเญ รุกขะมูเล วา สุญญาคาเร วะ ภิกขะโว
อะนุสสะเรถะ สัมพุทธัง ภะยัง ตุมหากะ โน สิยา
โน เจ พุทธัง สะเรยยาถะ โลกะเชฏฐัง นะราสะภัง
อะถะ ธัมมัง สะเรยยาถะ นิยยานิกัง สุเทสิตัง
โน เจ ธัมมัง สะเรยยาถะ นิยยานิกัง สุเทสิตัง
อะถะ สังฆัง สะเรยยาถะ ปุญญักเขตตัง อะนุตตะรัง
เอวัมพุทธัง สะรันตานัง ธัมมัง สังฆัญจะ ภิกขะโว
ภะยัง วา ฉัมภิตัตตัง วา โลมะหังโส นะ เหสสะตีติ ฯ

อนุสสรณปาฐะ

อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู, อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ, สัตถา เทวะมะนุสสานัง, พุทโธ ภะคะวาติ ฯ

ส๎วากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก, เอหิปัสสิโก, โอปะนะยิโก, ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหีติ ฯ

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา, เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, อาหุเนยโย, ปาหุเนยโย, ทักขิเณยโย, อัญชะลิกะระณีโย, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ ฯ

อาฏานาฏิยปริตร

วิปัสสิสสะ นะมัตถุ จักขุมันตัสสะ สิรีมะโต
สิขิสสะปิ นะมัตถุ สัพพะภูตานุกัมปิโน
เวสสะภุสสะ นะมัตถุ น์หาตะกัสสะ ตะปัสสิโน
นะมัตถุ กะกุสันธัสสะ มาระเสนัปปะมัททิโน
โกนาคะมะนัสสะ นะมัตถุ พ์ราห์มะณัสสะ วุสีมะโต
กัสสะปัสสะ นะมัตถุ วิปปะมุตตัสสะ สัพพะธิ
อังคีระสัสสะ นะมัตถุ สัก์ยะปุตตัสสะ สิรีมะโต
โย อิมัง ธัมมะมะเทเสสิ สัพพะทุกขาปะนูทะนัง
เย จาปิ นิพพุตา โลเก ยะถาภูตัง วิปัสสิสุง
เต ชะนา อะปิสุณา มะหันตา วีตะสาระทา
หิตัง เทวะมะนุสสานัง ยัง นะมัสสันติ โคตะมัง
วิชชาจะระณะสัมปันนัง มะหันตัง วีตะสาระทัง
วิชชาจะระณะสัมปันนัง พุทธัง วันทามะ โคตะมันติ ฯ

อังคุลิมาลปริตร

ยะโตหัง ภะคินิ อะริยายะ ชาติยา ชาโต, นาภิชานามิ สัญจิจจะ ปาณัง ชีวิตา โวโรเปตา ฯ เตนะ สัจเจนะ โสตถิ เต โหตุ โสตถิ คัพภัสสะ ฯ

โพชฌังคปริตร

โพชฌังโค สะติสังขาโต ธัมมานัง วิจะโย ตะถา
วิริยัมปีติปัสสัทธิ- โพชฌังคา จะ ตะถาปะเร
สะมาธุเปกขะโพชฌังคา สัตเตเต สัพพะทัสสินา
มุนินา สัมมะทักขาตา ภาวิตา พะหุลีกะตา
สังวัตตันติ อะภิญญายะ นิพพานายะ จะ โพธิยา
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เต โหตุ สัพพะทา ฯ

เอกัส๎มิง สะมะเย นาโถ โมคคัลลานัญจะ กัสสะปัง
คิลาเน ทุกขิเต ทิส๎วา โพชฌังเค สัตตะ เทสะยิ
เต จะ ตัง อะภินันทิต๎วา โรคา มุจจิงสุ ตังขะเณ
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เต โหตุ สัพพะทา ฯ

เอกะทา ธัมมะราชาปิ เคลัญเญนาภิปีฬิโต
จุนทัตเถเรนะ ตัญเญวะ ภะณาเปต๎วานะ สาทะรัง
สัมโมทิต๎วา จะ อาพาธา ตัมหา วุฏฐาสิ ฐานะโส
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เต โหตุ สัพพะทา ฯ

ปะหีนา เต จะ อาพาธา ติณณันนัมปิ มะเหสินัง
มัคคาหะตะกิเลสา วะ ปัตตานุปปัตติธัมมะตัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โสตถิ เต โหตุ สัพพะทา ฯ

อภยปริตร

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
พุทธานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ
ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
ธัมมานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ
ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ
โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท
ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
สังฆานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ

บทสักกัต๋วา

สักกัต๋วา พุทธะระตะนัง โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง
หิตัง เทวะมะนุสสานัง พุทธะเตเชนะ โสตถินา
นัสสันตุปัททะวา สัพเพ ทุกขา วูปะสะเมนตุ เต
สักกัต๋วา ธัมมะระตะนัง โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง
ปะริฬาหูปะสะมะนัง ธัมมะเตเชนะ โสตถินา
นัสสันตุปัททะวา สัพเพ ภะยา วูปสะเมนตุ เต
สักกัต๋วา สังฆะระตะนัง โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง
อาหุเนยยัง ปาหุเนยยัง สังฆะเตเชนะ โสตถินา
นัสสันตุปัททะวา สัพเพ โรคา วูปะสะเมนตุ เต ฯ

บทนัตถิ เม

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง พุทโธ เม สะระณัง วะรัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โหตุ เต ชะยะมังคะลัง
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง ธัมโม เม สะระณัง วะรัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โหตุ เต ชะยะมังคะลัง
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง สังโฆ เม สะระณัง วะรัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โหตุ เต ชะยะมังคะลัง ฯ

บทยังกิญจิ

ยังกิญจิ ระตะนัง โลเก วิชชะติ วิวิธัง ปุถุ
ระตะนัง พุทธะสะมัง นัตถิ ตัส์มา โสตถี ภะวันตุ เต
ยังกิญจิ ระตะนัง โลเก วิชชะติ วิวิธัง ปุถุ
ระตะนัง ธัมมะสะมัง นัตถิ ตัส์มา โสตถี ภะวันตุ เต
ยังกิญจิ ระตะนัง โลเก วิชชะติ วิวิธัง ปุถุ
ระตะนัง สังฆะสะมัง นัตถิ ตัส์มา โสตถี ภะวันตุ เต ฯ

มงคลจักรวาลใหญ่

สิริธิติมะติเตโชชะยะสิทธิมะหิทธิมะหาคุณาปะริมิตะปุญญาธิการัสสะ สัพพันตะรายะนิวาระณะสะมัตถัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ท์วัตติงสะมะหาปุริสะลักขะณานุภาเวนะ อะสีต์ยานุพ์ยัญชะนานุภาเวนะ อัฏฐุตตะระสะตะมังคะลานุภาเวนะ ฉัพพัณณะรังสิยานุภาเวนะ เกตุมาลานุภาเวนะ ทะสะปาระมิตานุภาเวนะ ทะสะอุปะปาระมิตานุภาเวนะ ทะสะปะระมัตถะปาระมิตานุภาะเวนะ สีละสะมาธิปัญญานุภาเวนะ พุทธานุภาเวนะ ธัมมานุภาเวนะ สังฆานุภาเวนะ เตชานุภาเวนะ อิทธานุภาเวนะ พะลานุภาเวนะ เญยยะธัมมานุภาเวนะ จะตุราสีติสะหัสสะธัมมักขันธานุภาเวนะ นะวะโลกุตตะระธัมมานุภาเวนะ อัฏฐังคิกะมัคคานุภาเวนะ อัฏฐะสะมาปัตติยานุภาเวนะ ฉะพะภิญญานุภาเวนะ จะตุสัจจะญาณานุภาเวนะ ทะสะพะละญาณานุภาเวนะ สัพพัญญุตะญาณานุภาเวนะ เมตตากะรุณามุทิตาอุเปกขานุภาเวนะ สัพพะปะริตตานุภาเวนะ ระตะนัตตะยะสะระณานุภาเวนะ ตุยหัง สัพพะโรคะโสกุปัททะวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสา วินัสสันตุ สัพพะอันตะรายาปิ วินัสสันตุ สัพพะสังกัปปา ตุยหัง สะมิชฌันตุ ทีฆายุตา ตุยหัง โหตุ สะตะวัสสะชีเวนะ สะมังคิโก โหตุ สัพพะทา อากาสะปัพพะตะวะนะภูมิคังคามะหาสะมุททา อารักขะกา เทวะตา สะทา ตุมเห อะนุรักขันตุ ฯ

รตนัตตยัปปภาววาภิยาจนคาถา

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ | อุตตะมัง ธัมมะมัชฌะคา
มะหาสังฆัง ปะโพเธสิ | อิจเจตัง ระตะนัตตะยัง
พุทโธ ธัมโม สังโฆ จาติ | นานาโหนตัมปิ วัตถุโต
อัญญะมัญญาวิโยคา วะ | เอกีภูตัมปะนัตถะโต
พุทโธ ธัมมัสสะ โพเธตา | ธัมโม สังเฆนะ ธาริโต
สังโฆ จะ สาวโก พุทธัสสะ | อิจเจกาพัทธะเมวิทัง
วิสุทธัง อุตตะมัง เสฏฐัง | โลกัส์มิง ระตะนัตตะยัง
สังวัตตะติ ปะสันนานัง | อัตตะโน สุทธิกามินัง
สัมมา ปะฏิปัชชันตานัง | ปะระมายะ วิสุทธิยา ฯ
วิสุทธิ สัพพะก์เลเสหิ | โหติ ทุกเขหิ นิพพุติ
นิพพานัง ปะระมัง สุญญัง | นิพพานัง ปะระมัง สุขัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ | สุวัตถิ โหตุ สัพพะทา ฯ
ระตะนัตตะยานุภาเวนะ | ระตะนัตตะยะเตชะสา
อุปัททะวันตะรายา จะ | อุปะสัคคา จะ สัพพะโส
มา กะทาจิ สัมผุสิงสุ | รัฏฐัง ส์ยามานะเมวิทัง
อาโรคิยะสุขัญเจวะ | ตะโต ทีฆายุตาปิ จะ
ตัพพัตถูนัญจะ สัมปัต์โย | สุขัง สัพพัตถะ โสตถิ จะ
ภะวันตุ สัมปะวัตตันตุ | ส์ยามานัง รัฏฐะปาลินัง
เต จะ รัฏฐัญจะ รักขันตุ | ส์ยามรัฏฐิกะเทวะตา
ส์ยามานัง รัฏฐะปาลีหิ | ธัมมามิเสหิ ปูชิตา
สิทธะมัตถุ สิทธะมัตถุ | สิทธะมัตถุ อิทัง ผะลัง
เอตัส์มิง ระตะนัตตะยัส์มิง | สัมปะสาทะนะเจตะโส ฯ

สุขาภิยาจนคาถา

ยัง ยัง เทวะมะนุสสานัง มังคะลัตถายะ ภาสิตัง
ตัสสะ ตัสสานุภาเวนะ โหตุ ราชะกุเล สุขัง
เย เย อารักขะกา เทวา ตัตถะ ตัตถาธิวาสิโน
อิมินา ธัมมะทาเนนะ สัพเพ อัมเหหิ ปูชิตา
สะทา ภัท์รานิ ปัสสันตุ สุขิตา โหนตุ นิพภะยา
อัปปะมัตตา จะ อัมเหสุ สัพเพ รักขันตุ โน สะทา
ยัญจะ โน ภาสะมาเนหิ กุสะลัง ปะสุตัง พะหุง
ตันโน เทวานุโมทันตุ จิรัง ติฏฐันตุ สาตะตัง
เย วา ชะลาพุชัณฑะชา สังเสทะโชปะปาติกา
อะเวรา โหนตุ สัพเพ เต อะนีฆา นิรุปัททะวา
ปัสสันตุ อะนะวัชชานิ มา จะ สาวัชชะมาคะมา
จิรัง ติฏฐะตุ โลกัส์มิง สัมมาสัมพุทธะสาสะนัง
ทัสเสนตัง โสตะวันตูนัง มัคคัง สัตตะวิสุทธิยา
ยาวะ พุทโธติ นามัมปิ โลกะเชฏฐัสสะ สัตถุโน
สัมมาเทสิตะธัมมัสสะ ปะวัตตะติ มะเหสิโน
ปะสันนา โหนตุ สัพเพปิ ปาณิโน พุทธะสาสะเน
สัมมา ธารัง ปะเวจฉันโต กาเล เทโว ปะวัสสะตุ
วุฑฒิภาวายะ สัตตานัง สะมิทธัง เนตุ เมทะนิง
มาตา ปิตา จะ อัตระชัง นิจจัง รักขันติ ปุตตะกัง
เอวัง ธัมเมนะ ราชาโน ปะชัง รักขันตุ สัพพะทา ฯ

เทวตาอุยโยชนคาถา

ทุกขัปปัตตา จะ นิททุกขา ภะยัปปัตตา จะ นิพภะยา
โสกัปปัตตา จะ นิสโสกา โหนตุ สัพเพปิ ปาณิโน
เอตตาวะตา จะ อัมเหหิ สัมภะตัง ปุญญะสัมปะทัง
สัพเพ เทวานุโมทันตุ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
ทานัง ทะทันตุ สัทธายะ สีลัง รักขันตุ สัพพะทา
ภาวะนาภิระตา โหนตุ คัจฉันตุ เทวะตาคะตา ฯ
สัพเพ พุทธา พะลัปปัตตา ปัจเจกานัญจะ ยัง พะลัง
อะระหันตานัญจะ เตเชนะ รักขัง พันธามิ สัพพะโส ฯ

พุทธชัยมงคลคาถา (พาหุง)

พาหุง สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง
ครีเมขะลัง อุทิตะโฆระสะเสนะมารัง
ทานาทิธัมมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

มาราติเรกะมะภิยุชฌิตะสัพพะรัตติง
โฆรัมปะนาฬะวะกะมักขะมะถัทธะยักขัง
ขันตีสุทันตะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

นาฬาคิริง คะชะวะรัง อะติมัตตะภูตัง
ทาวัคคิจักกะมะสะนีวะ สุทารุณันตัง
เมตตัมพุเสกะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

อุกขิตตะขัคคะมะติหัตถะสุทารุณันตัง
ธาวันติโยชะนะปะถังคุลิมาละวันตัง
อิทธีภิสังขะตะมะโน ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

กัต๎วานะ กัฏฐะมุทะรัง อิวะ คัพภินียา
จิญจายะ ทุฏฐะวะจะนัง ชะนะกายะมัชเฌ
สันเตนะ โสมะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคลานิ ฯ

สัจจัง วิหายะ มะติสัจจะกะวาทะเกตุง
วาทาภิโรปิตะมะนัง อะติอันธะภูตัง
ปัญญาปะทีปะชะลิโต ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

นันโทปะนันทะภุชะคัง วิพุธัง มะหิทธิง
ปุตเตนะ เถระภุชะเคนะ ทะมาปะยันโต
อิทธูปะเทสะวิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

ทุคคาหะทิฏฐิภุชะเคนะ สุทัฏฐะหัตถัง
พ๎ระห๎มัง วิสุทธิชุติมิทธิพะกาภิธานัง
ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตะวา มุนินโท
ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ ฯ

เอตาปิ พุทธะชะยะมังคะละอัฏฐะคาถา
โย วาจะโน ทินะทิเน สะระเต มะตันที
หิต๎วานะเนกะวิวิธานิ จุปัททะวานิ
โมกขัง สุขัง อะธิคะเมยยะ นะโร สะปัญโญ ฯ

ชยปริตร

มะหาการุณิโก นาโถ	หิตายะ สัพพะปาณินัง
ปูเรต์วา ปาระมี สัพพา	ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ	โหตุ เต ชะยะมังคะลัง ฯ
ชะยันโต โพธิยา มูเล	สัก์ยานัง นันทิวัฑฒะโน
เอวัง ต์วัง วิชะโย โหหิ	ชะยัสสุ ชะยะมังคะเล ฯ
อะปะราชิตะปัลลังเก	สีเส ปะฐะวิโปกขะเร
อะภิเสเก สัพพะพุทธานัง	อัคคัปปัตโต ปะโมทะติ ฯ
สุนักขัตตัง สุมังคะลัง	สุปะภาตัง สุหุฏฐิตัง
สุขะโณ สุมุหุตโต จะ	สุยิฏฐัง พ์รัห์มะจาริสุ
ปะทักขิณัง กายะกัมมัง	วาจากัมมัง ปะทักขิณัง
ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง	ปะณิธี เต ปะทักขิณา
ปะทักขิณานิ กัต์วานะ	ละภันตัตเถ ปะทักขิเณ ฯ

ภวตุ สัพพมังคลัง

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง	รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะพุทธานุภาเวนะ	สะทา โสตถี ภะวันตุ เต ฯ
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง	รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะธัมมานุภาเวนะ	สะทา โสตถี ภะวันตุ เต ฯ
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง	รักขันตุ สัพพะเทวะตา
สัพพะสังฆานุภาเวนะ	สะทา โสตถี ภะวันตุ เต ฯ

นักขัตยักข์

นักขัตตะยักขะภูตานัง ปาปัคคะหะนิวาระณา
ปะริตตัสสานุภาเวนะ หันต์วา เตสัง อุปัททะเว ฯ
นักขัตตะยักขะภูตานัง ปาปัคคะหะนิวาระณา
ปะริตตัสสานุภาเวนะ หันต์วา เตสัง อุปัททะเว ฯ
นักขัตตะยักขะภูตานัง ปาปัคคะหะนิวาระณา
ปะริตตัสสานุภาเวนะ หันต์วา เตสัง อุปัททะเว ฯ

ชัยมงคลคาถา

ชะยันโต โพธิยา มูเล สัก์ยานัง นันทิวัฑฒะโน
เอวัง ต์วัง วิชะโย โหหิ ชะยัสสุ ชะยะมังคะเล ฯ
อะปะราชิตะปัลลังเก สีเส ปะฐะวิโปกขะเร
อะภิเสเก สัพพะพุทธานัง อัคคัปปัตโต ปะโมทะติ ฯ
สุนักขัตตัง สุมังคะลัง สุปะภาตัง สุหุฏฐิตัง
สุขะโณ สุมุหุตโต จะ สุยิฏฐัง พ๎รัห๎มะจาริสุ
ปะทักขิณัง กายะกัมมัง วาจากัมมัง ปะทักขิณัง
ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง ปะณิธี เต ปะทักขิณา
ปะทักขิณานิ กัต์วานะ ละภันตัตเถ ปะทักขิเณ ฯ

ด้วยอานิสงส์ในการจัดพิมพ์
พระไตรปิฎก ๔ คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์เล่มนี้
ข้าพเจ้า นายเริงชัย จงพิพัฒนสุข
ขอถวายกุศลผลบุญแด่องค์ทวยเทพ
ผู้ปกปักรักษาผืนแผ่นดินไทย บรรพบุรุษ
และครอบครัว จงพิพัฒนสุข
ตลอดจนผู้มีพระคุณต่อครอบครัว
รวมทั้งเจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย ทุกชาติทุกภพ

บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
โทร. 02 222 9394, 02 222 5371 FAX 02 225 6556-7
email: info@wpp.co.th